

เอกสาร
สรุปเนื้อหา
ที่ต้องรู้

รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สค31002)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 24/2559

เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รหัส สค31002

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

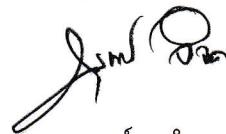
ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน.สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สูงขึ้น สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำสรุปเนื้อหา ที่ต้องรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อได้สะดวก รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดีขึ้น

สรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ มีเนื้อหาจากการนำหนังสือเรียนของสำนักงาน กศน. มาสรุปเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องตามผังการออกข้อสอบในแต่ละรายวิชาของสำนักงาน กศน. สำหรับ เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้นี้ สำนักงาน กศน. ได้จัดทำรายวิชาบังคับ ทั้งสิ้น 5 สาขา รวม 42 รายวิชา ทั้งนี้ สำนักงาน กศน. ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เกี่ยวข้อง มาสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ ในรายวิชาดังกล่าว

สำนักงาน กศน. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามสมควร จึงขอขอบคุณ สถาบัน กศน. ภาคทุกภาค สถาบันการศึกษาทางไกล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง มา ณ โอกาสนี้

(นายสุรพงษ์ จำจด)

เลขาธิการ กศน.

สิงหาคม 2559

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

คำแนะนำการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

โครงสร้างรายวิชา

บทที่ 1	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1
เรื่องที่ 1	ศาสนาต่างๆ	3
เรื่องที่ 2	หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ	9
เรื่องที่ 3	การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	17
เรื่องที่ 4	วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตใจในแต่ละศาสนา	18
เรื่องที่ 5	การพัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ และการพัฒนา ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม	19
เรื่องที่ 6	วัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในโลก	22
เรื่องที่ 7	การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี	27
เรื่องที่ 8	ข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วม สืบทอดประเพณี ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ของสังคมไทย	29
เรื่องที่ 9	แนวในการเลือกรับ ปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติ อย่าง เหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย	33
เรื่องที่ 10	ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย	34
เรื่องที่ 11	ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศต่างๆในโลก	35
เรื่องที่ 12	วิธีปฏิบัติในการประพฤติตนเป็นผู้นำร่วมในการป้องกัน และแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย	37
	กิจกรรมท้ายบท	38

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 หน้าที่พลเมือง	45
เรื่องที่ 1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและมีผลต่อฐานะของประเทศในสังคมโลก	47
เรื่องที่ 2 บทบาทหน้าที่องค์กรกลางและการตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐ	49
เรื่องที่ 3 ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ	57
เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ	67
เรื่องที่ 5 การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติ	97
เรื่องที่ 6 หลักสิทธิมนุษยชนและบทบาทคณะกรรมการสิทธิ	104
เรื่องที่ 7 กฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ ด้านบุคคล	105
เรื่องที่ 8 การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน	109
เรื่องที่ 9 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐและนิติธรรม หลักเหตุผล หลักการประนีประนอม และหลักการยอมรับความคิดเห็นต่าง เพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ สามัคคี โปร่งดอง สมานฉันท์	111
เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต	116
กิจกรรมท้ายบท	119
เฉลยกิจกรรม	125
บรรณานุกรม	132
คณะผู้จัดทำ	135

คำแนะนำในการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้
รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หนังสือเรียนสรุปเนื้อหา สารการพัฒนาสังคม รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อสรุปเนื้อหาให้กับผู้เรียน กศน. จึงควรทำความเข้าใจและปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างของรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสามารถศึกษาได้จากมาตรฐานการเรียนรู้ สาระตามหลักสูตรและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. หนังสือสรุปเนื้อหาเล่มนี้ เป็นเพียงการสรุปเนื้อหา มีสาระสำคัญที่คณะผู้จัดทำได้สรุปเนื้อหา เพื่อให้ง่าย สะดวกและอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ที่ใช้เวลาในการศึกษาน้อยลง หากไม่เข้าใจในเรื่องใด ให้กลับไปศึกษาจากหนังสือเรียนของสำนักงาน กศน. หรือหนังสือเสริมอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น
2. หนังสือเล่มนี้ ได้สรุปและแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 บท แต่ละบทมีสาระการเรียนรู้ครบถ้วนตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร
4. หนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 บท คือ
    - บทที่ 1 ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
    - บทที่ 2 หน้าที่พลเมือง
  - ตอนที่ 2 เป็นกิจกรรม ซึ่งมีทั้งแบบอัตนัยและปรนัย อยู่ท้ายบททั้ง 2 บท ส่วนเฉลยและแนวเฉลยจะอยู่ท้ายเล่ม
5. ในการทำกิจกรรม ผู้เรียนควรทำกิจกรรมท้ายบทและตรวจสอบกับเฉลยและแนวคำตอบที่อยู่ท้ายเล่ม

โครงสร้าง
รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สค31002)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับศาสนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกำเนิดศาสนา และศาสดาของศาสนาต่างๆ หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ การเผยแพร่ศาสนา ความขัดแย้งในศาสนา การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การฝึกจิตในแต่ละศาสนา การพัฒนาปัญญาในการแก้ไขปัญหาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม วัฒนธรรมประเพณี ด้านภาษา การแต่งกาย อาหาร ประเพณีสำคัญของประเทศต่างๆ ในโลก การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี การมีส่วนร่วมในการสืบทอดและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์วัฒนธรรมตามประเพณีของชาติและการเลือกปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย ค่านิยม ที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและประเทศต่างๆ ในโลก การปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่เป็นที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายประวัติหลักคำสอนและการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
2. เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
3. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาวัฒนธรรมประเพณี
4. ยอมรับและปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาวัฒนธรรมประเพณี

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนาต่างๆ ในโลก

- เรื่องที่ 1 ศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 2 หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- เรื่องที่ 4 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตใจในแต่ละศาสนา
- เรื่องที่ 5 การพัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม
- เรื่องที่ 6 วัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 7 การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี
- เรื่องที่ 8 ข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วม สืบทอดประเพณี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย
- เรื่องที่ 9 แนวในการเลือกรับ ปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย
- เรื่องที่ 10 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย
- เรื่องที่ 11 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 12 วิธีปฏิบัติในการประพฤติตนเป็นผู้นำร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย

บทที่ 2 หน้าที่พลเมือง

- เรื่องที่ 1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีผลต่อฐานะของประเทศในสังคมโลก
- เรื่องที่ 2 บทบาทหน้าที่องค์กรกลางและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- เรื่องที่ 3 ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ
- เรื่องที่ 5 การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติ
- เรื่องที่ 6 หลักสิทธิมนุษยชนและบทบาทคณะกรรมการสิทธิ

- เรื่องที่ 7 กฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิด้านบุคคล
- เรื่องที่ 8 การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน
- เรื่องที่ 9 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หลักความเสมอภาค
หลักนิติรัฐและนิติธรรม หลักเหตุผล หลักการประนีประนอม
และหลักการยอมรับความคิดเห็นต่างเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง
สันติ สามัคคี โปร่งดอง สมานฉันท์
- เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต

บทที่ 1

ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

สาระสำคัญ

ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมที่ดำรงมีความสำคัญต่อประเทศเพราะแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ทุกคนในชาติต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบทอด วัฒนธรรมประเพณีค่านิยมที่ดำรงให้คงอยู่คู่กับชาติ แต่สังคมในปัจจุบันชาติที่มีวัฒนธรรมทาง วัตถุเจริญก้าวหน้าจะมีอิทธิพลส่งผลให้ชาติที่ด้อยความเจริญด้านวัตถุรับวัฒนธรรมเหล่านั้นได้ โดยง่าย ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีของชาติตนเองเสื่อมถอยไป ดังนั้นชาติต่าง ๆ ควรเลือกรับปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย

ผลการเรียนที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของไทยและต่าง ๆ ในโลก
2. ตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณีของไทยและชนชาติต่าง ๆ ในโลก
3. มีส่วนร่วมสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยและเลือกรับหรือปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย
5. ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก
6. เป็นผู้นำในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

- เรื่องที่ 1 ศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 2 หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ
- เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- เรื่องที่ 4 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตใจในแต่ละศาสนา

- เรื่องที่ 5 การพัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม
- เรื่องที่ 6 วัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 7 การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี
- เรื่องที่ 8 ข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วม สืบทอดประเพณี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย
- เรื่องที่ 9 แนวในการเลือกรับ ปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย
- เรื่องที่ 10 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย
- เรื่องที่ 11 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 12 วิธีปฏิบัติในการประพฤติตนเป็นผู้นำร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย

เรื่องที่ 1 ศาสนาต่างๆ

ความหมายของศาสนา

ศาสนา คือ คำสอนที่ศาสนานำมาเผยแผ่ สั่งสอน แจกแจง แสดงให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่ว กระทำแต่ความดี ซึ่งมนุษย์ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนนั้นด้วยความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา คำสอนดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นสัจธรรม ศาสนามีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม ทำให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ศาสนาในโลกนี้มีอยู่มากมายหลายศาสนาด้วยกัน แต่วัตถุประสงค์อันสำคัญยิ่งของทุกศาสนาเป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ จูงใจให้คนละความชั่ว ประพฤติความดีเหมือนกันหมด หากแต่การปฏิบัติพิธีกรรมย่อมแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละศาสนา

ศาสดาของศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนาเชื่อเรื่องการเวียนว่าย ตาย เกิด ในวัฏสงสาร ถ้าสัตว์โลกยังมีกิเลสคือ รัก โลภ โกรธหลง จะต้องเกิดในไตรภุมิ คือ 3 โลก ได้แก่ นรกภูมิ โลกมนุษย์ และเทวโลก พระพุทธเจ้าได้บำเพ็ญบารมีมาทุกภพทุกชาติและบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวดใน 10 พระชาติสุดท้าย เรียกว่าทศชาติ ดังนี้

1. เตมีย์ชาตก (พระเตมีย์ใบ้) เป็นชาตกที่แสดงถึงการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี คือ การออกบวชหรือออกจากกาม
2. มหาชนกชาตก (พระมหาชนก) เป็นชาตกที่แสดงถึงการบำเพ็ญวิริยบารมี คือ ความเพียร
3. สุวรรณสามชาตก (สุวรรณสาม) เป็นชาตกที่แสดงถึงการบำเพ็ญเมตตาบารมี คือ การแผ่เมตตาจิตเพื่อให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขถ้วนหน้า
4. เนมิราชชาตก (พระเนมิราช) เป็นชาตกที่แสดงถึงการบำเพ็ญอธิษฐานบารมี คือ ความตั้งใจมั่นคง
5. มโหสถชาตก (พระมโหสถ) เป็นชาตกแสดงถึงการบำเพ็ญอธิษฐานบารมี คือ ความตั้งใจมั่นคง

6. ฎริทตชาดก (พระฎริทต) เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญศีลบารมี คือ การรักษาศีล
7. จันทกุมารชาดก (พระจันทรราช) เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญขันติบารมี คือ ความอดทน
8. นารทชาดก (พระพรหมนารท) เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญอุเบกขาบารมี คือการวางเฉย
9. วิหุรชาดก (พระวิหุร) เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญสัจจบารมีคือความ ซื่อสัตย์
10. เวสสันดรชาดก (พระเวสสันดร) เป็นพระชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าชาติ ก่อนจึง จะเกิดเป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติต่อไป เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญทานบารมีคือ การบริจาคทาน

ประวัติพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงมีพระนามเดิมว่า “สิทธัตถะ” ทรงเป็นพระราชโอรสของ “พระเจ้า สุทโธทนะ” กษัตริย์ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ และ “พระนางสิริมหามายา” พระราชธิดาของกษัตริย์ราชสกุล โกลิยวงศ์แห่งกรุงเทวทหะ แคว้นโกลิยะ

ในคืนที่พระพุทธเจ้าเสด็จปฏิสนธิในครรภ์พระนางสิริมหามายา พระนางสิริมหา มายา ทรงพระสุบินนิมิตว่ามีช้างเผือกมิ่งงามสามคู่ได้เข้ามาสู่พระครรภ์ ณ ที่บรรทมก่อน ที่พระนางจะมีพระประสูติกาลที่ใต้ต้นสาละ ณ สวณลุมพินีวัน เมื่อวันศุกร์ขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนวิสาขะ ปีจอ 80 ปี ก่อนพุทธศักราช (ปัจจุบันสวณลุมพินีวัน อยู่ในประเทศเนปาล)

ทันทีที่ประสูติเจ้าชายสิทธัตถะทรงดำเนินด้วยพระบาท 7 ก้าวและมีดอกบัวผุด ขึ้นมารองรับพระบาทพร้อมเปล่งวาจาว่า “เราเป็นเลิศที่สุดในโลก ประเสริฐที่สุดในโลก การเกิดครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายของเรา” แต่หลังจากเจ้าชายสิทธัตถะประสูติกาลได้แล้ว 7 วัน พระนางสิริมหามายาก็เสด็จสวรรคต เจ้าชายสิทธัตถะจึงอยู่ในความดูแลของพระนางประชาบดี โคตมี ซึ่งเป็นพระชนิษฐาของพระนางสิริมหามายา

ต่อมา พราหมณ์ทั้ง 8 ได้ทำนายว่าเจ้าชายสิทธัตถะมีลักษณะเป็นมหาบุรุษ คือหาก ดำรงตนในฆราวาสจะได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก แต่โกณฑัญญะ

พราหมณ์ ผู้อายุน้อยที่สุดในจำนวนนั้น ยืนยันหนักแน่นว่าพระราชกุมาร สิทธิธิดะจะเสด็จออกบวช และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

เจ้าชายสิทธิธิดะทรงศึกษาเล่าเรียนจนจบศิลปศาสตร์ทั้ง 18 ศาสตร์ ในสำนักครุวิศวา มิตรและเนื่องจากพระบิดาไม่ประสงค์ให้เจ้าชายสิทธิธิดะเป็นศาสดาเอกของโลก ตามคำทำนาย จึงพยายามทำให้เจ้าชายสิทธิธิดะ พบเห็นแต่ความสุขโดยการสร้างปราสาท 3 ถดูให้อยู่ประทับ เมื่อมีพระชนมายุ 16 พรรษา ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพาหรือโยโสธราพระธิดาของพระเจ้ากรุงเทวทหะซึ่งเป็นพระญาติฝ่ายมารดา จนเมื่อมีพระชนมายุ 29 พรรษา พระนางพิมพาได้ประสูติพระราชโอรสมีพระนามว่า “ราหุล” ซึ่งหมายถึง “บ่วง”

วันหนึ่งเจ้าชายสิทธิธิดะ ขวนसारอิทรรถม้าประพาสาอุทยานครั้งนั้นได้ทอดพระเนตร เห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และนักบวช ซึ่งแตกต่างจากสถานที่ที่พระองค์ประทับอยู่ในปราสาท 3 ถดู ที่มีแต่ความสุข ท่ามกลางหนุ่มสาวและเสียงดนตรี จึงทำให้พระองค์หาทางพ้นทุกข์จากเทวทูต ทั้งสี่ และเสด็จออกบรรพชาในเวลาต่อมาในขณะที่มีพระชนมายุ 29 พรรษา

หลังจากทรงผนวชแล้วพระองค์มุ่งไปที่แม่น้ำคยา แคว้นมคธ ได้พยายามเสาะแสวงหาทาง พ้นทุกข์ด้วยการศึกษาในสำนักอาหารดาบสกาลามโคตรและอุทกดาบสรามบุตร และทรงเห็นว่านี่ ยังไม่ใช่ทางพ้นทุกข์

จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปที่แม่น้ำเนรัญชราในตำบลอุรุเวลาเสนานิคมและทรงบำเพ็ญ ทุกข์กิริยาด้วยการขบฟันด้วยฟัน กลั้นหายใจและอดอาหารจนร่างกายซูบผอม ทรงเห็นว่านี่ยัง ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ จึงทรงเลิกบำเพ็ญทุกข์กิริยา ต่อมา ท้าวสักกะเทวราช ได้ทรง ดัดพิณ เพื่อเป็น กุศลโลบายให้พระองค์เป็นแนวทางในการบำเพ็ญเพียร คือ เมื่อทรงดัดพิณสายแรก ที่ซึ่งไว้ตั้ง เกินไป เสียงก็จะแหลมเล็ก เมื่อดัดพิณสายที่สอง ที่ซึ่งไว้หย่อนเกินไป เสียงก็จะทุ้ม ไม่ไพเราะ และ เมื่อดัดพิณสายที่สาม ที่ซึ่งไว้พอดี เสียงจะดังกังวาลไพเราะ เมื่อพระองค์ได้ฟังเสียงพิณทั้งสามสาย ของท้าวสักกะเทวราชแล้ว พระองค์ก็ทรงคิดได้ว่าการปฏิบัติที่เข้มงวดเกินไป ร่างกายก็จะซูบผอม ไม่มีเรี่ยวแรง แต่หากทรงปฏิบัติที่หย่อนยานเกินไป การปฏิบัติก็จะไม่ประสบความสำเร็จ พระองค์ จึงใช้ทางสายกลางมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

มีนางสุชาดา อาศัยอยู่ในหมู่บ้านละแวกนั้น ได้เดินผ่านมาพบพระองค์ คิดว่าเป็น เทวดา จึงได้ถวายข้าวมธุปายาสแด่พระองค์ หลังจากพระองค์ได้เสวยข้าวมธุปายาสแล้ว ก็ได้ นำ ถาดไปเสีงอธิษฐานว่า หากพระองค์บำเพ็ญเพียรสำเร็จ ก็ขอให้ถาดลอยทวนน้ำ ปราภฏว่าถาด ลอยทวนน้ำได้อย่างน่าอัศจรรย์ โดยพระองค์ได้ประทับนั่งใต้ต้นโพธิ์และได้ตรัสรู้ สัมมาโพธิญาณ

ใต้ต้นโพธิ์ เมื่อยามสาม ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตรงกับวันเพ็ญเดือนหก ขณะที่มีพระชนมายุ 35 พรรษา

หลังจากตรัสรู้แล้ว พระองค์ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่เป็นเวลา 7 สัปดาห์ แล้วเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน โดยได้แสดงธรรม “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งถือเป็นการแสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรกในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 8 ตรงกับวันอาสาฬหบูชา

ศาสนาของศาสนาอิสลาม

ศาสนาของศาสนาอิสลาม คือ นบีมุฮัมมัด ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในดินแดนทะเลทรายอาหรับเมืองเมกกะประเทศซาอุดีอาระเบีย ในยุคนั้นชาวอาหรับแตกออกเป็นหลายกลุ่มขาดความสามัคคี ยากแก่การปกครอง มีการรบพุ่งฆ่าฟันกันตลอดเวลาไม่มีศาสนาเป็นแก่นสารคนส่วนใหญ่นับถือเทพเจ้าและรูปเคารพต่างๆ ประชาชนไม่มีศีลธรรม สตรีจะถูกข่มเหงรังแกมากที่สุด นบีมุฮัมมัดเกิดขึ้นท่ามกลางสภาพสังคมที่เสื่อมทรามเช่นนี้ จึงคิดหาวิธีที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์นี้ให้ดีขึ้น นบีมุฮัมมัดเป็นผู้ที่ฝึกฝนในศาสนาหาความสงบและบำเพ็ญสมาธิที่ถ้ำฮิรอบนภูเขานูร์ ในคืนหนึ่งของเดือนรอมฎอน กาเบรียลทูตของพระเจ้าได้นำโองการของอัลลอฮ์มาประทาน นบีมุฮัมมัดได้นำคำสอน เหล่านี้มาเผยแผ่จนเกิดเป็นศาสนาอิสลามขึ้น ในระยะแรกของการเผยแผ่ศาสนาได้รับการต่อต้านเป็นอย่างมากถึงกับถูกทำร้ายจนต้องหลบหนีไปอยู่เมืองมะดีนะฮ์ จนเป็นที่ยอมรับและมีคนนับถือมากมาย ก็กลับมายึดเมืองเมกกะทำการเผยแผ่ศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่ การเผยแผ่ศาสนาของอิสลามออกไปยังประเทศต่างๆ ในยุคหลังเป็นไปได้โดยไร้สงครามเข้ายึดเมือง เพื่อเผยแผ่ศาสนา โดยมีคัมภีร์ในศาสนาอิสลามคือคัมภีร์อัลกุรอาน

ศาสนาของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยมคือเชื่อว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง พระเจ้าองค์นั้นคือ พระยะโฮวาห์ ศาสนาคริสต์เชื่อว่ามนุษย์มีบาปมาแต่กำเนิดพระเจ้าจึงส่งพระเยซู มาไถ่บาป เชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะ เมื่อถึงวันตัดสินโลกมนุษย์จะไปอยู่ในสวรรค์ หรือในนรกชั่ววินรันดร์ เชื่อว่ามีเทวดาอยู่มากมายทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว ซาตานเป็นหัวหน้าฝ่ายชั่วในที่สุดก็จะถูกพระเจ้าทำลาย

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก คำว่า Christ มาจากภาษาโรมันว่า Christus และคำนี้มาจากภาษากรีก อีกต่อหนึ่งคือ คำว่า Christos ซึ่งแปลมาจากคำว่า Messiah ในภาษาฮีบรู คำว่าmessiah แปลว่า พระผู้ปลดปล่อยทุกข์ภัย

ศาสนาคริสต์ เกิดในปาเลสไตน์เมื่อ พ.ศ. 543 โดยคำนวณจากปีเกิดของพระเยซู ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนา นี้ ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่พัฒนามาจากศาสนายูดาหรือยิว เพราะศาสนาคริสต์นับถือพระเจ้าองค์เดียวกันกับศาสนายูดา คือพระยะโฮวาห์ พระเยซูเป็นชาวยิว มิได้ปรารถนาที่จะตั้งศาสนาใหม่แต่ทรงต้องการปฏิรูปศาสนายิวให้บริสุทธิ์ขึ้นทรง กล่าวว่า “อย่าคิดว่าเรามาทำลายพระบัญญัติและคำของศาสดาพยากรณ์เสีย เรามีได้มาทำลายแต่มาเพื่อทำให้สำเร็จ”

ก่อนหน้าที่พระเยซูประสูติ ประเทศปาเลสไตน์ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิ ไกล์เคียงติดต่อกันเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล ตกเป็นเมืองขึ้นของอัสซีเรีย บาบิโลเนียจักรวรรดิเปอร์เซีย จักรวรรดิกรีกในสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช และในที่สุดตกเป็นของอาณาจักรโรมัน ตลอดเวลาที่ตกเป็นเมืองขึ้นนี้ ผู้พยากรณ์หลายท่านได้พยากรณ์ถึงพระเมสสิอา (Messiah) พระผู้ช่วย ให้อรอด ซึ่งเป็น พระบุตรของพระเจ้า ที่จะเสด็จมาปลดแอกชาวยิวให้ได้รับเสรีภาพและจะทรงไถ่บาปให้ชาวยิวพ้นจากความหายนะและได้รับความรอดชั่ววันรันดร ในสมัยนั้นชาวยิวเชื่อใน คำพยากรณ์นี้มากและพระเยซูประสูติในช่วงเวลานั้นพอดี พระเยซูเกิดที่หมู่บ้านเบธเลเฮม แขวงยูดา กรุงเยรูซาเล็ม มารดาชื่อมาเรีย บิดาชื่อ โยเซฟ ตามประวัติมาเรียนั้นตั้งครรภ์ มาก่อนขณะที่ยังเป็นคู่หมั้นกับโยเซฟ เทวทูตจึงมาเข้าฝันบอกโยเซฟว่าบุตรในครรภ์มาเรีย เป็นบุตรของพระเจ้าให้ตั้งชื่อว่าเยซู ต่อมาจะเป็นผู้ไถ่บาปให้กับชาวยิว โยเซฟจึงปฏิบัติตามและรับมาเรียมาอยู่ด้วยโดยไม่สมสู่เยี่ยงภริยา พระเยซูได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีเป็นศิษย์ของโยฮัน ศึกษาพระคัมภีร์เก่าจนแตกฉาน ท่านมีนิสัยใฝ่สงบชอบวิเวก เมื่ออายุ 30 ปี ได้รับศีลล้างบาปที่แม่น้ำจอร์แดน ตั้งแต่นั้นมาถือ ว่าท่านสำเร็จภูมิธรรมสูงสุดในศาสนาพระองค์ มีสาวก 12 คน เป็นหลักในศาสนาทำหน้าที่สืบศาสนามีนักบุญเปโตร (Saint Peter) เป็นหัวหน้าผู้สืบตำแหน่งนักบุญเปโตรต่อๆ มาจนถึง ปัจจุบันเรียกว่าสมเด็จพระสันตะปาปา พระเยซูเผยแผ่ศาสนาทั่วดินแดนปาเลสไตน์เป็นเวลา 3 ปี มีพวกปุโรหิตธรรมอาจารย์และพวกศิษย์เกลียดชัง ขณะที่พระองค์รับประทานอาหารมื้อค่ำกับสาวก 12 คนเป็นมื้อสุดท้าย ทหารโรมันจับตัวท่านในข้อหาเป็นกบฏและถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตโดยตรึงกับไม้กางเขนไว้ จนสิ้นพระชนม์

ศาสดาของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู เกิดในเอเชียใต้ คือ ประเทศอินเดียเมื่อประมาณ 1,400 ปีก่อนคริสต์ศักราช เกิดจากพวกอารยันที่อพยพเข้ามาในประเทศอินเดีย ถือกันว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก พระเวทเป็นคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ได้รับการยกย่องว่า เป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และเป็นวรรณคดีที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ชื่อของศาสนาเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

ในตอนแรกเริ่มเรียกตัวเองว่า “พราหมณ์” ต่อมาศาสนาเสื่อมลงระยะหนึ่งและได้มาฟื้นฟูปรับปรุงให้เป็นศาสนาฮินดูโดยเพิ่มบางสิ่งบางอย่างเข้าไป มีการปรับปรุงเนื้อหาหลักธรรม คำสอนให้ดีขึ้น คำว่า “ฮินดู” เป็นคำที่ใช้เรียกชาวอารยันที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน ในลุ่มแม่น้ำสินธุ และเป็นคำที่ใช้เรียกลูกผสมของชาวอารยันกับชาวพื้นเมืองในชมพูทวีปและชนพื้นเมืองนี้ได้พัฒนาศาสนาพราหมณ์โดยการเพิ่มเติมอะไรใหม่ๆ ลงไปแล้วเรียกศาสนาของพวกนี้ว่า “ศาสนาฮินดู” เพราะฉะนั้นศาสนาพราหมณ์จึงมีอีกชื่อในศาสนาใหม่ว่า “ฮินดู” จนถึงปัจจุบัน

ในอดีตศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูจะมีการจัดคัมภีร์ออกเป็น 3 พวก ตามการยกย่องนับถือเทวะทั้ง 3 โดยแยกเป็น 3 นิกายใหญ่ๆ นิกายใดนับถือเทวะองค์ใดก็ยกย่องว่า เทวะองค์นั้นสูงสุด ต่อมานักปราชญ์ชาวฮินดูได้กำหนดให้เทวะทั้ง 3 องค์เป็นใหญ่สูงสุดเสมอกัน เทวะทั้ง 3 องค์นี้รับการนำมารวมกันเรียกว่า “ตรีมูรติ” ใช้คำว่าสวดว่า “โอม” ซึ่งย่อมาจาก “อะอูมะ” แต่ละพยางค์แทนเทวะ 3 องค์ คือ

1. “อะ” แทนพระวิษณุหรือพระนารายณ
2. “อู” แทนพระศิวะหรืออิศวร
3. “มะ” แทนพระพรหม

ศาสดาของศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม มีท่านคุรุนานักเทพเป็นศาสดาองค์ที่ 1 สืบต่อมาถึงท่านคุรุโควินทสิงห์เป็นศาสดาองค์ที่ 10 มีสุวรรณวิหารตั้งอยู่ที่เมืองอัมริตสา แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดียเป็นศูนย์ชาวซิกข์ทั่วโลก

พระคัมภีร์เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเคารพสูงสุดจัดวางในที่สูงบนแท่นบูชา จะต้องมิผู้ปรนนิบัติพระคัมภีร์อยู่เสมอคือการศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ชาวซิกข์ทุกคน จะต้องถอดรองเท้าและโปกศีระชะก่อนเข้าไปในโบสถ์จะต้องเข้าไปกราบพระคัมภีร์ด้วยความเคารพเสียก่อน

คัมภีร์ของศาสนาซิกข์เรียกว่า ครันถ-ซาหิปหรือคันถะ (ในภาษาบาลี) หมายความว่า คัมภีร์หรือหนังสือ ส่วนใหญ่เป็นคำร้อยกรองสั้นๆ รวม 1,430 หน้ามีคำไม่น้อยกว่าล้านคำ มี 5,894 โศลก โศลกเหล่านี้เข้ากับทำนองสังคตได้ถึง 30 แขนง จัดเป็นเล่มได้ 37 เล่ม ภาษาที่ใช้ใน คัมภีร์มีอยู่ 6 ภาษาหลักคือ ปัญจาปี (ภาษาประจำแคว้นปัญจาปอันเป็นถิ่นเกิด ของศาสนา) มุลตานี เปอร์เซีย นพราหฺมิตีและมารถิ

ศาสนาซิกข์โบราณประมาณร้อยละ 90 เช่นเดียวกับศาสนิกชนในศาสนาอื่นที่ไม่เคย ครอบงำคัมภีร์ของศาสนาของตน ดังนั้น คัมภีร์จึงกลายเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์ ผู้ไม่เกี่ยวข้องไม่สามารถ แตะต้องได้ที่หริมนเตียรหรือสุวรรณวิหาร ในเมืองอมฤตสรา แคว้นปัญจาป มีสถานที่ประดิษฐาน คัมภีร์ถือเป็นศูนย์กลางศาสนาซิกข์

ในวิหารของศาสนาซิกข์ไม่บังคับให้รูปมีเศรพนอกจากคัมภีร์ ให้ถือว่าคัมภีร์นั้นคือ ตัวแทนของพระเจ้า ทุกเวลาเช้าผู้รักษาวินัยจะนำผ้าปักดินราคาแพงมาห่มห่อคัมภีร์เป็นการ เปลี่ยนผ้าคลุมทำความสะอาด วางคัมภีร์ลงบนแท่นภายในมาน ซึ่งปักด้วยเกล็ดเพชร ก่อนพิธีสวด ในเวลาเช้า ครันตกเย็นก็นำคัมภีร์ไปประดิษฐานไว้บนตั้งทองในท้องพิเศษไม่ให้ฝุ่นละอองจับต้องได้

เรื่องที่ 2 หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ

หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ

หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

1. หลักธรรมเพื่อความหลุดพ้นเฉพาะตัว

อริยสัจ 4 แปลว่าความจริง อันประเสริฐ มีอยู่สี่ประการคือ

1. ทุกข์ คือสภาพที่ทนได้ยากภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้สภาพที่บีบคั้น ได้แก่ ชาติ (การเกิด) ชรา (การแก่ การเก่า) มรณะ (การตาย การสลายไป การสูญสิ้น) การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักการปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวัง ในสิ่งนั้น

2. สมุทัย คือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา-ความทะยานอยากในกามความอยากได้ทางกามารมณ์, ภวตัณหา-ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ และวิภวตัณหา-ความทะยานอยากในความปรารถนาจากภพ ความอยาก ไม่เป็นโน่นไม่เป็นนี่

3. นิโรธ คือความดับทุกข์ ได้แก่ ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์กล่าว คือ ดับต้นเหตุทั้ง 3 ได้อย่างสิ้นเชิง

4. มรรค คือแนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์ มีองค์ประกอบอยู่แปดประการคือ (1) สัมมาทิฐิ - ความเห็นชอบ (2) สัมมาสังกัปปะ-ความดำริชอบ (3) สัมมาวาจา-เจรจาชอบ (4) สัมมากัมมันตะ-ทำกรงานชอบ (5) สัมมาอาชีวะ-เลี้ยงชีพชอบ (6) สัมมาวายามะ-พยายามชอบ (7) สัมมาสติ-ระลึกชอบและ (8) สัมมาสมาธิ-ตั้งใจชอบซึ่งรวมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือทางสายกลาง

2. หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

1. สัปปริสธรรม 7 คือหลักธรรมของคนดีหรือหลักธรรมของสัตตบุรุษ 7 ประการ ได้แก่

1) รู้จักเหตุหรืออัมมัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักวิเคราะห์หาสาเหตุของสิ่งต่างๆ

2) รู้จักผลหรืออัตถัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

3) รู้จักตนหรืออัตถัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักตนทั้งในด้านความรู้ คุณธรรมและความสามารถ

4) รู้จักประมาณหรือมัตถัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักประมาณรู้จักหลักของความพอดีการดำเนินชีวิตพอเหมาะพอควร

5) รู้จักกาลเวลาหรือกาลัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลารู้จักเวลาไหนควรทำอะไรแล้วปฏิบัติให้เหมาะสมกับเวลานั้นๆ

6) รู้จักบุคคลหรือปริสัญญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติการปรับตน และแก้ไขตนให้เหมาะสมกับสภาพของกลุ่มและชุมชน

7) รู้จักบุคคลหรือบุคคลัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน

2. อิทธิบาท 4 คือหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการมี 4 ประการ คือ

1) ฉันทะคือ ความพอใจใฝ่รักใฝ่หาความรู้และความสร้างสรรค์

2) วิริยะคือ ความเพียรพยายาม มีความอดทนไม่ท้อถอย

3) จิตตะคือ ความเอาใจใส่และตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน

4) วิมังสาคือ ความหมั่นใช้ปัญญาและสติในการตรวจตราและคิดไตร่ตรอง

3. กุศลธรรมบถ 10 เป็นหนทางแห่งการทำความดีงามทางแห่งกุศลซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่ความสุขความเจริญ แบ่งออกเป็น 3 ทางคือ

1) กายกรรม หมายถึง ความประพฤติดีที่แสดงออกทางกาย 3 ประการ ได้แก่ (1) เว้นจากการฆ่าสัตว์คือ การละเว้นจากการฆ่าสัตว์การเบียดเบียนกันเป็นผู้เมตตา กรุณา (2) เว้นจากการลักทรัพย์คือ เว้นจากการลักขโมย เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่หยิบฉวยเอาของคนอื่นมาเป็นของตน (3) เว้นจากการประพฤตินอกงามคือ การไม่ล่วงละเมิดสามีหรือภรรยาผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดผิดประเวณี

2) วจีกรรม หมายถึง การเป็นผู้มีความประพฤติดีซึ่งแสดงออกทางวาจา 4 ประการ ได้แก่ (1) เว้นจากการพูดเท็จคือ การพูดแต่ความจริงไม่พูดโกหกหลอกลวง (2) เว้นจากการพูดส่อเสียดคือ พูดแต่ในสิ่งที่ทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวไม่พูดจาในสิ่งที ก่อให้เกิดความแตกแยกแตกร้าง (3) เว้นจากการพูดคำหยาบคือ พูดแต่คำสุภาพอ่อนหวาน อ่อนโยนกับบุคคลอื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง (4) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อคือ พูดแต่ความจริง มีเหตุผลเน้นเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ พูดแต่สิ่งที่จำเป็นและพูดถูกกาลเทศะ

3) มโนกรรม หมายถึงความประพฤติที่เกิดขึ้นในใจ 3 ประการ ได้แก่ (1) ไม่อยากได้ของของเขาคือ ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน (2) ไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่นคือ มีจิตใจปรารถนาดีอยากให้อื่นมีความสุขความเจริญ (3) มีความเห็นที่ถูกต้อง คือ ความเชื่อที่ถูกต้องคือความเชื่อในเรื่องการทำมาหากินได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และมีความเชื่อว่าความพยายามเป็นหนทางแห่งความสำเร็จ

4. สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็นวิธีปฏิบัติ เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือให้มีความรักความนับถือ สังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมที่ช่วยผูกไมตรีซึ่งกันและกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นประกอบด้วย

1) ทาน คือ การให้เป็นสิ่งของตนให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ การให้เป็นการยึดเหนี่ยวน้ำใจกันอย่างดียิ่ง เป็นการสงเคราะห์สมานน้ำใจกัน ผูกมิตรไมตรีกันให้ยั่งยืน

2) ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานพูดชวนให้คนอื่น เกิดความรักและนับถือ คำพูดที่ดีนั้นย่อมผูกใจคนให้แน่นแฟ้นตลอดไป หรือแสดงความเห็นอก

เห็นใจให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคียอมทำให้เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) อุตถจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน คือช่วยเหลือด้วย แรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ให้ลุล่วงไป เป็นคนไม่ดูตายช่วยให้ความผิดชอบ ชั่วดีหรือช่วยแนะนำให้เกิดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

4) สมานัตตตา คือ การวางตนเป็นปกติเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว และการวางตนให้เหมาะสมกับฐานะของตนตามสภาพ ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้น้อย หรือผู้เสมอกัน ปฏิบัติ ตามฐานะผู้น้อยการวาระนอบน้อม ยำเกรงผู้ใหญ่

5. ศีล 5 เป็นการรักษาหรือควบคุมกาย ศีลแปลว่าปกติ ไม่ทำบาป โดยการละ เว้น 5 ประการคือ

- 1) ละเว้นจากการฆ่าสัตว์และการเบียดเบียนสัตว์
- 2) ละเว้นจากการลักขโมย ปล้น จี้ ฉก ชิง วิ่งราว
- 3) ละเว้นการประพฤติผิดในกาม ล่วงละเมิดลูกเมียผู้อื่น
- 4) ละเว้นจากการพุกปด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้อ พูดส่อเสียด
- 5) ละเว้นจากการเสพสุรา

อานิสงค์ของการรักษาศีล

1. ทำให้มีความสุขกายสุขใจ ทำให้ไม่เป็นคนลืมนสติ
2. ทำให้เกิดทรัพย์สมบัติขึ้นได้
3. ทำให้สามารถใช้สอยทรัพย์นั้นได้เต็มที่
4. ทำให้ไม่ต้องระแวงว่าจะมีศัตรูมาทวงทรัพย์คืน
5. ทำให้เกียรติคุณฟุ้งกระจายไป ทำให้เกิดความเคารพเชื่อถือ
6. ตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิ

6. โลกบาลธรรมหรือธรรมคัมภีร์ครองโลก เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์ทุกคน ในโลกอยู่กันอย่างมีความสุขมีน้ำใจเอื้อเฟื้อมีคุณธรรมและทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ประกอบด้วย หลักธรรม 2 ประการ ได้แก่

- 1) หิริ คือ ความละอายที่จะไม่ทำความชั่ว
- 2) โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าได้เทศน์พระธรรมเทศนาโปรดแก่สกุลบุตรรวมทั้งเพื่อนของสกุลบุตรจนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดรวม 60 รูป

พระพุทธเจ้าทรงมีพระราชประสงค์จะประกาศศาสนาที่พระองค์ได้ตรัสรู้ จึงตรัสเรียกสาวกทั้ง 60 รูปมาประชุมกันและให้จาริกแยกย้ายกันเดินทางไปประกาศศาสนาในเส้นทางที่ไม่ซ้ำกันเพื่อให้สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหลายพื้นที่

หลังจากสาวกได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ต่างๆทำให้มีผู้เลื่อมใสพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากพระองค์จึงทรงอนุญาตให้สาวกสามารถดำเนินการบวชได้โดยใช้วิธีการปฏิญาณตนเป็นผู้ถึงพระรัตนตรัย พระพุทธศาสนาจึงหยั่งรากฝังลึกและแพร่หลายในดินแดนแห่งนั้นเป็นต้นมา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงโปรดสัตว์และแสดงพระธรรมเทศนาตลอดระยะเวลา 45 พรรษา ณ เวฬุคามใกล้เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี โดยก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานพระองค์ทรงมีปัจฉิมโอวาทว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราขอบอกเธอทั้งหลาย สังขารทั้งปวงมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงทำประโยชน์ตนเองและประโยชน์ของผู้อื่นให้สมบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

จากนั้นได้เสด็จดับขันธปรินิพพานใต้ต้นสาละ ณ สาลวโนทยานของเหล่า มัลลกะศัตรีย์ เมืองกุสินาราแคว้นมัลละ ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 รวมพระชนมายุ 80 พรรษา และวันนี้ถือเป็นการเริ่มต้นของพุทธศักราช

หลักธรรมของศาสนาอิสลาม

แนวประพฤติปฏิบัติและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ศรัทธาต่ออัลเลาะห์ ให้ศรัทธาโดยปราศจากข้อสงสัยใดๆ ว่าพระอัลเลาะห์ทรงมีอยู่จริงทรงดำรงอยู่ด้วยพระองค์ ทรงมีมาแต่ดั้งเดิม โดยไม่มีสิ่งใดมาก่อนพระองค์ทรงดำรงอยู่ตลอดกาล ไม่มีสิ่งใดอยู่หลังจากพระองค์ทรงสร้างทุกอย่างในท้องฟ้าเพียบพร้อม ด้วยคุณลักษณะอันประเสริฐ

2. ศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ซึ่งเป็นบ่าวอัลเลาะห์ประเภทหนึ่งที่ไม่อาจมองเห็นตัวตนหรือทราบรูปร่างที่แท้จริง บรรดา มลาอิกะฮ์นี้ปราศจากความผิดพลาดบริสุทธิ์จากความมัวหมองทั้งปวง มีคุณสมบัติไม่เหมือนมนุษย์คือไม่กิน ไม่นอน ไม่มีเพศ สามารถจำแลงร่างได้

3. ศรัทธาในพระคัมภีร์ของพระเจ้า คือศรัทธาว่าอัลเลาะห์ทรงประทานคัมภีร์ให้กับบรรดาศาสนทูตเพื่อนำไปประกาศให้ประชาชนได้ทราบหลักคำสอน

หลักธรรมของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์จารึกหลักธรรมไว้ในคัมภีร์ไบเบิล หลักธรรมของพระเยซูบางข้อตรงข้ามกับศาสนายิวบางข้อให้การปฏิรูปและประยุกต์เสียใหม่ เช่น

1. พระเจ้าทรงเป็นบิดาที่ดีพร้อมที่จะประทานอภัยให้แก่บุตรที่กลับใจ แต่ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความเด็ดเดี่ยวลงโทษผู้ที่ไม่เชื่อฟัง

2. พระเยซูทรงเป็นผู้ประกาศข่าวดีโดยแจ้งให้ทราบว่าอาณาจักรของพระเจ้า มาถึงแล้ว ผู้ที่ศรัทธาจะได้รับมหากรุณาธิคุณจากพระเจ้า

3. หลักการสำนึกผิด ให้พิจารณาตนเองว่าให้ทำผิดอะไรและตั้งใจที่จะเลิก ทำความชั่วนั้นเสีย

4. หลักความเสมอภาค คือความรักความเมตตาของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ทั้งมวล โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ผู้ที่ทำความดีแล้วต้องได้รับรางวัลจากพระเจ้าโดยเสมอภาคกัน

5. ให้ละความเคียดแค้นพยาบาท การจองเวรซึ่งกันและกัน ใครรักก็รักตอบ ใครอาฆาตมุ่งร้าย ก็ต้องให้อภัย

หลักธรรมของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

1. ธฤติ ได้แก่ ความมั่นคง ความเพียร ความพอใจในสิ่งที่ตนมี

2. กษมา ได้แก่ ความอดทนอดกลั้นและมีเมตตากรุณา

3. ทมะ ได้แก่ การข่มจิตมิให้หวั่นไหวไปตามอารมณ์ มีสติอยู่เสมอ

4. อัสเตยะ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ไม่กระทำโจรกรรม

5. เสาจะ ได้แก่ การทำตนให้สะอาดทั้งกายและใจ

6. อินทริยนิครหะ ได้แก่ การข่มการระงับอินทริย์ 10 คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวน้ำมือ เท้า ทวารหนัก ทวารเบา และลำคอ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องอยู่ในขอบเขต

7. ธี ได้แก่ การมีสติ ปัญญา รู้จักการดำเนินชีวิตในสังคม
8. วิทยา ได้แก่ ความรู้ทางปรัชญา
9. สัตยา ได้แก่ ความจริง คือ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน
10. อโกระ ความไม่โกรธ

หลักอาศรม 4

1. พรหมจารี ศึกษาเล่าเรียนและประพฤติพรหมจรรย์จนถึงอายุ 25 ปี ศึกษาจบจึงกลับบ้าน
2. คฤหัสถ์ ครองเรือน จบจากการศึกษา กลับบ้าน ช่วยบิดามารดาทำงานแต่งงาน เพื่อรักษาวงศ์ตระกูล ประกอบอาชีพโดยยึดหลักธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิต
3. วานปรสถ์ สังคมกาล มอบทรัพย์สมบัติให้บุตรธิดา ออกอยู่ป่าแสวงหาความสงบบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมการออกอยู่ป่าอาจจะทำเป็นครั้งคราวก็ได้
4. สันยาสี ปริพาชก เป็นระยะสุดท้ายแห่งชีวิต สละความสุขทางโลกออกบวชเป็นปริพาชกเพื่อหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

หลักธรรมของศาสนาซิกข์

คำสอนตามคัมภีร์ครันถ-ซาหิป ซึ่งบรรดาท่านครูทั้งหลายได้ประกาศไว้เกี่ยวกับจริยธรรมอันเป็นเครื่องยังสังคมและประเทศชาติให้มั่นคงอยู่ได้ และยังจิตใจของผู้ปฏิบัติ ให้บรรลุถึงความผาสุกขั้นสุดท้ายได้มีนัยโดยสังเขปคือ

เกี่ยวกับพระเจ้า “รูปทั้งหลายปรากฏขึ้นตามคำสั่งของพระเจ้า (อกาลปุรุช) สิ่งมีชีวิตทั้งหลายอุบัติมาตามคำสั่งของพระเจ้า บุตรธิดาจะได้รู้ถึงกำเนิดบิดามารดาได้อย่างไร โลกทั้งหมดร้อยไว้ด้วยเส้นด้ายคือคำสั่งของพระเจ้า”

“มนุษย์ทั้งหลายมีพระบิดาผู้เดียว เราทั้งหลายเป็นบุตรของท่านเราจึงเป็นพี่น้องกัน”

“พระเจ้าผู้สร้างโลก (อกาลปุรุช) สิ่งสถิตอยู่ในสิ่งทั้งหลายที่พระเจ้าสร้างและสิ่งทั้งหลายก็อยู่ในพระเจ้า”

“อ้าหล่า (อัลลอฮ) ได้สร้างแสงสว่างเป็นครั้งแรก สัตว์ทั้งหลายอุบัติมาเพราะศักดิ์

ของอ้อหล่าสิ่งที้อ้อหล่าสร้างขึ้นเกิดมาแต่แสงสว่างนั่นเองจึงไม่มีใครสูง ไม่มีใครต่ำ ใครจะไม่ถามถึง
วรรณะ และกำเนิดของท่าน ท่านจงแสวงหาความจริงซึ่งพระเจ้าแสดงแก่ท่าน วรรณะและกำเนิด
ของท่านเป็นไปตามจารีตของท่านเอง”

“อย่าให้ใครถือตัวเพราะวรรณะของตน ผู้ซึ่งรู้จักพรหมนั้นแหละเป็นพราหมณ์ อย่าถือ
ตัวเพราะวรรณะความถือตัวเช่นนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความชั่ว ฯลฯ

“คนทั้งหลาย บ้างก็เป็นอุทาสี สันยาสิ โยคี พรหมจารี ยติ อินธู ฯลฯ บางคน
เป็นอิมานซาพิจึงถือว่าคนทั้งหลายเป็นวรรณะเดียวกันหมด กรูตา (ผู้สร้างโลกตามสำนวนฮินดู)
และกรีม (อ้อหล่าตามสำนวนมุสลิม) เป็นผู้เดียวกัน เป็นผู้เผื่อแผ่ประทานอภัยอย่าเข้าใจผิดเพราะ
ความสงสัยและเชื่อไปว่ามีพระเจ้าองค์ที่สอง คนทั้งหลายจงปฏิบัติแต่พระเจ้าองค์เดียว
คนทั้งหลายย่อมมีพระเจ้าเดียว ท่านจงรู้ไว้ซึ่งรูปเดียว และวิญญานเดียว”

หลักการคำสอนของศาสนาช่วยสร้างคนให้เป็นคนดี

คนดีเป็นที่ปรารถนาของทุกคน โลกนี้ยังขาดคนดีอยู่มาก ยิ่งกว่าขาดแคลนผู้ทรง
ความรู้แขนงต่างๆ เสียอีก ความจริงโลกไม่ได้ขาดแคลนผู้มีความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ
มากนัก แต่ที่ขาดแคลนมากก็คือคนดี โลกจึงรุ่นวายดังปัจจุบัน คนจะเป็นคนดีได้ก็ต้องมีหลักยึด
มั่นประจำใจคือมีศาสนา ยังมีจิตใจยึดมั่นมากเท่าไรก็ช่วยให้เป็นคนดีมากขึ้น เท่านั้น ตรงกัน
ข้ามถ้าใจไม่ดีการกระทำต่างๆ ก็พลอยร้ายไปด้วย คนมีศาสนาหรือมีหลักธรรม มีคุณธรรมใน
ใจเป็นคนดีแต่ถ้าไม่มีก็อาจเป็นคนดีได้ แต่เป็นคนดีที่ทำความดีก็ต่อเมื่อมีผู้อื่นรู้ จะไม่ทำความ
ชั่วมักต่อเมื่อมีคนเห็น ถ้าไม่มีใครรู้ใครเห็นก็อาจจะทำความชั่วได้ง่าย แต่ขณะเดียวกันคนดีไม่
อาจทำทั้งความดีและความชั่วทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง ทั้งนี้เนื่องจากหลักการคำสอนของทุก
ศาสนามุ่งให้มนุษย์มีหิริโอตตัปปะ มีความละอายละเกรงกลัวต่อบาป

ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นคนดีที่สังคมต้องการมักจะเป็นคนมีเหตุมีผล กล้าหาญ อดทน
อดกลั้น มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีกิริยามารยาทดี มีเสน่ห์ มีจิตใจงาม เมตตาต่อสัตว์ทั้งหลาย
รู้จักช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นเคารพในความคิดและความเป็นเจ้าของของผู้อื่น พุดจาในสิ่งที่
ถูกต้องเป็นความจริง พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ
เป็นต้น

ศาสนาทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของศาสนิกชน โดยทุกศาสนามีเป้าหมายเดียวกันคือ “มุ่งให้ทุกคนมีธรรมะมีคุณธรรมและสอนให้คน เป็นคน ดี” ดังนั้นศาสนาแต่ละศาสนาจึงมีหลักธรรมคำสอนของตนเองเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติ

เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วิธีป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

วิธีป้องกันแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาต่อการอยู่ร่วมกันมีหลายวิธี เช่น

1. วิธียอมกัน คือ ทุกคนลดทิฐิมานะ หันหน้าเข้าหากัน ให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่ดู ถูกไม่ตีฉินินทาไม่กล่าวร้ายป้ายสีศาสนาของกันและกัน พบกันครึ่งทาง รู้จักยอมแพ้ รู้จักยอม กัน หวังพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกันโดยมีผู้ประสานสัมพันธ์ ที่ทุกฝ่ายยอมรับนับถือ

2. วิธีผสมผสาน คือ ทุกฝ่ายทุกศาสนาเปิดเผยความจริง มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา ทำกิจกรรมในสังคมร่วมกัน เช่น สร้างสะพาน ถนน ฯลฯ

3. วิธีหลีกเลี่ยง คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธี ขอลงตัว ขอลอยหนี ไม่เอาเรื่อง ไม่เอาความ ไม่ไปก้าวท้าวความคิดความเชื่อของผู้นับถือศาสนาที่ไม่ตรงกับศาสนาที่ตน นับถือ

4. วิธีการประนีประนอม คือ การแก้ปัญหาโดยวิธีทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมเสียสละบางสิ่ง บางอย่างลงมีทั้งการให้และการรับ ทุกฝ่ายยอมเสียบางอย่างและได้บางอย่างมีอำนาจพอๆ กัน ต่างคนต่างก็ไม่เสียเปรียบ

เรื่องที่ 4 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตใจในแต่ละศาสนา

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในศาสนาพุทธ

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงวิธีการปฏิบัติที่เรียกว่า “สมาธิ” คำว่าสมาธิแปลว่า จิตที่สงบตั้งมั่นอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ฟุ้งซ่าน หรือการจัดระเบียบความคิดได้ เช่น ในขณะที่อ่านหนังสือจิตสงบอยู่กับหนังสือที่เราอ่าน เรียกว่า จิตมีสมาธิ หรือในขณะที่ทำงานจิตสงบอยู่กับงานที่ทำงานก็เรียกว่าทำงานอย่างมีสมาธิ สติ สมาธิ และปัญญา มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกันและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สติคือความตั้งมั่นเป็นจุดเริ่มแล้วมีสมาธิคือจิตใจแน่วแน่ และปัญญาคือการไตร่ตรองให้รอบคอบ

ประโยชน์ของสมาธิ

1. ประโยชน์ของสมาธิในชีวิตประจำวัน เช่นทำให้จิตใจสบาย มีความสดชื่น ผ่องใส และสงบระงับกระแฉ่ง ว่องไว มีความเพียรพยายาม แน่วแน่ในสิ่งที่กระทำ มีประสิทธิภาพในการทำงาน
2. ประโยชน์ของสมาธิในการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น ทำให้มีความแข็งแรงหนักแน่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสุขภาพจิตดี สุขุภาพที่ดีและรักษาโรคบางอย่างได้
3. ประโยชน์ของสมาธิที่เป็นจุดมุ่งหมายของศาสนา เมื่อได้สมาธิขั้นสูงแล้วจะเกิดปัญญาและบรรลุจุดมุ่งหมายของศาสนาได้
4. จะมีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

วิธีการฝึกสมาธิ

ในคืนวันเพ็ญเดือน 6 พระพุทธเจ้าตรัสรู้โดยการนั่งสมาธิด้วยวิธีการอานาปานสติ คือ ตั้งสติจดจ่อที่ลมหายใจเข้า-ออก เป็นอารมณ์เดียวจนจิตแน่วแน่เข้าสู่สมาธิซึ่งเป็นสงบสุข สงัด มีสติรู้ตัวบริบูรณ์ จากนั้นพระพุทธองค์เกิดมหาปัญญาค้นพบทางดับทุกข์แก่ชาวโลกคือ อริยสัจ 4 ดังนั้นการฝึกสมาธิเป็นหนทางที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญา แก้ปัญหาชีวิต และพัฒนาตนเองให้เกิดกำลังใจเสียสละยิ่งขึ้น เมตตายิ่งขึ้น มีปัญญาประกอบการทำงานตนเอง มีความสุขสังคมโดยรวมมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามพื้นฐานของผู้ปฏิบัติสมาธิหรือฝึกสมาธิได้ผลรวดเร็ว

ต้องเป็นผู้ที่มีศีล 5 เป็นพื้นฐานและศรัทธายึดมั่นต่อพระรัตนตรัย เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีคือการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาคือการทำสมาธิและทำให้ตนเองดีขึ้น สังคมเจริญขึ้น

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในศาสนาอื่นๆ

ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาที่ฝึกพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เจริญยิ่งขึ้น นั้น ล้วนมีพื้นฐานเช่นเดียวกับพุทธศาสนิกชน คือ การศรัทธาในศาสนา คำสอนและแนวปฏิบัติของศาสนาของตน ความมีศรัทธา ตั้งมั่น มีจิตจดจ่อ ในศาสนาที่นับถือทำให้เกิดอารมณ์ มั่นคงที่จะทำความดี ที่จะอดทน อดกลั้น ต่อความทุกข์ต่างๆ ศาสนาคริสต์มีการอธิษฐานกับพระเจ้า การสารภาพบาป เป็นการชำระมลทินทางจิต ศาสนาอิสลามมีการสงบจิตมั่นทำละหมาดเป็นประจำทุกวันๆ วันละหลายครั้ง เป็นกิจวัตรสำคัญ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นั้น มีการปฏิบัติสมาธิหลากหลายแนวทางมีการวางเป้าหมายชีวิตเพื่อละกิเลสต่างๆ ศาสนาซิกข์สอนว่ามนุษย์มีฐานะสูงสุดเพราะมีโอกาสบำเพ็ญธรรมเป็นการพอกวิญญูณให้สะอาด

เรื่องที่ 5 การพัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆและการพัฒนาตนเอง

ครอบครัว ชุมชน สังคม

การเจริญสติปัญญาที่ถูกต้องอย่างไร

ตลอดเวลาที่ผ่านมาหลายร้อยปี พวกเราชาวพุทธเข้าใจพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าคลาดเคลื่อนมาตลอด คำว่า สติปัญญา ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎกก็เช่นกัน จะเห็นว่าการปฏิบัติธรรมของชาวพุทธในประเทศไทยได้มีการอบรมสั่งสอนกันมานาน ให้ชาวพุทธเจริญสติและปัญญาตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ตรัสไว้ คือ เอาคำว่า สติไปเจริญ คือเราไปฝึกให้เกิดสติรู้เท่าทันอิริยาบถตลอดเวลาที่มีการเคลื่อนไหวหรืออื่น ๆ เช่น เดินนอน ยกนอน นั่งนอน ฯลฯ เป็นต้น การเอาสติไปฝึกอย่างนี้ เป็นการปฏิบัติธรรม ที่ผิดธรรม มีผลออกมาเป็นสมาธิเท่านั้น ไม่มีปัญญาเกิดขึ้น เพราะไม่เข้าใจ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและไม่รู้ความหมายของคำว่า สติ หรือไม่รู้ธรรมชาติของ คำว่า สติ

สติ หมายถึง การระลึกได้ สติเป็นธรรมชาติอันหนึ่งมีเฉพาะในตัวคนเท่านั้นที่มีมากไม่ ต้องเจริญหรือไม่ต้องสร้างมันขึ้นมาอีกใด ๆ ทั้งสิ้น คนทุกคนมีสติอยู่แล้วมันทำหน้าที่ของมันตลอดเวลา ตั้งแต่เราตื่นขึ้นมาไปจนถึงหลับไป คือทำหน้าที่ระลึก หรือลาก หรือดึงความจำที่เป็น สัญญาที่เก็บอยู่ในใจแล้วแต่ว่าในใจของผู้ใดจะเก็บบวก เก็บลบ หรือเก็บกุศลหรืออกุศลไว้ในใจ

มากกว่ากัน อันไหนมีมากกว่า สติจะตั้ง หรือระลึก หรือลากเอาอันนั้นออกมารับการกระทบสัมผัส จากภายนอก ถ้ามีลมมากก็ตั้งเอาลมออกมาจับ ถ้ามีบวมมากมันก็ตั้งเอาบวมออกมาจับแล้วก็จะมี การคิดปรุงแต่งต่อไป จากนั้นก็จะไปสู่การกระทำผลจะออกมาตามเหตุที่ทำไว้ เช่น มีเสียงต่ำ กระทบหู ถ้าใจเราเก็บเอากุศลไว้มาก สติก็จะระลึก หรือลากเอาอกุศลออกมาจับเสียงต่ำ ทำให้ เกิดความไม่พอใจแสดงออกมาอาจจะไปทำร้ายคนต่ำได้ แต่ถ้าในใจเก็บข้อมูลที่เป็นกุศล (บวก) ไว้มาก สติก็จะระลึกหรือลากเอาอกุศลนั้นออกมาจับกระทบเสียงต่ำ แล้วมองเห็นเสียงต่ำนั้นเป็นคำ ตักเตือนทันที มองเห็นคุณค่าของเสียงต่ำนั้นได้ นี่คือหน้าที่ของสติ มันทำหน้าที่อย่างนี้ การเจริญ สติที่ปฏิบัติกันมานั้นไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องจะต้องเจริญความรู้ที่ดับทุกข์ได้ หรือปัญญา ให้สติระลึก ได้หรือลากมาต้อนรับการกระทบสัมผัส เพื่อแก้ไขปัญหาหรือทุกข์ตั้งแต่ที่ถูกกระทบสัมผัสหรือ ที่มันเกิด ซึ่งตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ตรัสไว้ว่า ทุกข์เกิดที่ไหนดับที่นั่น

ปัญญา หมายถึง ความรู้ที่ดับทุกข์ได้ ความรู้ที่ดับทุกข์ไม่ได้ไม่ใช่ปัญญาทางธรรมเป็น เพียงความรู้หรือรอบรู้เท่านั้น

ปัญญา ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า หมายถึง พระธรรมในส่วนที่เป็นผล ไม่ใช่ ส่วนที่เป็นเหตุ เอาคำว่าปัญญาไปใช้ดับทุกข์ไม่ได้ จะต้องรู้และเข้าใจต่อไปอีกว่าปัญญาที่เป็น ความรู้ที่ดับทุกข์ได้นั้น มีต้นตอแหล่งกำเนิด หรือเหตุปัจจัยของการเกิดของปัญญาอยู่ที่ไหน

ปัญญาเกิดขึ้นได้อย่างไร ปัญญาที่เป็นความรู้ที่ดับทุกข์ได้นั้นเกิดจากความจริงที่เป็น ความจริงของโลกและชีวิตเท่านั้น ความจริงเป็นต้นตอของปัญญา

ความจริงของโลกและชีวิตก็คือ กฎธรรมชาติ 2 กฎ ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ กฎไตรลักษณ์ หรือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หรือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป และกฎของเหตุและปัจจัยหรือ อิทัปปัจจยตาปฏิจจสมุปบาท กฎนี้แหละคือต้นตอหรือแม่หรือเป็นเหตุปัจจัยของปัญญา ปัญญาจะ เกิดกับความจริงเท่านั้น อวิชชาเกิดจากความพอใจหรือไม่พอใจ หรือความเชื่อ ความเชื่อเป็นเหตุ เป็นปัจจัยหรือต้นตอของอวิชชา

เมื่อเรารู้จักที่มาที่ไปของสติปัญญาแล้วจะเห็นว่า การปฏิบัติธรรมโดยการเจริญ สติปัญญาโดยตรงอย่างที่มีการสอนการปฏิบัติกันในปัจจุบันนี้ไม่ถูกต้องตามธรรม ไม่ถูกเหตุถูก ปัจจัย เมื่อรู้เหตุปัจจัยของสติปัญญาแล้ว การปฏิบัติก็เริ่มเจริญปัญญา ไม่ต้องเจริญสติเพราะมีอยู่ แล้ว แต่คนเราขาดปัญญาจึงจำเป็นต้องเจริญปัญญามาดับทุกข์หรือแก้ปัญห

การเจริญปัญญาที่ถูกต้อง ต้องเจริญที่เหตุของการเกิดปัญญา เหตุปัจจัยของการเกิด ปัญญาหรือสัมมาทิฐิ นั่นคือ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ตรัสไว้เป็นทางสายเอก

คือ การวิปัสสนาภาวนา พิจารณาขั้น 5 และอินทรีย์ 5 ให้ความรู้เห็นสิ่งทั้งปวงที่มากกระทบสัมผัสตัวเรา ตามความเป็นจริงของโลก และชีวิตว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่มีตัวตนเป็นของตนเองเกิดจากเหตุปัจจัยว่างจากตนหรือของตน พิจารณาให้ความรู้เห็นความจริงอย่างนี้ จนเป็นปกตินิสัยในชีวิตประจำวันแล้วจะมีปัญญาหรือสัมมาทิฐิเกิดขึ้น รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต ดับความพอใจ (โลก) ไม่พอใจ (โกรธ) ทันทิ อย่างนี้เรียกว่าสัมมาทิฐิ ปัญญาเกิดขึ้น มรรคมงคล 8 เกิดขึ้น องค์ธรรมอื่น ๆ จะเกิดตามมาจนครบโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ แล้วมีปัญญาดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหให้กับตัวเองได้ถาวร

เมื่อมีปัญหา (รู้จริง รู้แจ้ง) เกิดขึ้นในใจตลอดเวลาแล้ว ปัญญาจะเข้ามาแทนที่อวิชชา เมื่อมีอะไรมากกระทบสัมผัสตัวเรา สติก็จะระลึกหรือตั้งหรือลากเอาความจริงที่เป็นปัญหาที่เก็บอยู่ในใจเป็นสัญญา (ความจำ) ออกมารับการกระทบสัมผัส ปัญหาหรือทุกข์ก็就会被แก้ไขหรือดับที่มันเกิดทันที ยกตัวอย่างเช่น มีเสียงด่ามากกระทบหู สติก็จะลากเอาหรือระลึกเอาปัญญาหรือความจริง ออกมารับว่าเสียงด่าไม่เที่ยง ปัญญาจะทำหน้าที่พิจารณาว่าเสียงด่าเกิดดับ คนด่าก็เกิดดับ คนถูกด่าก็เกิดดับ พุดง่าย ๆ ว่าคนด่าก็ตาย คนถูกด่าก็ตาย เช่นกัน แล้วปัญญาจะสั่งให้ยิ้มให้กับคนด่าทันทีและก็ยิ้มได้ด้วย เพราะหน้ามีตหน้าแดงที่เกิดจากความพอใจ ไม่พอใจถูกดับไปก่อนแล้ว ปัญญาที่ถูกแก้ไขในทางถูกต้องคือ ดับปัญหา ณ ที่เกิดนั้นทันที ปัญหาที่เกิดต่อเนื่องต่อไปอีกไม่มี ถ้าเราไม่ฝึกเจริญความจริงไว้ในใจแล้ว ก็จะไม่มีความรู้ปัญญารับเสียงด่า สติก็จะลากเอาความเชื่อที่เป็นความพอใจ ไม่พอใจที่เก็บเป็นอวิชชาอยู่ในใจออกมารับการกระทบเสียงด่า ความพอใจไม่พอใจก็เกิดขึ้นทำให้เราควบคุมตนเองไม่ได้ อาจจะไปทำร้ายร่างกายคนด่า ในที่สุดก็ต้องไปแก้ปัญหาก็สถานีดารวจ หรือที่ศาล หรือที่คุก ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายหรือสิ่งที่คนเราต้องการ

ความจริงแล้ว คำว่าสติปัญญาในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเป็นคำตรัสย่อ ๆ ของพระพุทธเจ้าใช้ตรัสกับพระอริยบุคคล ตรัสอย่างนี้ อริยบุคคลเข้าใจได้ จะเอาคำว่าสติปัญญาไปปฏิบัติหรือไปเจริญโดยตรงไม่ได้ไม่ถูกธรรม วิธีปฏิบัติหรือเจริญสติปัญญาที่ถูกต่อนั้นต้องเอาพระธรรมที่เป็นเหตุของการได้ปัญญามาปฏิบัติก่อน จึงจะมีปัญญาเกิดขึ้นเก็บไว้ในใจตนเป็นปกตินิสัยประจำวันแล้ว ปัญญาจะเข้าไปแทนอวิชชา (ความหลง) อยู่ในใจของเรา ใจของเราก็เต็มไปด้วยปัญญา รู้จริง รู้แจ้ง เมื่อมีอะไรมากกระทบ สัมผัส สติก็จะลากหรือระลึกเอาปัญญาออกมารับการกระทบแล้วแก้ปัญหหรือดับทุกข์ได้

สรุป การเจริญสติปัญญา ก็คือ พิจารณาขั้น 5 และอินทรีย์ 6 ตามทางสายเอกที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ไว้นั่นเอง

เรื่องที่ 6 วัฒนธรรมประเพณีในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในโลก

วัฒนธรรมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศซึ่งมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษา การแต่งกาย อาหาร และประเพณี ที่สำคัญๆ ดังนั้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ทำให้เกิดความงาม ความเชื่อ ความศรัทธา และกลายเป็นอัตลักษณ์ในแต่ละประเทศ ดังนี้

ที่	ประเทศ	ภาษา	การแต่งกาย	อาหาร	วัฒนธรรม/ประเพณี
1	บรูไน ดารุสซาลาม	ภาษามลายู เป็นภาษา ราชการ รองลงมาเป็น อังกฤษและจีน	ชุดประจำชาติของบรูไนคล้ายกับชุดประจำชาติของผู้ชายประเทศมาเลเซีย เรียกว่า บาจู มลายู (Baju Melayu) ส่วนชุดของผู้หญิงเรียกว่า บาจูรุง (Baju Kurung) แต่ผู้หญิงบรูไนจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส โดยมากมักจะเป็นเสื้อผ้าที่คลุมร่างกายตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ส่วนผู้ชายจะแต่งกายด้วยเสื้อแขนยาว ตัวเสื้อยาวถึงเข่า นุ่งกางเกงขาวาวแล้วนุ่งโสร่ง เป็นการสะท้อนวัฒนธรรมสังคมแบบอนุรักษ์นิยม เพราะบรูไนเป็นประเทศมุสลิม จึงต้องแต่งกายมิดชิดและสุภาพเรียบร้อย	อัมบูยัต (Ambuyat)	-สตรีจะไม่ ยื่นมือให้บุรุษ -การชี่นิ้วไปที่คนหรือสิ่งของถือว่าไม่สุภาพ แต่จะใช้หัวแม่มือชี้แทน

ที่	ประเทศ	ภาษา	การแต่งกาย	อาหาร	วัฒนธรรม/ประเพณี
2	กัมพูชา	ภาษาเขมร เป็นภาษาราชการ รองลงมาเป็น อังกฤษ, ฝรั่งเศส, เวียดนามและจีน	ชุดประจำชาติของกัมพูชาคือ ซัมปอต (Sampot) หรือผ้านุ่ง กัมพูชา ทอดด้วยมือ มีทั้งแบบหลวมและแบบพอดี คาดทับ เสื้อบริเวณเอว ผ้าที่ใช้มักทำจากไหมหรือฝ้าย หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ซัมปอตสำหรับผู้หญิงมีความคล้ายคลึงกับผ้านุ่งของประเทศลาวและไทย ทั้งนี้ ซัมปอตมีหลายแบบซึ่งจะแตกต่างกันไปตามชนชั้นทางสังคมของชาวกัมพูชา ถ้าใช้ใน ชีวิตประจำวันจะใช้วัสดุราคาไม่สูง ซึ่งจะส่งมาจากประเทศ ญี่ปุ่น นิยมทำลวดลายตามขวาง ถ้าเป็นชนิดหรูหราจะทอด้ายเงินและด้ายทอง	อาม็อก (Amok)	-ระบำอัสรา (Apsara Dance)
3	อินโดนีเซีย	ภาษาอินโดนีเซีย เป็นภาษาราชการ	เกบาย่า (Kebaya) เป็นชุดประจำชาติของประเทศอินโดนีเซียสำหรับผู้หญิง มีลักษณะเป็นเสื้อแขนยาว ผ้าหน้ากลัดกระดุม ตัวเสื้อจะมีสีสันสดใส ปักฉลุเป็นลายลูกไม้ ส่วนผ้าถุงที่ใช้จะเป็นผ้าถุงแบบบาติก ส่วนการแต่งกายของผู้ชายมักจะสวมใส่เสื้อแบบบาติกและนุ่งกางเกงขายาวหรือเตลุก เบสคาพ (Teluk Beskap) ซึ่งเป็นการแต่งกายแบบผสมผสานระหว่างเสื้อคลุมสั้นแบบชาวและโสร่ง และนุ่งโสร่งเมื่ออยู่บ้านหรือประกอบพิธีละหมาดที่มัสยิด	กาโด กาโด (Gado Gado)	-ระบำบารอง (Barong Dance) -ผ้าบาติก (Batik)

ที่	ประเทศ	ภาษา	การแต่งกาย	อาหาร	วัฒนธรรม/ประเพณี
4	ลาว	ภาษาลาว เป็นภาษาราชการ	ผู้หญิงลาวนุ่งผ้าซิ่น และใส่เสื้อแขนยาวทรงกระบอก สำหรับผู้ชายมักแต่งกายแบบสากล หรือนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อชั้นนอกกระดุมเจ็ดเม็ด คล้ายเสื้อพระราชทานของไทย	สลัดหลวงพระบาง (Luang Prabang Salad)	-รำวงบาสโลบ (Budsiob) -การตักบาตรข้าวเหนียว
5	มาเลเซีย	ภาษามาเลย์ เป็นภาษาราชการ รองลงมาเป็นอังกฤษ และจีน	ชุดประจำชาติมาเลเซียของผู้ชาย เรียกว่า บาจู มลายู (Baju Melayu) ประกอบด้วยเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวที่ทำจากผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือโพลีเอสเตอร์ที่มีส่วนผสมของผ้าฝ้าย ส่วนชุดของผู้หญิงเรียกว่า บาจูรุง (Baju Kurung) ประกอบด้วยเสื้อคลุมแขนยาว และกระโปรงยาว	นาซี เลอแมก (Nasi Lemak)	-การรำซาบิน (Zabin) -เทศกาลทาเดา คาอามาตัน (Tadau Kaamatan)
6	เมียนมาร์ หรือพม่า	ภาษาพม่า เป็นภาษาราชการ	ชุดประจำชาติของชาวพม่าเรียกว่า ลองยี (Longyi) เป็นผ้าโสร่งที่นุ่งทั้งผู้ชายและผู้หญิง ในวาระพิเศษต่าง ๆ ผู้ชายจะใส่เสื้อเชิ้ตคอปกจีนแมนดารินและเสื้อคลุมไม่มีปก บางครั้งจะใส่ผ้าโพกศีรษะที่เรียกว่า กอง บอง (Guang Baung) ด้วย ส่วนผู้หญิงพม่าจะใส่เสื้อติดกระดุมหน้าเรียกว่า ยินซี (Yinzi) หรือเสื้อติดกระดุมข้างเรียกว่า ยินบอน (Yinbon) และใส่ผ้าคลุมไหล่ทับ	หล่าเพ็ด (Lahpet)	-ประเพณีปอยสง้างลอง (Poy Sang Long) -งานไหว้พุทธเจดีย์ประจำปี

ที่	ประเทศ	ภาษา	การแต่งกาย	อาหาร	วัฒนธรรม/ประเพณี
7	ฟิลิปปินส์	ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาราชการ รองลงมาเป็น สเปน, จีน ฮกเกี้ยน, จีน แต่จิว ฟิลิปปินส์ มีภาษาประจำชาติคือ ภาษาตากาล็อก	ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขายาวและสวมเสื้อที่เรียกว่า บารอง ตากาล็อก (barong Tagalog) ซึ่งตัดเย็บด้วยผ้าใยสัปปะรด มีป่า คอตติ้ง แขนยาว ที่ปลายแขนเสื้อที่ข้อมือจะปักลวดลาย ส่วนผู้หญิงนุ่งกระโปรงยาว ใส่เสื้อสีครีมแขนสั้นจับจีบ ยกตั้งขึ้นเหนือไหล่คล้ายปักผีเสื้อ เรียกว่า บาลินตาวัก (balintawak)	อโดโบ้ (Adobo)	- เทศกาลอาตีฮาน (Ati - Atihan) - เทศกาลซินูล็อก (Sinulog)
8	สิงคโปร์	ภาษามลายู เป็นภาษาราชการ รองลงมาคือจีนกลาง ส่งเสริมให้พูดได้ 2 ภาษาคือ จีนกลาง และให้ใช้อังกฤษ เพื่อติดต่อกันและชีวิตประจำวัน	สิงคโปร์ไม่มีชุดประจำชาติเป็นของตนเอง เนื่องจากประเทศสิงคโปร์แบ่งออกเป็น 4 เชื้อชาติหลัก ๆ ได้แก่ จีน มาเลย์ อินเดีย และชาวยุโรป ซึ่งแต่ละเชื้อชาติก็มีชุดประจำชาติเป็นของตนเอง เช่น ผู้หญิงมลายูในสิงคโปร์ จะใส่ชุดเกบาย่า (Kebaya) ตัวเสื้อจะมีสีสดใส ปักฉลุเป็นลายลูกไม้ หากเป็นชาวจีน ก็จะมีสวมเสื้อแขนยาว คอจีน เสื้อผ้าหน้าซ่อนกระดุม สวมกางเกงขายาว โดยเสื้อจะใช้ผ้าสีเรียบหรือผ้าแพรจีนก็ได้	ลักซา (Laksa)	- เทศกาลตรุษจีน - เทศกาล Hari Raya Puasa

ที่	ประเทศ	ภาษา	การแต่งกาย	อาหาร	วัฒนธรรม/ประเพณี
9	เวียดนาม	ภาษาเวียดนาม เป็นภาษาราชการ	อ่าวหญ่าย (Ao dai) เป็นชุดประจำชาติของประเทศเวียดนามที่ประกอบไปด้วยชุดผ้าไหมที่พอดีตัวสวมทับกางเกงขายาวซึ่งเป็นชุดที่มักสวมใส่ในงานแต่งงานและพิธีการสำคัญของประเทศ มีลักษณะคล้ายชุดกิ๊พ้าของจีน ในปัจจุบันเป็นชุดที่ได้รับความนิยมจากผู้หญิงเวียดนาม ส่วนผู้ชายเวียดนามจะสวมใส่ชุดอ่าวหญ่ายในพิธีแต่งงานหรือ พิธีศพ	เปาะเปี๊ยะเวียดนาม (Vietnamese Spring Rolls)	-เตี๊ตเหวียนดาน (Tet Nguyen Dan) -เทศกาลกลางฤดูใบไม้ร่วง
10	ไทย	ภาษาไทย เป็นภาษาราชการ	สำหรับชุดประจำชาติอย่างเป็นทางการของไทย รู้จักกันในนามว่า "ชุดไทยพระราชานิยม" โดยชุดประจำชาติสำหรับสุภาพบุรุษ จะเรียกว่า "เสื้อพระราชทาน" สำหรับสุภาพสตรีจะเป็นชุดไทยที่ประกอบด้วยสไบเฉียง ใช้ผ้ายกมีเชิงหรือยกทั้งตัว ชินมีจีบยกข้างหน้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาด ส่วนท่อนบนเป็นสไบ จะเย็บให้ติดกับชินเป็นท่อนเดียวกันหรือ จะมีผ้าสไบห่มต่างหากก็ได้ เปิดบ่าข้างหนึ่ง ชายสไบคลุมไหล่ ทั้งชายด้านหลังยาวตามที่ต้องการ ความสวยงามอยู่ที่เนื้อผ้าการเย็บและรูปทรงของผู้ที่สวม ใช้เครื่องประดับได้งดงามสมโอกาสในเวลาค่าคืน	ต้มยำกุ้ง (Tom Yam Goong)	-การไหว้ -โขน -สงกรานต์

เรื่องที่ 7 การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี

ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมและ ขณะเดียวกันวัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตตามความเป็นอยู่ของคนในสังคมดังนั้นวัฒนธรรมจึงมี อิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของบุคคลและต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติมาก

วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมา นับตั้งแต่ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา กฎหมาย ศิลปะ จริยธรรม ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ คิดค้นขึ้นมาเพื่อช่วยให้มนุษย์ สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ เพราะการจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้มนุษย์จะต้องรู้จักใช้ประโยชน์จาก ธรรมชาติและจะต้องรู้จักควบคุมความประพฤติของมนุษย์ด้วยกัน วัฒนธรรม คือคำตอบที่ มนุษย์ในสังคมคิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้

ความหมายของประเพณี

ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และ มีความสำคัญต่อสังคม เช่นการแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่างๆ กลายเป็น ประเพณีประจำชาติต่างๆกลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ หาก ประเพณีนั้นดีอยู่แล้วรักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตาม กาลเทศะ ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้ามาสู่สังคมรับเอาแบบ ปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งการ ดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัดวาอาราม ต่างๆในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย และชี้ให้เห็นว่า ชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรม ที่งดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทาง ศาสนาตั้งแต่โบราณกาล เป็นต้น

แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนไทยทุกคน มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งที่มีการรวบรวมไว้แล้วและยังไม่ได้ศึกษา เพื่อทราบความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นมรดกของไทยอย่างถ่องแท้ ซึ่งความรู้ดังกล่าว ถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เห็นคุณค่า ทำให้เกิดการยอมรับและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ต่อไป

2. ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม

3. รณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน ตระหนักในความสำคัญ ของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่อง que ทุกคนต้องให้การรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

4. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน

5. สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง ฟื้นฟู และการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติ และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน

6. จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

เรื่องที่ 8 ข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วม สืบทอดประเพณี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี อันดีงามของสังคมไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นตัวกำหนดวิถีของคนในสังคมไทย ทั้งยังเป็นเครื่องวัดความเจริญหรือเสื่อมของสังคมไทย ซึ่งมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เพราะประเทศจะเจริญหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาของคนในสังคม จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่กล่าวถึงการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สังคมต้องมีคุณภาพ จากการพัฒนาคน ปรากฏผลได้ดังนี้

1. เป็นสังคมคุณภาพ หมายถึง สังคมไทยต้องพัฒนาคนในสังคมทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ มีการดำเนินชีวิตที่ดี โดยยึดหลักความพอเพียง ความพอดี และสามารถพึ่งตัวเองได้

2. เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้และการเรียนรู้ โดยคนไทยสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เป็นผู้มีเหตุผล ร่วมใจกันพัฒนาภูมิปัญญาไทย ควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานประเพณีในท้องถิ่น

3. เป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน โดยต้องปลูกฝังให้คนไทยเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมที่ถูกต้อง พึ่งพาอาศัย มีความรู้รัก รู้สามัคคี ภูมิใจในความเป็นไทย รักษาสถาบันที่สำคัญของสังคมไทยสืบต่อไป

ด้วยเหตุดังกล่าวเบื้องต้น การสืบทอดวัฒนธรรมไทย จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมไทยอยู่หลายประการดังนี้

1. ทำให้มองเห็นวิถีความเป็นไทย ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม การปกครองที่สังคมสืบทอดกันมา

2. ทำให้สังคมไทยเป็นผู้มีความรับผิดชอบ รู้จักรักษาระเบียบวินัย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์รู้จักพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างในการปลูกจิตสำนึกที่ดีงามเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยสืบไป

3. ทำให้คนไทยทั้งชุมชนเมือง ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เกิดความร่วมมือร่วมใจ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมที่ดี นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชาติเป็นที่รู้จักของชาวโลก

4. ทำให้เกิดการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งซึ่งเน้นว่าเป็นสืบทอดเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้คงอยู่ในสังคมสืบต่อไป

การธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรม เป็นสิ่งมีค่าที่ควรธำรงรักษาไว้เป็นมรดกสืบทอดไป จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรหลักของประเทศและคนไทยทุกคนที่ต้องส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์โดยประเพณีปฏิบัติวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม ทั้งศิลปวรรณกรรม ประเพณีต่างๆ คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนา มารยาทไทย ศิลปกรรม จรรยาต่างๆ เพื่อธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติและมีการถ่ายทอด สู่คนรุ่นต่อไปให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

2. การถ่ายทอดสืบสานวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้จากบรรพบุรุษครอบครัว ผู้ใหญ่ หรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นงานทางวัฒนธรรมประเพณีที่สังคมไว้ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมาปฏิบัติ ถ่ายทอด อาจออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น การตั้งชมรมวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นงานทางวัฒนธรรมประเพณี ที่ส่งเสริมไว้และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนำมาปฏิบัติ ถ่ายทอด อาจออกมาในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา แผ่นพับ วิทยูและ โทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมสืบทอดไป

3. การปรับปรุงและเผยแพร่ทางวัฒนธรรมไทย โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยสื่อต่างๆ โดยเน้นการส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน หรืออาจขอความร่วมมือจาก ศิลปินเพลงสร้างสรรค์เนื้อเพลงและร่วมร้องเพลงเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยสอดแทรกปรัชญาและวิธีการดำเนินชีวิตแบบไทย ชี้นำให้คนไทยเลือกสรร วัฒนธรรมที่ดีงาม และ ปฏิเสธวัฒนธรรมอื่น ที่ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบไทย เพื่อบอกเอกลักษณ์ประจำชาติ ให้ชาวต่างชาติได้เข้าใจ ในวัฒนธรรมไทย

4. รัฐบาลต้องสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์อบรมให้ความรู้เสนอข่าว ประชาสัมพันธ์ ฟันฟู เผยแพร่ วัฒนธรรมไทยเพื่อให้ชาวต่างชาติรู้จัก

การที่ประเทศชาติก้าวหน้านั้น ขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ การรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมต่างๆเพราะสิ่งเหล่านี้ นับเป็นสิ่งสำคัญที่เสริมให้คนในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นชาติที่จะดำรงอยู่ได้นั้น ต้องมีเอกลักษณ์และสิ่งสำคัญคือเอกลักษณ์ของความเป็นชาตินั้นเอง

การสืบทอดวัฒนธรรม

การพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมไทย เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ตั้งงามสืบไป การเรียนรู้ และฝึกตนเองให้เห็นคุณค่าจึงเป็นวิธีการที่ดี และควรทำตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยการปลูกจิตสำนึก โดยสถาบันที่สำคัญของชาติต้องให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอน หรือการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีก็ตาม

การสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ

1. การปลูกฝังค่านิยมที่ดี ซึ่งต้องเริ่มที่พ่อ – แม่ ควรเป็นตัวอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม
2. การจัดวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไว้ในหลักสูตรทุกระดับชั้นเพื่อเป็นการปลูกฝังและสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ตั้งแต่เด็ก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กระทรวงศึกษา และภาคเอกชน ได้แก่ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ
3. การสนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี อย่างจริงจัง โดยประสานงานกับหน่วยงานของจังหวัดหรือท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยจัดงานฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีให้เป็น ที่รู้จัก
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย โดยใช้การท่องเที่ยวเช่น โครงการ unseen Thailand เที่ยวเมืองไทยไม่ไปไม่รู้ เป็นต้น
5. การจัดงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าไทย เช่นงาน OTOP (One Tambol One Product) หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการสาธิตเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย เรื่องของอาชีพ การแสดงพื้นบ้านต่างๆ อาจจัดงานที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐและเอกชน
6. การเสนอข่าวประกาศเกียรติคุณที่ประพาดิตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป เช่น แม่ดีเด่น ลูกกตัญญู หรือผู้ที่มีผลงานหรือนุรักษ์ผลงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยผู้นุรักษ์หุ่นละครโรงเล็ก ผู้ประดิษฐ์ดนตรีไทย ที่ใช้วัสดุสมัยใหม่
7. การส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้แขนงต่างๆ เช่น วัดหรือพระสงฆ์ เป็นต้นมีส่วนในการช่วยปลูกฝังส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเทศน์ การอบรม การเรียนการสอนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมสากลและไทย

วัฒนธรรมสากล(ตะวันตก)	วัฒนธรรมไทย
<p>1. ด้านครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวเดี่ยวสมบูรณ์ - สอนลูกให้พึ่งพาตนเองสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวขยายที่กำลังเปลี่ยนแปลงขนาดเป็นครอบครัวเดี่ยว - สอนลูกให้พึ่ง พ่อ แม่
<p>2. ด้านความเชื่อและค่านิยม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เชื่อวิทยาศาสตร์ เหตุผล - ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ - เคารพสิทธิส่วนบุคคล สิทธิมนุษยชน - เชื่อความถูกต้อง ยุติธรรม กฎหมาย - วัตถุนิยม 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม พรหมลิขิต - มนุษย์เกิดมาไม่เท่าเทียมกัน - เคารพระบอบอาวุโส - การมีอภิสิทธิ์ชน ถ่อมตน ส้มง่าย - จิตนิยม
<p>3. ด้านภาษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง - ส่วนใหญ่แต่ละคนจะมีภาษาเป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ
<p>4. ด้านอาหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นอาหารจืด ไม่เผ็ด 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนมากมีทั้งอาหารจืด และอาหารเผ็ดร้อน
<p>5. ด้านเครื่องแต่งกาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้เสื้อผ้าค่อนข้างหนาเพราะอากาศเย็น 	<ul style="list-style-type: none"> - เสื้อผ้าบาง สอดคล้องกับสภาพอากาศซึ่งค่อนข้างร้อน
<p>6. ด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้พื้นฐานจากการปฏิบัติ วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม ในคริสต์ศตวรรษที่ 17-20 ทำให้เปลี่ยนจากเศรษฐกิจจากเกษตรไปเป็นอุตสาหกรรม ทุนนิยม 	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดความรู้ทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ทำให้พื้นฐานสังคมเกษตรกรรม ยังคงอยู่หนาแน่น แต่เปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมใหม่ โดยการเรียนแบบเทคโนโลยีภายนอก

วัฒนธรรมสากล(ตะวันตก)	วัฒนธรรมไทย
7. ด้านการเมืองการปกครอง - มีความเชื่อว่าอำนาจเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนซึ่งเป็นอุดมการณ์ของประชาธิปไตย	- มีความเชื่อถือว่าอำนาจเป็นของผู้มีบารมี จึงมีแนวโน้มเป็นเผด็จการ อำนาจนิยมหรือเบ็ดเสร็จ

เรื่องที่ 9 แนวในการเลือกรับ ปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติ อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากวิถีการดำเนินชีวิตซ้ำๆ ของคนในสังคมนั้นๆ ในอดีตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นน้อยมากเพราะเป็นลักษณะของสังคมปิด ต่อมาเมื่อแต่ละสังคมมีการติดต่อกันมากขึ้นโดยเฉพาะการติดต่อกันในสังคมข้ามภูมิภาค เช่น ชาติตะวันตกกับชาติตะวันออกซึ่งเกิดขึ้นมากในช่วงยุคล่าอาณานิคม เมื่อชาวตะวันตกออกล่าอาณานิคมทางทวีปเอเชีย พร้อมกับนำวัฒนธรรมของชาติตนเข้ามาด้วยเช่น ศาสนา ภาษา การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย อาหาร ความบันเทิง ฯลฯ

แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมของชาติต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียซึ่งมีความอ่อนแอกว่าก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทำให้เกิดแรงผลักดันซกจูงทั้งสองทาง คือ ทั้งการกระตุ้นให้ยอมรับสิ่งใหม่ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมเดิมที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น

การเลือกรับ ปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติ อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคม

การเลือกรับวัฒนธรรมต่างชาติการเลือกรับวัฒนธรรมนั้น จะต้องพิจารณา ได้ตามปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมนั้นต้องสามารถผสมผสานเข้ากับโครงสร้างทางสังคมทาง ค่านิยม และขนบธรรมเนียมไทยได้
2. วัฒนธรรมต่างชาตินั้นต้องมีส่วนเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้ก้าวหน้า เช่น การนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการผลิต การศึกษา และการดำเนินชีวิตในสังคม หรือการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนข้อมูลเหล่านั้นไปยังศูนย์วัฒนธรรม

สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว อีกทั้งสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านธุรกิจอุตสาหกรรมพาณิชย์

3. วัฒนธรรมต่างชาติ ต้องสามารถอยู่ร่วม หรือเคียงคู่ไปกับวัฒนธรรมไทยได้ เมื่อมีวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา จำเป็นต้องเลือกสรรว่าจะสามารถผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย เราได้หรือไม่

เรื่องที่ 10 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย

ในแต่ละสังคมมีลักษณะภายในที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ความคิด ความเชื่อ แบบแผนในการดำเนินชีวิต ค่านิยมที่บุคคลภายในสังคมยึดถือ ในขณะเดียวกันเมื่อสภาพแวดล้อม สังคมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงไปก็มีผลให้ค่านิยมของบุคคลในสังคมนั้นๆเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ในขณะที่สังคมไทยดั้งเดิมเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม คนในสังคมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บรรทัดฐานทางสังคม และค่านิยมส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานมาจากพุทธศาสนานอกจากนี้ยังมีที่มาจากพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ระบบศักดินา ระบบเกษตรกรรม ความเชื่อในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความกลัวโดยอาจสรุปได้ว่า ค่านิยมของบุคคลเกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายใต้ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าแรงผลักดันภายในหรือสภาพแวดล้อมภายนอกอาจเปลี่ยนแปลงไป และนอกจากนั้นค่านิยมของบุคคลที่มีสถานภาพและประสบการณ์ด้านต่างๆในชีวิตแตกต่างกัน อาจแตกต่างกันไปและค่านิยมของบุคคลเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตอาจสรุปได้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณลักษณะเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนที่ว่ามนุษย์เราไม่ว่ายากดีมีจนอย่างไร ต่างเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุข เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏด้วยกัน ความสำนึกว่าตนเองต้องตาย ย่อมก่อให้เกิดความเห็นใจกัน แสดงออกมาในรูปความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกันและกัน

2. การให้อภัย คือ การยกโทษให้คนที่ทำผิด “การให้อภัย” มีความหมายว่า “ปล่อยไป” เหมือนกับที่เจ้าหนี้ยอมยกหนี้ให้คนที่เป้นหนี้เขา

เราให้อภัยคนอื่นเมื่อเราไม่ถือโทษและไม่เรียกร้องให้เขามาขอโทษหรือชดใช้ คัมภีร์ไบเบิลสอนว่าความรักแบบไม่เห็นแก่ตัวเป็นหัวใจสำคัญของการให้อภัยอย่างแท้จริง เพราะความรัก “ไม่จดจำเรื่องที่ทำให้เจ็บใจ”

3. การยิ้มแย้ม แจ่มใส คนไทยทุกคนคงทราบกันดีว่าประเทศไทยของเรามีความประทับใจในรอยยิ้มมาเป็นเวลาช้านานชาวต่างชาติจึงได้ให้ประเทศไทยเป็น สยามเมืองยิ้ม หรือ ยิ้มสยาม เพราะเห็นว่าคนไทยเป็นคนยิ้มเก่งยิ้มง่ายหลายครั้งที่สื่อภาษากันไม่ค่อยเข้าใจแต่คนไทยก็จะยิ้ม ไว้ก่อนเสมอทำให้อีกฝ่ายรู้สึกอบอุ่นใจว่าจะได้รับ ความช่วยเหลือด้วยน้ำใจไมตรีที่ดีอย่างแน่นอน

4. การเคารพผู้อาวุโส ค่านิยมข้อนี้ได้แสดงออกในพฤติกรรมของสมาชิกสังคมไทย เช่น การมีกิริยา มารยาทสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโสผู้ใหญ่ ผู้ที่สังคมยกย่องตามวาระต่างๆ

5. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจความขัดแย้งและลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็มากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่สำเร็จได้ ย่อมต้องอาศัยความมีวินัยของผู้ปฏิบัติเป็นหลัก ความมีวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญของค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้งของสังคมไทยและสังคมโลก

เรื่องที่ 11 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศต่างๆ ในโลก

ค่านิยมและจริยธรรม ในสังคมหน้าเป็นตัวกำหนดความเชื่อของบุคคลในสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม พัฒนาสังคม นำไปสู่ความตั้งมั่นอยู่ในความดี ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความกตัญญูรู้คุณ ความมีวินัย ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนา ดังนั้นค่านิยมและจริยธรรมของสังคม จำต้องมีจุดมุ่งหมายในการละเว้นจากการทำชั่วเป็นสิ่งสำคัญ ค่านิยมและจริยธรรมที่ทั่วโลกพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในพลเมืองของชาติตนมีดังนี้

1. การตรงต่อเวลา การพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลานั้นสาระสำคัญอยู่ที่รู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ และการจัดระบบระเบียบให้กับชีวิต ทุกๆ เรื่อง เช่นการทำงานให้เสร็จก่อนเวลาเพื่อจะได้มีเวลาตรวจทานและส่งงานให้ตรงตามกำหนดนัดหมายกับผู้ใด ควรเผื่อเวลาในการเดินทางเพื่อไปถึงจุดหมายก่อนเวลาสักเล็กน้อย เป็นการเตรียมความพร้อมให้ตนเอง การเป็นคนตรงต่อเวลาทำให้เราเป็นคนกระตือรือร้น รักที่

จะเรียนรู้อยู่เสมอ เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านมาได้อย่างเป็นระเบียบ จึงทำให้เป็นคนที่มีประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นคนน่าเชื่อถือไว้วางใจแก่คนทั่วไปและสังคมรอบข้าง

2. การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ทั้งการเบียดเบียนทางกาย วาจา ใจ เช่น การใช้คำพูดที่เสียด เยาะเย้ยถากถาง ดูหมิ่นผู้อื่น รวมทั้งการกลั่นแกล้ง ทำลายทรัพย์สินผู้อื่น

3. ความเสียสละ เป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ลดละความเห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่มีความจำเป็นได้ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ หรือกำลังทางสติปัญญา เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมโดยรวม

4. มีความกล้าหาญทางคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและละเลิกไม่กระทำความผิดอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและส่วนรวม หรือทำให้ตนเองและส่วนรวมเสียผลประโยชน์ก็ตาม

5. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อกระทำความชั่ว โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความชั่วทั้งปวง มีจิตใจที่ขยับยั้งผลประโยชน์ที่ได้มาโดยมิชอบ

6. การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น มีความสำนึกในสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นของตนเองและผู้อื่น เป็นการยอมรับสติปัญญา ความคิดเห็นของผู้อื่นเท่ากับของตนโดยไม่หลอกตนเอง หรือมีความดีรู้ใจเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และเหยียดหยามผู้อื่น เป็นการฝึกให้เป็นคนมีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นรอบด้าน แล้วนำมาพิจารณาด้วยตนเองเพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้ง

7. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเองเพื่ออยู่ในความไม่ประมาทขยันขันแข็งในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตรงไปตรงมาอย่างสม่ำเสมอ ไม่คิดโกงหรือทรยศหักหลัง หรือชักชวนไปในทางเสื่อมเสียเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน

8. ความมีวิจาร์ณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ หรือความมีเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองไม่หลงเชื่อสิ่งใดง่ายๆ รู้จักควบคุมกาย วาจา โดยใช้สติอย่างรอบคอบ ไม่ทำตามอารมณ์ มีจิตใจสงบเยือกเย็น ไม่วุ่นวาย สามารถรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่ขัดแย้งกับตนอย่างใจกว้าง ไม่แสดงความโกรธ หรือไม่พอใจไม่มีทิฐิมานะ

9. ความขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ให้เฉลิยวฉลาดในศิลปวิชาการทุกสาขาวิชา
10. การรักษาสีงแวดล้อม และความเป็นชาติ วรรณกรรม ประเพณี ตลอดจน

ดินแดนของตนเอง

เรื่องที่ 12 วิธีปฏิบัติในการประพฤติตนเป็นผู้นำร่วมในการป้องกันและ แก้ปัญหาวุฒิกกรรมที่ไม่พึงประสงค้ในสังคมไทย

ค่านิยมของสังคมไทยที่ไม่พึงประสงค้ ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ตัวอย่างที่สำคัญ เช่น

1. ความเป็นผู้กล้าได้กล้าเสียในทางที่ผิด เช่น นิสัยนิยมการพนันตั้งแต่เด็ก มองการพนันต่างๆ เป็นเรื่องปกติ
2. ใจกว้าง รักษาหน้าตา โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตนเอง จนนำไปสู่การเป็นหนี้สิน
3. การช่วยเหลือพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง
4. เมื่อเกิดปัญหาชอบใช้คำว่าไม่เป็นไร โดยไม่คิดแก้ไขปัญหาวอย่างจริงจัง
5. ชอบความสนุกสนาน ตั้งตนอยู่บนความประมาท
6. ยกย่องผู้มีฐานะและมีอำนาจโดยปราศจากเหตุผล

การป้องกันและแก้ไขปัญหาวุฒิกกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค้ในสังคมไทย คือ

1. ค่านิยมที่ต้งามควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยคนในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน
2. ผู้ใหญ่ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. สังคมควรยกย่องให้เกียรติผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ต้งาม ไม่ยกย่องผู้มีอำนาจหรือมีเงินแต่ประพฤติตนไม่เหมาะสม
4. สื่อจะต้องร่วมกันรณรงค์ให้คนไทยมีค่านิยมที่ต้งาม ไม่สนับสนุนเผยแพร่สิ่งที่ไม่ดี เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อสังคมโดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน
5. อย่าปล่อยให้ปัญหาความเสื่อมทรามที่เกิดจากการประพฤติตามค่านิยมที่ไม่ดีผ่านไป เพราะเห็นเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ควรเป็นหน้าที่ของทุกคน
6. องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนให้เกิดชมรม สมาคม ในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สังคมเรียนรู้ไปสู่พื้นฐานที่แข็งแกร่งต่อไป

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

1.1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักศึกษาบอกความหมายของศาสนาพุทธสังฆะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักศึกษาบอกวิธีแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันมาพอเข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้นักศึกษาบอกแนวทางการเจริญปัญญาที่ถูกต้องพอเข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักศึกษาบอกความหมายของวัฒนธรรมพร้อมยกตัวอย่างวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นของตนเองอย่างน้อย 2 ข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักศึกษาอธิบายถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยมาเป็นข้อๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 จงเขียนเครื่องหมาย x ทับตัวอักษร หน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. อะไรที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างศาสนาต่าง ๆ
  - ก. แสดงให้มนุษย์เว้นจากความชั่ว
  - ข. ปฏิบัติพิธีกรรม
  - ค. จูงใจให้คนละความชั่ว
  - ง. ความเชื่อ
2. ข้อใด ไม่ใช่ หลักอริยสัจ 4
  - ก. ทุกข์
  - ข. สมุทัย
  - ค. พิโรธ
  - ง. มรรค
3. ข้อใดเป็นหลักธรรมที่ผูกไมตรีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
  - ก. อริยสัจ 4
  - ข. กุศลธรรมบถ 10
  - ค. ศีล 5
  - ง. สังคหวัตถุ 4
4. หลักคำสอนที่ว่าให้ศรัทธาต่ออัลเลาะห์ ให้ศรัทธาโดยปราศจากข้อสงสัยใด ๆ ว่าพระอัลเลาะห์ ทรงมีอยู่จริงทรงดำรงอยู่ด้วยพระองค์ คือหลักคำสอนของศาสนาใด
  - ก. อิสลาม
  - ข. คริสต์
  - ค. พราหมณ์
  - ง. ซิกข์

5. หลักธรรมของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูที่ให้อำนาจการข่มจิตมิให้หวั่นไหวไปตามอารมณ์ มีสติอยู่เสมอ คือข้อใด

- ก. ธฤติ
- ข. กษมา
- ค. ทมะ
- ง. อัสเตยะ

6. ศาสนาแต่ละศาสนา มีสิ่งใดที่ใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

- ก. กฎหมาย
- ข. หลักธรรมคำสอน
- ค. ความเชื่อ
- ง. แรغبันดาลใจ

7. การป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาที่ให้ทุกฝ่ายทุกศาสนาเปิดเผยความจริง และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน คือวิธีการในข้อใด

- ก. ยอมกัน
- ข. ประนีประนอม
- ค. หลีกเลียง
- ง. ผสมผสาน

8. จิตที่สงบตั้งมั่นอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ฟุ้งซ่าน หรือการจัดระเบียบความคิดได้ คือความหมายของข้อใด

- ก. สติ
- ข. สมาธิ
- ค. ปัญญา
- ง. ศรัทธา

9. “มนุษย์มีฐานะสูงสุดเพราะมีโอกาสบำเพ็ญธรรมเป็นการพอกวิญญาณให้สะอาด”

คือคำสอนของศาสนาใด

- ก. อิสลาม
- ข. คริสต์
- ค. พราหมณ์
- ง. ซิกข์

10. ข้อใด ไม่ใช่ ไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา

- ก. อนิจจัง
- ข. ทุกขัง
- ค. อนัตตา
- ง. เวทนา

11. ข้อใดเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย

- ก. ภาษา
- ข. สถาบันครอบครัว
- ค. วัฒนธรรมพื้นบ้าน
- ง. ศิลปกรรม

12. กลุ่มภาษาใดที่ประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชียใช้มากที่สุด

- ก. จีน
- ข. สลาวิก
- ค. อินโด-อารยัน
- ง. อิเรเนียน

13. การสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่ได้ผลมากที่สุดคือข้อใด

- ก. เก็บข้อมูล
- ข. ชี้แจงให้เห็นคุณค่าและประโยชน์
- ค. การนำมาปฏิบัติ
- ง. การบอกเล่า

14. การไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง เพราะเกรงจะกระทบกระเทือนความรู้สึกผู้อื่น สะท้อนลักษณะนิสัยคนไทยในค่านิยมข้อใด
- ก. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
  - ข. ความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน
  - ค. ความกตัญญูกตเวทิต์
  - ง. ความศรัทธาและปัญญา
15. สถาบันใดทำหน้าที่ส่งเสริมและวิจัยวัฒนธรรมไทย
- ก. สถาบันศาสนา
  - ข. สถาบันการศึกษา
  - ค. สถาบันครอบครัว
  - ง. สถาบันการเมือง
16. ปัญหาสังคมข้อใด ที่มีผลทำลายคุณภาพชีวิตของคนไทยที่รุนแรงที่สุดในปัจจุบัน
- ก. การทุจริต
  - ข. สิ่งแวดล้อม
  - ค. ครอบครัว
  - ง. ยาเสพติด
17. ข้อใดประเพณี วัฒนธรรม ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์
- ก. การแต่งกาย
  - ข. การศึกษา
  - ค. การประกอบอาชีพ
  - ง. การฟ้อนเล็บ
18. ข้อใดช่วยส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่
- ก. ลอยกระทง
  - ข. แรกนาขวัญ
  - ค. สงกรานต์
  - ง. แห่เทียน

19. ข้อใดเป็นการแสดงออกต่อประเพณีพื้นบ้านที่กำลังถูกลืมหรือสูญหายไปได้อย่างเหมาะสมและง่ายที่สุด

- ก. เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน
- ข. เสนอโครงการรณรงค์อนุรักษ์ประเพณีพื้นบ้าน
- ค. จัดแสดงนิทรรศการประเพณีพื้นบ้าน
- ง. ฝึกอาสาเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม

20. ข้อใดแสดงถึงการยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทย

- ก. จ้อย จูงคนแก่ข้ามถนน
- ข. ออย ไปลอยกระทงที่แม่น้ำเจ้าพระยา
- ค. จอย กล่าวอรุณสวัสดิ์ ทักทายจุ่มตอนเช้า
- ง. โก้กับทิน ชวนกันไปดูการแข่งขันฟุตบอลรอบชิงชนะเลิศ

บทที่ 2

หน้าที่พลเมือง

สาระสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อปี พ.ศ. 2475 มาถึงปัจจุบัน (2553) ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ซึ่งประชาชนชาวไทย ทุกคนควร ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ เจตนารมณ์ตลอดจนสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญอย่างถ่องแท้ มีความรู้ในหลักการสำคัญของประชาธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ และนิติธรรม หลักเหตุผล หลักการประนีประนอมและหลักการยอมรับความคิดเห็นต่างเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง สันติ สามัคคี โปร่งดอง สมานฉันท์ และร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผลการเรียนที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญ
2. บอกหลักเกณฑ์สำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้
3. บอกสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตัวเองได้
4. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ
5. วิเคราะห์หลักการสำคัญของประชาธิปไตยและปฏิบัติตนตามคุณธรรม

จริยธรรม ค่านิยมในการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีโปร่งดอง สมานฉันท์

6. วิเคราะห์การแก้ปัญหาการทุจริต และมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต

7. รู้และเข้าใจความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
8. บอกความหมายและขอบข่ายของสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของ

รัฐธรรมนูญได้

9. รู้จักใช้และรักษาสิทธิของตนเองตามกฎหมาย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีผลต่อฐานะของประเทศในสังคมโลก
- เรื่องที่ 2 บทบาทหน้าที่องค์กรกลางและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- เรื่องที่ 3 ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ
- เรื่องที่ 5 การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติ
- เรื่องที่ 6 หลักสิทธิมนุษยชนและบทบาทคณะกรรมการสิทธิ
- เรื่องที่ 7 กฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิด้านบุคคล
- เรื่องที่ 8 การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน
- เรื่องที่ 9 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐและนิติธรรม หลักเหตุผล หลักการประนีประนอมและหลักการยอมรับความคิดเห็นต่างเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สามัคคีปรองดองสมานฉันท์
- เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เรื่องที่ 1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมีผลต่อฐานะของประเทศในสังคมโลก

รูปแบบการเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปีพุทธศักราช 2475 เป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช กฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการปกครองมีที่มาจากกลุ่มผู้ปกครองคือทหารและกลุ่มขุนนาง ส่วนประชาชนเป็นแค่ไพร่ธรรมดาหรือทาสที่ต้องทำตามคำสั่งของกลุ่มผู้ปกครองเท่านั้น ซึ่งเป็นที่มาของระบบอุปถัมภ์ ความ อุดมคติธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากบุคคลที่เป็นกลุ่มผู้ปกครองในช่วงเวลานั้น ไม่มีระบบที่จะตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจกับคณะผู้ปกครองได้ จากรูปแบบการปกครองดังกล่าวเมื่อมีชาวตะวันตกเดินทางเข้ามายังประเทศไทยจึงมองว่าไทยเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน(อนารยชน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 เข้ามาทำหนังสือสัญญาพระราชไมตรีกับประเทศไทย หนังสือสัญญาที่ทำขึ้นมานั้นได้ยอมให้ฝรั่งมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คือยอมให้ฝรั่งตั้งศาลขึ้นเรียกว่า “ศาลกงสุล” ขึ้นพิจารณาคดีความของคนในบังคับของตนได้ อันเป็นการไม่ยอมอยู่ใต้บังคับบัญชาของกฎหมายไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าฝรั่งถือว่ากฎหมายและวิธีพิจารณาความของประเทศไทยยังไม่มีระเบียบแบบแผนดีพอ การที่ฝรั่งต่างประเทศมีศาลกงสุลพิจารณาคดีความของคนในบังคับของตนนั้น ทำให้ประเทศไทยมีความยุ่งยากทางการปกครองเกิดขึ้นอยู่เสมอ แม้ภายหลังในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ได้ยอมเสียดินแดนบางส่วน เพื่อแลกกับการสิทธิสภาพนอกเขตไทย (สยามประเทศในเวลานั้น) ในสายตาชาวโลกก็ยังเป็นบ้านป่า เมืองเถื่อน

แม้ว่าจะมีการประกาศให้เลิกทาสในรัชกาลที่ 5 เมื่อปีพุทธศักราช 2448 สภาพสังคมไทยก็ยังไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะประชาชนยังติดอยู่กับความเคยชินในการมีคนปกป้องคุ้มครองและยังไม่มีการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนเป็นระบบ จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 7 เมื่อกระแสนิยมตะวันตกหลังไหลเข้ามา มีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศจำนวนมาก กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้เมื่อสำเร็จการศึกษาก็ได้นำสิ่งที่พบเห็นและองค์ความรู้ในเรื่องการเมืองการปกครองแบบตะวันตกกลับเข้ามาด้วยและพยายามที่จะพัฒนาประเทศไทยให้พ้นจากคำว่าบ้านป่าเมืองเถื่อนในหลายๆด้าน หนึ่งใน การเปลี่ยนแปลงประเทศคือเรื่อง การปฏิรูปการปกครองโดยการยึดอำนาจของคณะราษฎร เมื่อปีพุทธศักราช 2475 (หลังการเลิกทาส 27 ปี) จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญครั้งแรกในสยามประเทศ โดยถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งมิได้ หลักการสำคัญยิ่งในรัฐธรรมนูญคือ อำนาจอสูงสุดของประเทศเป็นของราษฎรทั้งหลาย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญมิได้ทำให้สภาพสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนเพราะกลุ่มผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังได้รับการศึกษาน้อยจนกระทั่งเมื่อมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้นประชาชนกลุ่มนี้จึงเริ่มตระหนักถึงสถานภาพ บทบาทหน้าที่สิทธิและเสรีภาพที่ตนเองพึงได้รับจากรัฐ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ถือว่ามามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทย ได้แก่

1. การรับรองสิทธิของชายและหญิงว่ามีสิทธิเท่าเทียมกัน
2. ความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายกับทุกคน : บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
3. ที่มาของรัฐบาล
4. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
5. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ทั้งที่เป็นสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล การจับและคุมขัง การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การเข้าไปในเคหสถาน โดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง เสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบ ด้วยเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนสิทธิเสรีภาพในการศึกษาสิทธิการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลจากการมีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้จึงเป็นหลักประกันที่ประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐ และมีผลต่อการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการพิทักษ์สิทธิของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติตนที่จะไม่ไปละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผลจากการมีรัฐธรรมนูญที่เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรม ได้แก่

1. ความตื่นตัวในภาคประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยการตั้งพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
2. เกิดการรวมตัวของกลุ่มบุคคลตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อปกป้องดูแลสิทธิของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ เช่นมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิคุ้มครองสิทธิสตรี
3. การรวมตัวของกลุ่มบุคคลในอาชีพเดียวกัน เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม
4. มีระบบยุติธรรม ที่พิจารณาตัดสินคดีความจากเอกสาร พยาน หลักฐาน มีระบบการไต่สวน สืบสวน สอบสวน และยกเลิกวิธีการลงโทษในทางทารุณกรรมเพื่อให้ รับผิดชอบต่อสังคม
5. ประชาชนได้รับบริการในสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ได้แก่ บริการ การศึกษา บริการการรักษาพยาบาล

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าว มีผลให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับในสายตาชาวโลกมากขึ้นว่ามีได้มีความเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน โดยชาวต่างชาติได้ให้การยอมรับในกฎหมายไทย

เรื่องที่ 2 บทบาทหน้าที่องค์กรกลางและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 ในทางปฏิบัติผู้บริหารประเทศทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจํา นั้น จะมีอำนาจอย่างมากมายและกว้างขวางมาก หลายครั้งประชาชนมีความคลางแคลงใจในพฤติกรรมของผู้บริหารประเทศทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจําว่าน่าจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนหรือพวกพ้องมากกว่าเพื่อผลประโยชน์ของประเทศก็ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบใดๆ ได้

จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ริเริ่มให้มีการควบคุมอำนาจรัฐโดยบัญญัติไว้ใน หมวดที่ 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตรา 291 –มาตรา 311 ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินหนี้สิน
2. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
3. การถอดถอนจากตำแหน่ง
4. การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นอกจากกล่าวถึงเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แล้วยังได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งโดยตรง เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ยังมีได้กล่าวถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึง “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” หรือ “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงยังมีความเข้าใจ ที่ไม่ตรงกันว่า หมายถึง องค์กรใดบ้าง โดยคำว่า “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” นั้น ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นคำที่ใช้เรียกรวมๆ ถึงองค์กรที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้มีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในหน้าที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

ส่วนคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” ในมาตรา 266 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณี ที่องค์กรต่างๆตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ซึ่งตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความหมายโดยสรุปของคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” หมายถึง องค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีขึ้นและมอบหมายอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น วุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลยุติธรรม เป็นต้น

จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ทำให้เรื่องดังกล่าวมีความชัดเจนขึ้น โดยกำหนดให้มีหมวดที่ว่าด้วยองค์กรตามรัฐธรรมนูญไว้ในหมวด 11 มาตรา 299–258 โดยแยกเป็น 2 ส่วน รวม 7 องค์กร คือ

ส่วนที่ 1 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 4 องค์กร ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 2) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- 3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ส่วนที่ 2 องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 องค์กร ประกอบด้วย

- 1) องค์กรอัยการ
- 2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

3) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน กรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา คัดเลือกจากผู้มีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวโดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย

2. วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึงถึงความสุจริตเที่ยงธรรมความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

3. กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

4. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลาย อันจำเป็นตามกฎหมาย

5. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

6. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

7. ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหา และผลการออกเสียงประชามติ
8. ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์กรเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
9. ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้

2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นคณะบุคคลจำนวน 3 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานอิสระในการบริหารงานบุคคลการงบประมาณ การดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ตรวจสอบการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี
  - 1) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
  - 2) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยเป็นธรรมดา ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม
  - 3) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

- 4) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
2. ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
3. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น
4. รายงานผลการตรวจสอบและผลปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (ข้อ 1-4) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ เมื่อมีการร้องเรียนไว้แต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

3. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
เป็นองค์กรอิสระที่ประกอบไปด้วยประธานสภา 1 คน และกรรมการอื่นอีก 2 คน ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้มีสำนักงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภา
2. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
3. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ

ยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ ในระดับต่ำกว่าที่รวมกระทำ ความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิด ในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นควรดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของ ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง

5. กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกต

ต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยต่อสาธารณชนด้วย

7. ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

4. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำ โดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลางประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 6 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีความชำนาญและ ประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลังและ ด้านอื่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็น ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งประธานกรรมการการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และให้มีสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่นๆ ตามกฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

2. ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการ ตรวจเงินแผ่นดิน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่วินิจฉัย การดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ และให้คดีที่พิพาท เกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทางการเงินการคลังในเรื่องดังกล่าว เป็นคดีที่อยู่ใน

อำนาจของศาลปกครอง ให้ผู้ว่าตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ที่เป็นอิสระและ เป็นกลาง

จากบทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระ 4 องค์กร จะพบว่าการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 มีกระบวนการและมาตรการตรวจสอบนักการเมือง ตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กระบวนการใช้อำนาจรัฐ โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่คอยสอดส่องและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ในสภาพตามเป็นจริงในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า กลไกทางกฎหมายและองค์กรอิสระไม่สามารถหยุดยั้ง แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองได้นอกจากการส่งเสริมให้มีกระบวนการตรวจสอบการดำเนินของภาครัฐ โดยประชาชนที่มีความเข้มแข็งเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบอย่างจริงจังต่อไป

บทบาทหน้าที่ขององค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

1. **องค์กรอัยการ** มีหน่วยธุรกิจที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาการ มีพนักงานอัยการ ทำหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งทำคดี และการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม

2. **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน กรรมการอื่นอีก 10 คน ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี เสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

2. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณี que เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
3. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณี que เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
4. ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณี que เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
5. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
6. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
7. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
8. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา
9. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีสำนักงานเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระ ในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากบทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ประเภท พบความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ขององค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ คือ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอร่างกฎหมายได้ตามมาตรา 139 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ ตามมาตรา 182 สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดองค์กร และร่างพระราชบัญญัติที่ประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาได้ด้วย ส่วนองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าว

เรื่องที่ 3 ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ยึดหลักความเท่าเทียมกันในสิทธิโอกาสและเสรีภาพ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย ผู้ปกครองประเทศจะต้องมาจากการยินยอมพร้อมใจกันของประชาชน และบริหารงานให้เป็นที่ไปตามความต้องการของประชาชนตามหลักของประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตย คือระบบการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้กำหนดตัวผู้ปกครองและนโยบายของรัฐบาล โดยวิธีเลือกตั้ง และอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นแนวทางที่สำคัญตลอดมา โดยถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย ประชาชนชาวไทย ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปเพื่อใช้อำนาจบริหารประเทศ โดยยึดหลักกฎหมายและหลักการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน

ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญถือเป็นหลักสำคัญในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการปกครอง ตลอดจนสภาพสิทธิและเสรีภาพของชาวไทยในแต่ละยุค แต่ละสมัยรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา แต่ละฉบับมีสาระสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475

เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก สำคัญคือ ประเทศไทยต้องปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจกว้างมาก คือ พิจารณาร่างกฎหมาย ดูแลควบคุมการบริหารประเทศ มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน คณะกรรมการราษฎร(คณะรัฐมนตรี) ฯลฯ และมีอำนาจวินิจฉัยคดีซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นผู้ต้องหา ซึ่งศาลธรรมดาไม่มีสิทธิรับฟ้องได้

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

ประกาศใช้ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 มีหลักการสำคัญแตกต่างจาก ฉบับที่ 1 อันเป็นฉบับชั่วคราว ดังนี้

1. ยกย่องฐานะพระมหากษัตริย์ให้สูงขึ้น โดยบัญญัติว่าให้ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะล่วงละเมิดหรือฟ้องร้องมิได้ ให้องค์พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไปอยู่ในฐานะเป็นกลางทางการเมือง คือไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมือง

2. สภานิติบัญญัติ (สภาผู้แทนราษฎร) ไม่มีอำนาจปลดพนักงานประจำ มีอำนาจออกกฎหมาย มีอำนาจควบคุมคณะรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน (แต่ฝ่ายบริหารก็มีอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรได้)

3. ฝ่ายบริหารซึ่งเดิมเรียกว่า “คณะกรรมการราษฎร” เปลี่ยนเป็น “คณะรัฐมนตรี” คณะรัฐมนตรีนี้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง มีจำนวนอย่างน้อย 14 คน แต่ไม่เกิน 24 คน และในจำนวน 14 คน ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอายุการใช้งานนานที่สุดคือ ประมาณ 15 ปี

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

ประกาศใช้ 9 พฤษภาคม พุทธศักราช 2489 ยังคงยึดหลักการรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2475 เป็นหลัก โดยต้องการให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น มีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดให้มีสภา 2 สภา คือ สภาผู้แทนฯ กับ วุฒิสภา (เดิมเรียกว่าพฤฒสภา) ให้สมาชิกสภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ส่วนสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม

2. มีบทบัญญัติแยกข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองออกจากกันเป็นฉบับแรก และกำหนดว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำใดๆ มิได้

3. อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้เป็นครั้งแรก (เดิมมีเพียงพรรคเดียวคือ คณะราษฎร) รัฐธรรมนูญนี้ถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร เมื่อ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2490 มีอายุการใช้เพียง 18 เดือน

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490)

ประกาศใช้ 9 พฤศจิกายน 2490 เหตุผลประกาศใช้คือ ฉบับเดิมที่ถูกยกเลิกไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้ สำคัญ คือ

1. มีสภา 2 สภา เช่นเดิม คือสภาผู้ราษฎรและวุฒิสภา
2. อำนาจหน้าที่วุฒิสมาชิกมีมากขึ้นคือ นอกจากยับยั้งร่างกฎหมายแล้ว ยังมีอำนาจให้ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารได้
3. เพิ่มเติมให้มีอภิรัฐมนตรี 5 คน เป็นผู้บริหารราชการในพระองค์และถวายคำปรึกษาแต่พระมหากษัตริย์ แต่ไม่มีอำนาจบริหารราชการแผ่นดิน

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

ประกาศใช้ 3 มีนาคม 2492 ฉบับนี้ผู้ร่างให้ความคาดหวังว่าเป็นฉบับที่ดี มั่นคง และเป็นประชาธิปไตยมาก เพราะได้วางหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้กว้างขวาง และป้องกันการใช้อำนาจของรัฐต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย ส่วนสภาให้มีสภา 2 สภา เช่นเดิม ฉบับนี้ใช้ได้ 2 ปีเศษ ก็ถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2494

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495

สาระสำคัญ เหมือนฉบับเดิมทุกประการแต่ได้แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องสำคัญคือ กำหนดวิธีลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภา

7. รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502

ประกาศใช้ 28 มกราคม 2502 ฉบับนี้ คณะรัฐประหารประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญการปกครองชั่วคราว มีเพียง 20 มาตรา

สาระสำคัญ คือ ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีมีอำนาจมากขึ้น โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีมีอำนาจเด็ดขาดตามมาตรา 17 ด้วยการขอมติคณะรัฐมนตรีในการใช้อำนาจสั่งการหรือการกระทำใดๆ ก็ได้ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคง ความสงบของประเทศชาติ และราชบัลลังก์

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ให้สิทธิเสรีภาพประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองรวมเวลาที่ใช้อยู่ถึง 9 ปีเศษ จึงมีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับถาวร

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

ประกาศใช้ 20 มิถุนายน 2511 เป็นฉบับที่ 2 ที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ซึ่งแต่งตั้งโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติ) ใช้เวลาดำเนินการร่างนานที่สุดคือกว่า 9 ปี สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ถึง 100 ล้านบาท สาระสำคัญมีดังนี้

1. ให้มีรัฐสภา 2 สภา วุฒิสภามีอำนาจมากกว่าเดิมคือ เดิมมีอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายผ่านสภาผู้แทนราษฎร ยังมีอำนาจเพิ่มเติมคือ สามารถควบคุมฝ่ายบริหารเท่าเทียมสภาผู้แทนราษฎร

2. มิให้นายกฯ หรือ รัฐมนตรี เป็นสมาชิกรัฐสภา สภาผู้แทนฯ จึงไม่มีบทบาทพอที่จะทำลายเสถียรภาพของรัฐบาล และเรียกร้องตำแหน่งรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้ได้ประมาณ 3 ปี ก็ถูกยกเลิก เพราะมีการรัฐประหารโดยกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514

9. รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515

ประกาศใช้ 15 ธันวาคม 2515 ผู้ประกาศใช้คือ รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ผู้ทำรัฐประหารสาระสำคัญคือ ใช้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้งมีหน้าที่ออกกฎหมายและอนุมัติร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีเสนอไปให้พิจารณาภายใน 3 ปี และมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้ แต่ไม่มีสิทธิเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ สาระสำคัญอื่นๆ ยังคงเหมือนกับรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2505 โดยเฉพาะมาตรา 17 ซึ่งเน้นอำนาจสูงสุดเด็ดขาดของนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ได้เพียงปีเศษ นิสิตนักศึกษาและประชาชนก็ได้รวมพลังเรียกร้องให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยเร็ว วันที่ 14 ตุลาคม 2516

รัฐบาลชุด จอมพลถนอม กิตติขจร จึงออกไป นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น นายฯ และยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

ประกาศใช้ 7 ตุลาคม 2517 เป็นฉบับที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าทุกฉบับที่ใช้มา มีสาระสำคัญดังนี้

1. มีรัฐสภา 2 สภา คือ สภาผู้แทนและสภาวุฒิสภา สภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งวุฒิสภา มาจากการแต่งตั้งและมีอำนาจน้อยกว่าวุฒิสภา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ
2. การสืบราชสมบัติ ในกรณีไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบสันตติวงศ์ได้
3. หลักการดำเนินงานทางการเมืองให้เป็นไปโดยระบบพรรค ผู้แทนราษฎรต้องมีส่วนพรรคการเมืองมิให้สมาชิกรัฐสภาทำการค้าหรือกิจการใดที่อาจทำให้รัฐเสียหาย
4. นายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาอย่างน้อยครึ่งปี รัฐมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจและทำการค้ามิได้
5. ให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
6. มีบทบัญญัติประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนหลายประการรัฐธรรมนูญนี้ใช้ได้เพียง 2 ปี ก็ถูกคณะปฏิรูปการปกครองประกาศยกเลิกเมื่อ 6 ตุลาคม 2519

11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

คณะปฏิรูปการปกครองประกาศใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2519 มีโครงสร้างการปกครองคล้ายรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2515 คือ ให้มีรัฐสภาเดียว แต่เรียกชื่อว่า “สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” มีสมาชิกจากการแต่งตั้ง ไม่มีอำนาจควบคุมคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารนายฯ มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารตามมาตรา 21 (เหมือนมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ.2502 และ พ.ศ.2515) รัฐธรรมนูญนี้ยกเลิกใช้เมื่อมีการปฏิวัติเกิดขึ้น เมื่อ 20 ตุลาคม 2520

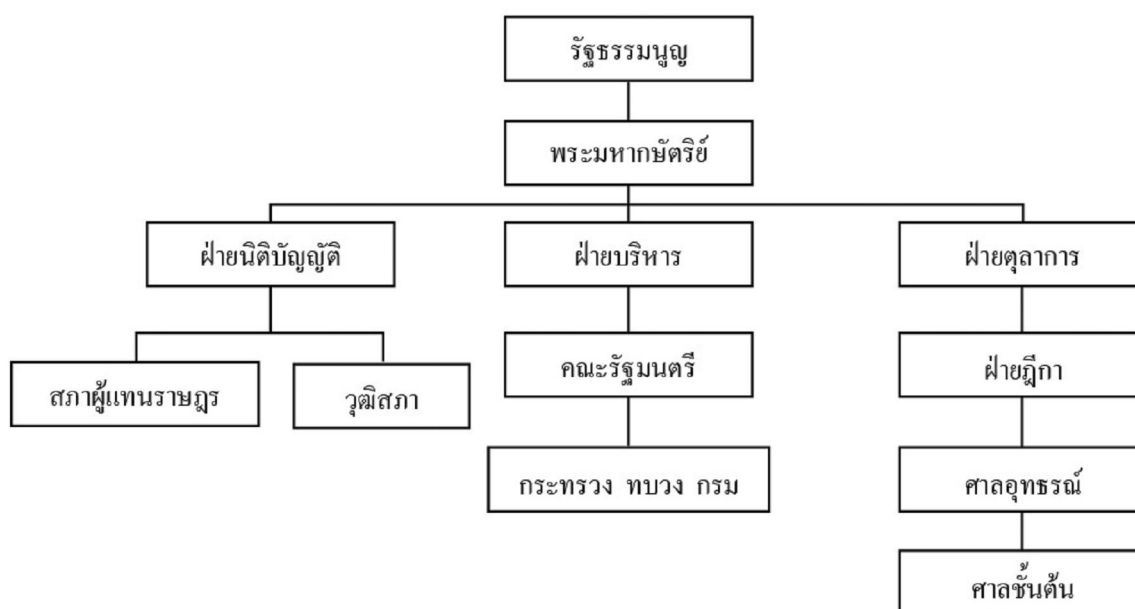
12. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520

คณะรัฐประหารประกาศใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2520 มีโครงสร้างการปกครอง คล้ายธรรมนูญ การปกครองและรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2502 2515 2519 เพิ่มเติมสาระสำคัญ คือ กำหนดให้มีสภานโยบายแห่งชาติประกอบด้วย บุคคลของคณะรัฐประหารทำหน้าที่กำหนด นโยบายแห่งรัฐ ควบคุมฝ่ายบริหาร แต่งตั้งถอดถอนนายกรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการใช้อำนาจเด็ดขาดของนายกฯ และมีอำนาจแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญถูกยกเลิกและมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

ประกาศใช้ 22 ธันวาคม 2521 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสาระสำคัญ คือ

1. โครงสร้างการปกครอง กำหนดดังนี้

2. รัฐสภา มี 2 สภา คือ สภาผู้แทน และวุฒิสภา สภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งและอำนาจไม่เกิน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทน

3. ไม่กำหนดว่าคณะรัฐมนตรีจะต้องมาจากรัฐสภา แต่จะต้องแถลงนโยบายแก่รัฐสภา เมื่อเข้ามาบริหารแผ่นดิน และมีบทเฉพาะกาลให้นายกฯ มีอำนาจสั่งการหรือการกระทำการใดๆ ได้เด็ดขาดจนกว่าคณะรัฐมนตรีได้รับการจัดตั้งจะเข้าปฏิบัติงาน

4. การเลือกตั้ง 4 ปีแรกตั้งแต่เริ่มประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตผู้เข้ารับการเลือกตั้งจะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้ หลังครบ 4 ปีแล้ว ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้งเว้นแต่กรุงเทพมหานครให้แบ่งเป็น 3 เขต และผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง

14. รัฐธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (ฉบับ ร.ส.ช.)

ร.ส.ช. หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ขึ้นเมื่อ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติสภาเดียว มีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างและรัฐมนตรีตามที่นายกฯ กราบบังคมทูล เพื่อบริหารราชการแผ่นดิน

15. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2539 นับเป็นฉบับที่ 15 ประกาศใช้ 9 ธันวาคม 2534 มีสาระสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

1. พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรี 1 คน และองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน ประกอบเป็นองคมนตรี
2. รัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทน และวุฒิสภา สภาผู้แทน ประกอบด้วยสมาชิก 393 คน สมาชิกวุฒิสภามี 260 คน ประธานสภาผู้แทนเป็นประธานรัฐสภา
3. นายกรัฐมนตรี ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
4. การผู้เลือกตั้ง ใช้การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและรวมเขต

16. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 มีความยาวถึง 336 มาตรา ยาวกว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่เคยประกาศใช้ในประเทศไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และเนื่องจากประชาชนทั่วไปกว่า 800,000 คน มีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไทยไว้มากกว่าของนักการเมืองเหมือนในสมัยเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงมักนิยมเรียกรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

17. รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

ประกาศใช้ในวันที่ 1 ตุลาคม 2549 มี 39 มาตรา เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ที่หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หลังการที่ได้กระทำการรัฐประหารเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยแต่งตั้งทีมงานนักกฎหมายเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และได้มีการตั้งหน่วยงานในการดำเนินงานดังนี้

1. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนรัฐสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน ไม่เกิน 250 คน
2. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญ
3. สภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 สมัชชาแห่งชาติของประเทศไทย ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2550
4. คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินอดีตคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลที่ผ่านมา

18. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2550 เป็นฉบับที่มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 100 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 25 ถึงมาตรา 31 และสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 35 คน ทำการยกร่างแล้วส่งร่างรัฐธรรมนูญให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและองค์กรซึ่งเป็นคณะบุคคลพิจารณาและเสนอความเห็นรวม 12 คณะ หลังจากนั้นได้นำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ แล้วนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างทั้งฉบับเรียงเป็นรายมาตรา เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงมีการเผยแพร่ต่อประชาชนเพื่อทราบทั้งฉบับและจัดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ พร้อมกันทั้งประเทศเมื่อวันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม 2550 ระหว่างเวลา 08.00 ถึง 16.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นการออกเสียงประชามติครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย การออกเสียงประชามติของประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งประเทศจำนวน 45,092,955 คน มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติจำนวน 25,978,954 คน

คิดเป็นร้อยละ 57.61 ผลการออกเสียงประชามติยอมรับ 14,727,306 เสียง คิดเป็นร้อยละ 56.69 ไม่ยอมรับ 10,747,441 เสียง คิดเป็นร้อยละ 41.37 มีบัตรเสียและอื่นๆ จำนวน 504,120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 1.94 ผลการออกประชามติของประชาชนทั่วราชอาณาจักร ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวาย แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 จากการปฏิบัติดังกล่าวจึงเป็นประวัติศาสตร์ชาติไทยว่า ได้มอบสิทธิและอำนาจ ให้ประชาชนชาวไทยให้มีการออกเสียงลงประชามติว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 24 สิงหาคม 2550 มีสาระสำคัญที่แก้ไขเพิ่มเติมไปจากรัฐธรรมนูญ 2540 หลายประเด็น ดังนี้

1. **รัฐสภา** ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทั้งหมด 630 คน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 480 คน สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 150 คน สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส.) จำนวน 480 คน ได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน การเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน 80 คน อายุของสภาผู้แทนราษฎร มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งวุฒิสภา ประกอบด้วย สมาชิก (สมาชิกวุฒิสภาหรือ ส.ว.) จำนวน 150 คน ได้มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน จำนวน 76 คน (รวมกรุงเทพมหานคร) การสรรหา จำนวน 74 คน (จำนวน ส.ว. ทั้งหมดหักด้วย ส.ว. ที่มาจากการเลือกตั้ง) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่มาจากการเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจาก การสรรหา เริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลสรรหาสมาชิกภาพของวุฒิสภา (ส.ว.) มีกำหนดวาระคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศผลการสรรหา แล้วแต่กรณี สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่ง วาระไม่ได้

2. **คณะรัฐมนตรี (ครม.)** ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่น อีกไม่เกิน 35 คน มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันผู้ที่ดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550) ต้องเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า 8 ปีไม่ได้

นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

3. องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

1. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มี 4 องค์กร ได้แก่
  - 1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
  - 2) ผู้ตรวจราชการแผ่นดิน
  - 3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช)
  - 4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)
2. องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มี 3 องค์กร ได้แก่
  - 1) องค์กรอัยการ
  - 2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
  - 3) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. หลักการอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

1. การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 10,000 คน (เดิมกำหนดไว้ 50,000 คน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานสภา
2. การเสนอถอดถอนนักการเมืองโดยประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 20,000 คน (เดิมกำหนดไว้ 50,000 คน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภา เริ่มกระบวนการถอดถอนนักการเมือง
3. จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐธรรมนูญ 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่บัญญัติเรื่องจริยธรรมไว้
4. การตรวจสอบทรัพย์สิน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นต้น

เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดว่าด้วยการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ รัฐธรรมนูญ มีฐานเหนือกว่าบรรดากฎหมายทั้งปวง รวมทั้งกฎเกณฑ์ทั้งหมดของประเทศ กฎหมายใดที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 24 สิงหาคม 2550 โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

บททั่วไป

1. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้
2. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจ ในทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
4. การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม
5. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง
6. ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน
7. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้
8. ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

มีหลายประการที่สำคัญนำเสนอ ดังนี้

1. องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้
2. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
3. พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิ หมายถึง สิ่งที่ไม่มียุติธรรมซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดหรือเกิดขึ้น โดยกฎหมาย เพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ และมนุษย์จะเป็นผู้เลือกใช้สิ่งนั้นเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับได้ เช่น สิทธิในการกิน การนอน แต่สิทธิบางอย่างมนุษย์ได้รับโดยกฎหมายกำหนดให้มี เช่น สิทธิในการมี การใช้ทรัพย์สิน สิทธิในการร้องทุกข์เมื่อตนถูกกระทำละเมิดกฎหมาย เป็นต้น

เสรีภาพ หมายถึง การใช้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้อย่างอิสระ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ซึ่งหากผู้ใดใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต จนก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ก็ย่อมถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

หน้าที่ หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยตรงของการมีสิทธิหน้าที่เป็น สิ่งที่ยังบังคับให้มนุษย์ในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือกฎหมาย บัญญัติไว้ จะไม่ปฏิบัติตามไม่ได้ ส่วนสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่แต่จะใช้หรือไม่ก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ดังนี้

1. สิทธิของปวงชนชาวไทย

- 1) สิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว ชาวไทยทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครอง เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว
- 2) สิทธิอนุรักษ์พื้นฟูจารีตประเพณี บุคคลในท้องถิ่นและชุมชนต้องช่วยกันอนุรักษ์พื้นฟูจารีตประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

- 3) สิทธิในทรัพย์สิน บุคคลจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินของตนและการสืบทอดมรดก
- 4) สิทธิในการรับการศึกษาอบรม บุคคลย่อมมีความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- 5) สิทธิในการรับบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างเสมอภาคและได้มาตรฐานสำหรับผู้ยากไร้จะได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- 6) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ เด็กเยาวชน สตรี และบุคคลในสังคมที่ได้รับการปฏิบัติอย่างรุนแรงและไม่เป็นธรรมจะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ
- 7) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปี และรายได้ไม่พอต่อการยังชีพ รัฐจะให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น
- 8) สิทธิที่จะได้สั่งอำนวยการควบคุมความประพฤติอันเป็นสาธารณะ โดยรัฐจะให้ความช่วยเหลือและอำนวยการควบคุมความประพฤติอันเป็นสาธารณะแก่บุคคลในสังคม
- 9) สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- 10) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นอย่างเปิดเผย เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะมีผลต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนส่วนรวม หรือเป็นส่วนได้ส่วนเสียของบุคคลซึ่งมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง
- 11) สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์โดยได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันควรตามบทบัญญัติของกฎหมาย
- 12) สิทธิที่บุคคลสามารถฟ้องร้องหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบการกระทำหรือละเว้นการกระทำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงานนั้น

2. เสรีภาพของปวงชนชาวไทย

- 1) เสรีภาพในเคหสถาน ชาวไทยทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองในการอาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่นโดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการเข้าไปตรวจค้นเคหสถานโดยไม่มีหมายค้นจากศาลย่อมทำไม่ได้

2) เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักรจะกระทำมิได้

3) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น จะจำกัดแก่บุคคลชาวไทยมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลนั้น จะกระทำมิได้

5) เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกาย ลัทธิ ความเชื่อทางศาสนา และเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของตน โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมเป็นเสรีภาพของประชาชน

6) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนที่จะใช้ที่ สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือระหว่างประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

7) เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหพันธ์ สหองค์กร องค์กรเอกชน หรือ หมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพต่าง ๆ เหล่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือป้องกันการผูกขาดในทางเศรษฐกิจ

8) เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9) เสรีภาพในการประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะทำได้ โดยอาศัยกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันทางการค้า

3. หน้าที่ของประชาชนชาวไทย

- 1) บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 3) บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุผลอันสมควร ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- 4) บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร
- 5) บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐ
- 6) บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้องและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7) บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมอำนวยความสะดวก สะดวกและให้บริการแก่ประชาชน

นโยบายบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

1. บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ
2. จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่
3. กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

4. พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหาร ราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

5. จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการ ให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการ ดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐดำเนินการอย่าง เป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม

7. จัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็น อิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

8. ดำเนินการให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่าง เหมาะสม

คุณสมบัติของผู้สมัคร ส.ส.

1. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
3. เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวนับถึงวันเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อย กว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็น สมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง
4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย
  - ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลา ติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
  - ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
  - ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา ติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา

ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

บุคคลต้องห้ามมิให้สมัคร ส.ส.

1. ดิตยาเสพติดให้โทษ
2. เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
3. เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา 100 (1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือ (4) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
5. เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
6. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบใน วงราชการ
7. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะ ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
8. เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง
9. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
10. เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้ว ยังไม่เกินสองปี
11. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าของที่อื่นของรัฐ
12. เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
13. อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 263
14. เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. สัญชาติไทยหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยได้แปลงสัญชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง
3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง

บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

1. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
2. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
3. ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
4. วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

ความรู้เกี่ยวกับศาลตามรัฐธรรมนูญ

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและในปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามกฎหมาย

ศาลตามรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รวม 15 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญ คือ การพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ของวุฒิสภา หรือของรัฐสภา ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยที่ศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้ง และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ตลอดจนพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร

ต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นระบบไต่สวน ศาลมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ซึ่งแตกต่างจากวิธีพิจารณาที่ใช้ในคดีทั่วไปของศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรม เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

ศาลยุติธรรมมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น

ศาลชั้นต้น

ศาลชั้นต้น เป็นศาลที่รับฟ้องในชั้นเริ่มต้นคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง หรือคดีอาญา ประกอบด้วย

ศาลแพ่ง เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น ศาลแพ่งมีเขตตลอดท้องที่กรุงเทพมหานคร นอกจากท้องที่ที่อยู่ในเขตของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้ ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง และคดีนั้นเกิดขึ้นนอกเขตของศาลแพ่ง ศาลแพ่งอาจใช้ดุลพินิจยอมรับไว้พิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจ **ศาลอาญา** เป็นศาลชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร นอกจากท้องที่ที่อยู่ในเขตของศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลจังหวัดมีนบุรี แต่บรรดาคดีที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจศาลอาญานั้นจะยื่นฟ้องต่อศาลอาญา ก็ได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของศาลอาญาที่จะไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้นก็ได้ เว้นแต่คดีนั้นจะโอนมาตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

ศาลจังหวัด เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นที่ตั้งประจำในแต่ละจังหวัดหรือในบางอำเภอ มีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดนั้นได้กำหนดไว้ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง และคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลจังหวัด และคดีนั้นเกิดขึ้นในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ศาลจังหวัดนั้นต้องมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ

ศาลภาษีอากรกลาง เป็นศาลที่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีภาษีอากร ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป เพราะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐอันเนื่องมาจากการเก็บภาษีอากร การอุทธรณ์ในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภาษีอากรให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา ไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดี

ศาลแรงงานกลาง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 เปิดทำการเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2523 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นศาลชำนาญพิเศษ พิจารณาพิพากษาคดีแรงงาน ซึ่งมีความแตกต่างจากอรรถคดีทั่วไป การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลแรงงาน จะใช้วิธีไกล่เกลี่ย และการระงับข้อพิพาทเป็นหลัก แต่หากคู่กรณี (นายจ้าง-ลูกจ้าง) ไม่สามารถตกลงกันได้ ศาลก็จะพิจารณาดัดสินชี้ขาดตามบัญญัติ แห่งกฎหมาย โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม และความสงบเรียบร้อย ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการจ้างแรงงาน สิทธิหน้าที่ตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งได้แก่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม เป็นต้น รวมทั้งกรณีละเมิดระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

การพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 ฝ่าย คือ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการ ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้าง และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้าง จำนวนฝ่ายละเท่าๆ กัน ร่วมเป็นองค์คณะการพิจารณาพิพากษาคดี

ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลสูงถัดจากศาลชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจ กับมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่นในเขตท้องที่ที่มีได้อยู่ในเขตศาลอุทธรณ์ภาค เว้นแต่คดีที่อยู่นอกเขตศาลอุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของศาลอุทธรณ์ที่จะไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งที่อุทธรณ์เช่นนั้นก็ได้ เว้นแต่คดีนั้นจะได้โอนมาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ศาลฎีกา

ศาลฎีกา คือ ศาลสูงสุดซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา นอกจากนี้ ยังมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่น องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน แต่หากคดีใดมีปัญหาสำคัญ ประธาน ศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้นำปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกาทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในวันที่มีการจัดประชุมใหญ่ แต่ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกาทั้งหมด ศาลฎีกามีแผนกคดีพิเศษทั้งสิ้น 10 แผนก เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่อาศัยความชำนาญพิเศษ มีผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนก ๆ ละ ประมาณ 10 คน ได้แก่

1. แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว
2. แผนกคดีแรงงาน
3. แผนกคดีภาษีอากร
4. แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
5. แผนกคดีล้มละลาย
6. แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
7. แผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจ
8. แผนกคดีสิ่งแวดล้อม
9. แผนกคดีปกครอง
10. แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา เป็นแผนกที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รวมทั้งกรณีบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย

องค์คณะผู้พิพากษาในแผนกนี้ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวน 9 คน ที่คัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ขึ้นนั่งพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น แต่การพิจารณาคดีจะเป็นระบบไต่สวน ซึ่งแตกต่างจากวิธีพิจารณาที่ใช้ในคดีทั่วไป ศาลมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร ตามวิธีพิจารณาคดีที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

ศาลปกครอง

ศาลปกครอง คือ ศาลที่มีหน้าที่พิจารณาคดีปกครองระหว่างรัฐกับราษฎร หรือระหว่างองค์กรของรัฐ ด้วยกันเอง ทั้งนี้ เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ แยกต่างหากจากศาลยุติธรรม

ศาลปกครองเป็นศาลที่ใช้ระบบไต่สวน โดยในแต่ละคดีจะมีการพิจารณาโดยองค์คณะของตุลาการ ต่างจากศาลยุติธรรมซึ่งใช้ระบบกล่าวหา ศาลปกครองแบ่งออกเป็น "ศาลปกครองชั้นต้น" และ "ศาลปกครองสูงสุด"

ศาลปกครองชั้นต้น

1. ศาลปกครองกลาง มีอำนาจตัดสินคดีในเขตกรุงเทพมหานคร และอีก 7 จังหวัดใกล้เคียง หรือคดีที่ยื่นฟ้องที่ศาลปกครองกลาง

2. ศาลปกครองในภูมิภาค ปัจจุบันมี 7 แห่ง คือที่จังหวัดเชียงใหม่ สงขลา นครราชสีมา ขอนแก่น พิษณุโลก ระยอง และนครศรีธรรมราช

ศาลปกครองสูงสุด มีอำนาจตัดสินคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดโดยตรง หรือคดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ศาลทหาร

ศาลทหาร มีอำนาจ พิพากษาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำความผิด สั่งลงโทษบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีอำนาจในการพิจารณาคดีอย่างอื่นได้อีกตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติเพิ่มเติม ที่เคยมีมาแล้วเช่น ความผิดฐานกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นต้น สำหรับอำนาจในการรับฟ้องคดีของศาลทหารแบ่งได้ดังนี้ ศาลจังหวัดทหารจะรับฟ้องคดีที่จำเลยมีชั้นยศเป็นนายทหารประทวน ศาลมณฑลทหารจะรับฟ้องคดีที่จำเลย มีชั้นยศตั้งแต่ชั้นประทวน

จนถึงชั้นยศสัญญาบัตรแต่ไม่เกินพันเอก ส่วนศาลทหารกรุงเทพจะรับฟ้องได้หมดทุกชั้นยศ นอกจากนี้ชั้นยศจำเลยมีผลต่อการแต่งตั้งองค์คณะตุลาการที่จะพิจารณาคดีด้วย โดยองค์คณะตุลาการที่จะแต่งตั้งนั้นอย่างน้อยต้องมีผู้ที่มียศเท่ากันหรือสูงกว่าจำเลย

องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีหน้าที่หลักเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือ จัดให้มีการเลือกตั้ง หรือ การสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
2. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
3. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
4. ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ
5. ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

6. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

7. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

8. ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

9. ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์กรเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

10. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

11. ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

เป็นคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา ผู้ได้รับการเสนอชื่อและได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 256 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 9-11

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ใ้สอบสวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา เกี่ยวกับการถอดถอนจากตำแหน่ง
2. ใ้สอบสวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 308 ของรัฐธรรมนูญ
3. ใ้สอบสวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวยผิดปรกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
4. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
5. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งและชั้นหรือระดับของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
6. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
7. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และนำรายงานออกเผยแพร่ เสนอ มาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
8. ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา ให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ
9. ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

10. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการ
11. แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
12. ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายอื่นกำหนด

องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

1. องค์กรอัยการ

มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ และงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการและมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายรวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
2. ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ
3. ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่นิติบุคคล ซึ่งมีใช้หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง หรือคดีปกครองแทนรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งพนักงานอัยการได้รับดำเนินคดีให้
5. ดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ เว้นแต่การดำเนินการนั้นจะขัดต่องานในหน้าที่หรืออาจทำให้ขัดต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ
6. ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ
7. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการอำนวยความสะดวก การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน

8. ติดต่อและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่
ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด

9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงาน
อัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการตรวจร่างสัญญาตาม (ข้อ 2 และข้อ 3) ให้สำนักงานอัยการสูงสุด มีหน้าที่
รักษาประโยชน์ของรัฐ ในการนี้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รายงานรัฐบาล หรือหน่วยงาน
ของรัฐตาม (ข้อ 2) หรือนิติบุคคลตาม (ข้อ 3) ที่เป็นผู้สัญญาให้ทราบถึงข้อที่ควรปรับปรุงหรือ
แก้ไขให้สมบูรณ์ ข้อเสียเปรียบหรือข้อที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ **อำนาจหน้าที่ของ
อัยการสูงสุด มีดังนี้**

1. กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด
ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงาน
อัยการสูงสุด

2. ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการ ปฏิบัติราชการ และบริหารงาน
บุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และประเพณี
ปฏิบัติของราชการ

3. บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงาน
อัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองอัยการ
สูงสุด หรือข้าราชการฝ่ายอัยการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้

ให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการ
บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ มีดังนี้

1. อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

2. ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
และ ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือ
พนักงานอัยการ

3. ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล
หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคใน

ศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

4. ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้

5. ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณีมีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน 3) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติด้วยตนเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างให้ก็ได้

6. ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

7. ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วนของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

8. ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

9. อำนาจและหน้าที่ตาม ก.อ. ประกาศกำหนดหรือเห็นชอบเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา 14 วรรค 3) 4) และ 5) พนักงานอัยการจะออกคำสั่งเรียกบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาให้ถ้อยคำโดยคู่ความฝ่ายนั้นไม่ยินยอมไม่ได้

พนักงานอัยการตำแหน่งใดมีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้เพียงใดให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดโดยความเห็นชอบของ ก.อ.

2. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน

การตรวจสอบทรัพย์สิน

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

1. นายกรัฐมนตรี
2. รัฐมนตรี
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. สมาชิกวุฒิสภา
5. ข้าราชการการเมืองอื่น
6. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายอื่นๆ

นอกจากกฎหมายที่กล่าวข้างต้นยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่ควรศึกษามีดังนี้ **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์**

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ย่อ: ป.พ.พ.) เป็นประมวลกฎหมายแพ่ง อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติ (substantive law) แห่งประเทศไทย เริ่มร่างครั้งแรกใน ร.ศ. 127 ตรงกับ พ.ศ. 2451 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาเมื่อปีเดียวกัน เพื่อริเริ่มขอยกเลิกบรรดาสถิติสัญญาที่ราชอาณาจักรสยามทำไว้กับต่างประเทศอันมีผลให้สยามต้องเสียเปรียบในด้านสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและเอกราชทางการ

ผลของการกระทำผิดทางแพ่ง การกระทำผิดทางแพ่ง เรียกว่าสภาพบังคับ เป็นข้อบังคับที่ใช้กับผู้ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย คือการใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายหรือให้ชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สิน ให้กระทำหรืองดเว้นกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไถ่ความผิด

ขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่งมาสู่ศาล บุคคลนำคดีมาสู่ศาล ได้ 2 กรณี

1. เมื่อมีข้อโต้แย้งสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในทางแพ่ง เช่น นาย ก. ขายที่ดินให้นาย ข. แล้วไม่ยอมไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้นาย ข. ถือโต้แย้งสิทธิของนาย ข.
2. เมื่อมีกรณีบุคคลจะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมายกำหนดไว้ เช่น เพื่อการแต่งตั้งผู้ปกครองให้ผู้เยาว์ ผู้อนุบาล ผู้วิกลจริต คดีมีข้อพิพาทมีโจทก์และจำเลย ผลการพิจารณา คือ การบังคับคดีหรือการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ให้ชำระหนี้ การจับและขังลูกหนี้ ตามคำพิพากษา เป็นต้น

สาระนำรู้ของกฎหมายแพ่ง

1. **บุคคล** หมายถึง สิ่งซึ่งสามารถมีสิทธิและหน้าที่ได้ตามกฎหมาย แบ่งเป็น 2 ประเภท

1.1 บุคคลธรรมดา หมายถึง คนซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

1.2 นิติบุคคล หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือองค์กรซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่ไม่ใช่บุคคลธรรมดา และมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

สภาพบุคคล บุคคลธรรมดามีสภาพเป็นบุคคลตั้งแต่เริ่มคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก สิ้นสุดสภาพเมื่อตาย ส่วนนิติบุคคล มีสภาพเป็นนิติบุคคลเมื่อกฎหมายให้อำนาจ หรือเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายครบถ้วน เช่น พรรคการเมือง เป็นนิติบุคคลตามขั้นตอนการก่อตั้งตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

2. **ความสามารถของบุคคล** หมายถึง ความสามารถในการมีสิทธิหรือใช้สิทธิตามกฎหมาย ซึ่งโดยปกติบุคคลทุกคนย่อมมีความสามารถในการใช้สิทธิได้ทัดเทียมกัน แต่มีบางกรณีเพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภท กฎหมายจึงได้จำกัดหรือตัดทอนความสามารถของบุคคลประเภท นั้น ๆ เสีย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้แก่ ผู้หย่อนความสามารถซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ และคนเสมือนไร้ความสามารถ

3. **ทรัพย์สิน** หมายถึง วัตถุทั้งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นวัตถุมีรูปร่าง ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งแบ่งประเภทเป็น อสังหาริมทรัพย์-สังหาริมทรัพย์

4. **นิติกรรมและสัญญา** คือ การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ

นิติกรรม คือ การกระทำของบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมายและมุ่งต่อผลในกฎหมายที่จะเกิดขึ้นอันได้แก่ การเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ มีการก่อสิทธิ เปลี่ยนแปลงสิทธิ โอนสิทธิ สงวนสิทธิและระงับซึ่งสิทธิ เช่น สัญญาซื้อขาย, สัญญากู้เงิน, สัญญาจ้างแรงงาน สัญญาให้และพินัยกรรม เป็นต้น

การแบ่งแยกประเภทของนิติกรรม

1. นิติกรรมฝ่ายเดียว ได้แก่ นิติกรรมซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวและมีผลตามกฎหมาย ซึ่งบางกรณีก็ทำให้ผู้ทำนิติกรรมเสียสิทธิได้ เช่น การก่อตั้งมูลนิธิ คำมั่นโฆษณาจะให้รางวัล การรับสภาพหนี้ การผ่อนเวลาชำระหนี้ให้ลูกหนี้ คำมั่นจะซื้อหรือจะขาย การทำพินัยกรรม การบอกกล่าวบังคับจำนอง เป็นต้น

2. นิติกรรมสองฝ่าย (นิติกรรมหลายฝ่าย) ได้แก่ นิติกรรมซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปและทุกฝ่ายต้องตกลงยินยอมระหว่างกัน เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญากู้ยืม สัญญาแลกเปลี่ยน สัญญาขายฝาก จำนอง จำน่า เป็นต้น

5. การซื้อขาย คือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า "ผู้ขาย" โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สิน ให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า "ผู้ซื้อ" และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย”

ทรัพย์สินที่ซื้อขายกันไม่ได้

1. สาธารณะสมบัติแผ่นดิน เช่น ที่ชายตลิ่ง ป่าสงวน
2. สิทธิซึ่งกฎหมายหวงห้ามโอน เช่น สิทธิที่ได้รับมรดกขณะเจ้าของมรดกยังมีชีวิตอยู่
3. ทรัพย์สินที่กฎหมายห้ามมิไว้ในครอบครอง เช่น อาวุธปืนเถื่อน ยาเสพติด
4. วัดและที่ธรณีสงฆ์
5. ทรัพย์สินที่มาโดยข้อกำหนดห้ามโอน

ประเภทของสัญญาซื้อขาย ประเภทของสัญญาซื้อขายสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด เป็นสัญญาซื้อขายที่มีการกำหนดตัวทรัพย์สินซื้อขายที่แน่นอน โดยผู้ขายจะต้องมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ซื้อขาย
2. สัญญาจะซื้อขาย เป็นสัญญาที่คู่สัญญามีเจตนาจะไปทำการโอนกรรมสิทธิ์กันในภายหลัง เพราะฉะนั้นกรรมสิทธิ์จะยังไม่โอนในขณะที่ทำสัญญา ซึ่งรวมถึงกรณีการทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินที่ต้องทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนด
3. คำมั่นว่าจะซื้อขาย ถ้าทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ การจะทำคำมั่นจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อ ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้

หน้าที่ของผู้ขาย

1. ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขายให้แก่ผู้ซื้อ
2. ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ต้องไม่ชำรุดบกพร่อง ซึ่งในความชำรุดบกพร่องในที่นี้ หมายถึงลักษณะที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายในตัวของมันเองมีความชำรุดหรือมีความบกพร่องอยู่จนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นราคาตกหรือไม่เหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ตามปกติหรือตามสภาพของทรัพย์สินนั้นและความบกพร่องหรือความชำรุดนี้จะต้องมีอยู่ก่อนหรือตามสภาพของสัญญาซื้อขายเท่านั้น

หน้าที่ของผู้ซื้อ

1. หน้าที่ในการรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายตามเวลาตามสถานที่และด้วยวิธีการตามที่ตกลงกันในสัญญาซื้อขายเว้นแต่ผู้ซื้อจะมีสิทธิบอกปิดในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์เมื่อผู้ขาย ส่งทรัพย์สินให้มากเกินไปหรือน้อยกว่าไปกว่าที่ได้ตกลงกันไว้หรือผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ตกลงกันปะปนกับทรัพย์สินอย่างอื่นหรือในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ผู้ขายส่งมอบอสังหาริมทรัพย์นั้นมากเกินไปหรือน้อยกว่าเกินไปจากที่ได้ตกลงกันไว้
2. หน้าที่ในการชำระราคาทรัพย์สินที่ซื้อขายตามราคาที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือตามทางการที่คู่สัญญา เคยประพฤติปฏิบัติต่อกันแต่ถ้าไม่ได้กำหนดราคาไว้เป็นที่แน่นอน ผู้ซื้อก็ต้องชำระราคาตามสมควรและการชำระราคาก็ต้องชำระภายในเวลาที่กำหนดตามสัญญาด้วย แต่ถ้าหากไม่ได้กำหนดเวลาไว้ให้ชำระราคาในเวลาเดียวกับเวลาที่ส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น
3. หน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมในการซื้อขาย หากตกลงกันไว้ในสัญญาว่าให้ผู้ซื้อชำระคนเดียวทั้งหมด แต่ถ้าไม่ได้ตกลงกันไว้ผู้ซื้อก็ต้องมีหน้าที่ชำระค่าธรรมเนียมครึ่งหนึ่ง

6. การเช่าทรัพย์สิน

ป.พ.พ. มาตรา 537 บัญญัติว่า “อันว่าเช่าทรัพย์สินนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้เช่าตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัด และผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อ การนั้น”

7. การเช่าซื้อ

สัญญาเช่าซื้อ คือ สัญญาที่เจ้าของทรัพย์สินเอาทรัพย์สินของตนออกให้ผู้อื่นเช่าเพื่อใช้สอยหรือเพื่อให้ได้ประโยชน์และให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือจะให้ทรัพย์สินที่เช่าตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อเมื่อได้ใช้เงินจนครบตามที่ตกลงไว้โดยการชำระเป็นงวด ๆ จนครบตามข้อตกลง

สัญญาเช่าซื้อ มิใช่สัญญาซื้อขายผ่อนส่งแม้ว่าจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันเรื่องชำระราคาเป็นงวดๆ ก็ตามเพราะการซื้อขายผ่อนส่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของผู้ซื้อทันทีขณะที่สัญญาไม่ต้องรอให้ชำระราคาครบแต่ประการใดส่วนเรื่องสัญญาเช่าซื้อ เมื่อผู้เช่าบอกเลิกสัญญาบรรดาเงินที่ได้ชำระแล้วให้รับเป็นเจ้าของทรัพย์สินและเจ้าของทรัพย์สินชอบที่จะกลับเช่าครอบครองทรัพย์สินที่เช่าได้

8. การกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงิน คือ สัญญาอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ผู้กู้” มีความต้องการจะใช้เงิน แต่ตนเองมีเงินไม่พอ หรือไม่มีเงินไปขอกู้ยืมจากบุคคลอื่นคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้ให้กู้” และผู้กู้ตกลงจะใช้คืนภายในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง การกู้ยืมจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ มีการส่งมอบเงิน ที่ยืมให้แก่ผู้ที่ยืมในการกู้ยืมนี้ผู้ให้กู้จะคิดดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้

หลักฐานในการกู้ยืม ในการตกลงทำสัญญากู้ยืมเงินนั้น ถ้าหากว่ากู้ยืมกันเป็นจำนวนเงินเล็กน้อยไม่เกิน 50 บาท กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือ แสดงถึงการกู้ยืมหรือทำสัญญาไว้ต่อกัน เช่น ยืมเงิน 20 บาท หรือ 30 บาท แล้วเพียงแต่พูดจาตกลงกันก็พอ แต่ถ้าหากว่ากู้ยืมเป็นจำนวนเกินกว่า 50 บาท ต้องทำหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือหรือทำหนังสือสัญญากู้ไว้ต่อกัน เพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ในหลักฐานแห่งการกู้เป็นหนังสือดังกล่าวนี้ต้องมีข้อความแสดงว่าได้กู้ยืมเงินเป็นจำนวนเท่าใด มีกำหนดใช้คืนเมื่อใด และที่สำคัญจะต้องมีการลงลายมือชื่อผู้กู้

อายุความ การฟ้องร้องเรียกเงินตามสัญญากู้จะต้องกระทำภายในกำหนดอายุความ ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าจะต้องฟ้องภายใน 10 ปีนับแต่วันที่ถึงกำหนดชำระเงินคืน

9. การหมั้น

การหมั้น หมายถึง การที่ฝ่ายชายตกลงกับฝ่ายหญิงว่าชายจะสมรสกับหญิงนั้น และการหมั้นจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงแล้ว

ของหมั้น คือทรัพย์สินที่ฝ่ายชายส่งมอบหรือโอนให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิง

สินสอด คือทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้ แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส

ผลของการหมั้น เมื่อมีการหมั้นแล้ว ทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ต่อกันคือ

1. สิทธิเรียกค่าทดแทนจากคู่สัญญา เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทนได้ในความเสียหาย 3 ประการต่อไปนี้

1.1 ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น

1.2 ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

1.3 ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

10. การสมรส

การสมรส หมายถึง การที่ชายและหญิงสมัครใจเข้ามาอยู่กินกันฉันสามี ภริยาชั่วชีวิตโดยจะไม่เกี่ยวข้องทางชู้สาวกับบุคคลอื่นได้อีก การสมรสประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการคือ

1. คู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นชายและอีกฝ่ายจะต้องเป็นหญิง

2. การสมรสจะต้องเป็นการกระทำโดยสมัครใจของชายและหญิง หากชายหญิงไม่ยินยอมสมรสกัน การสมรสนั้นเป็นโมฆะ

3. การอยู่กินกันฉันสามีภริยาจะต้องเป็นระยะเวลาชั่วชีวิต

4. การสมรสจะต้องมีคู่สมรสเพียงคนเดียวเท่านั้น

เงื่อนไขการสมรส และผลของการสมรสที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขตามกฎหมาย

1. ชายและหญิงจะต้องมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์แล้วทั้งสองคน

2. ชายและหญิงจะต้องไม่เป็นคนวิกลจริต หรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

11. การปกครองบุตร

สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตร

1. บุตรมีสิทธิได้ชื่อสกุลของบิดาในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

2. ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา มิได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้

3. บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

4. บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้

5. การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะ เลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา 1562 แล้ว บิดาหรือมารดาจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้ มาตรา 1566 บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา

12. การรับรองบุตร

การจดทะเบียนรับรองบุตร เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้บุตรนอกสมรสเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา เนื่องจากบุตรที่เกิดจากบิดา และมารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาเท่านั้น

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับรองบุตร สามารถทำได้โดยให้บิดาเป็นผู้ยื่นคำร้อง ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอ หรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้ โดยนำ หลักฐานคือ

1. สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน ของบิดา มารดา และ บุตร
2. บัตรประจำตัวประชาชน ของบิดา มารดา สูติบัตรของบุตร ไปแสดง
3. พยานบุคคลจำนวน 2 คน

13. การรับบุตรบุญธรรม

คุณสมบัติของผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม และผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

1. ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี และต้องมีอายุแก่กว่าผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี

2. ผู้เป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ต้องให้ความยินยอมด้วยตนเอง

3. ผู้เป็นบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจาก บิดา และมารดา หรือผู้ปกครอง

4. ผู้จะรับบุตรบุญธรรม หรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน

5. ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีก ในขณะที่เดียวกันไม่ได้เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

ขั้นตอนการปฏิบัติการจัดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรณีบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ต้องผ่านขั้นตอนของคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก่อนโดย

1. กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือต่างประเทศให้ยื่นคำขอพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอม ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์

2. กรณีมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด ให้ยื่นคำขอพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ ให้ความยินยอม ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด

14. การรับมรดก

มรดก คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย รวมตลอดทั้งทรัพย์สินที่เป็นสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้ตายด้วย เว้นแต่บรรดาที่ตามกฎหมายแล้ว หรือโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ทั้งหมดนี้เรียกรวม ๆ ว่า กองมรดก

ที่สำคัญทรัพย์สินที่จะเป็นมรดกได้นั้น ต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ในขณะที่ตายด้วย ดังนั้น เงินบำนาญซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ในขณะที่ตาย จึงไม่เป็นมรดกตามกฎหมาย

มรดกจะตกทอดแก่ทายาทเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตายอาจจะเป็นการตายโดยเสียชีวิต หรือตายโดยผลของกฎหมาย คือ ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญก็ได้ กองมรดกของบุคคลนั้นย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า ทายาทโดยธรรม มี 6 ลำดับ ดังนี้

1. ผู้สืบสันดาน ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ
2. บิดามารดา
3. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
4. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน
5. ปู่ ย่า ตา ยาย
6. ลุง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีชีวิตอยู่ ถือเป็นทายาทโดยธรรมด้วย หากเจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ผู้ใดไว้ มรดกย่อมตกทอดแก่ผู้นั้น เรียกว่า ผู้รับพินัยกรรม

15. พินัยกรรม

พินัยกรรม คือ คำสั่งครั้งสุดท้าย ซึ่งแสดงเจตนากำหนดการเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือ กิจการต่าง ๆของผู้ทำพินัยกรรม เพื่อที่จะเกิดผลบังคับตามกฎหมายในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย โดยทำแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้

กฎหมายอาญา

ความผิดทางอาญา คือ การกระทำที่มีผลกระทบต่อสังคม รัฐจึงต้องลงโทษผู้กระทำผิด โดยมีหลักสำคัญ คือ การกระทำนั้นต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดแจ้ง โทษที่ลงต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ กฎหมายต้องไม่มีผลย้อนหลัง โทษอาญาที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำผิดมี 5 ประการเท่านั้น คือ 1) ประหารชีวิต 2) จำคุก 3) กักขัง 4) ปรับ 5) ริบทรัพย์สิน

ความรับผิดทางอาญา ผู้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดจะต้องรับผิดชอบทางอาญาเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเท่านั้น เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าแม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด เช่น การกระทำโดยประมาท การกระทำความผิดลหุโทษ ผู้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เว้นแต่ศาลเห็นว่ามิเหตุผลสมควร

ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดในทางอาญา เหตุยกเว้นความผิด ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดอาญาเลย เช่น การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ มีกฎหมายประเพณี มีกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้ เหตุยกเว้นโทษทางอาญา ถือว่ายังเป็นความผิดอยู่แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษทางอาญา

1. การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น
2. การกระทำความผิดเพราะความบกพร่องทางจิต
3. การกระทำความผิดเพราะความมึนเมา
4. การกระทำตามคำสั่งของเจ้านักงาน
5. สามี ภริยา กระทำความผิดต่อกันในเรื่องทรัพย์สิน
6. เด็กอายุไม่เกิน 14 ปี กระทำความผิด

เหตุผลหย่อนโทษ เป็นเหตุที่ศาลอาจลงโทษสถานเบาได้

1. ศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นไม่รู้กฎหมาย
2. การกระทำโดยบันดาลโทสะ
3. บุพการีกับผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาจกระทำไปเพราะขาดความสำนึกเท่าผู้ใหญ่ โทษสำหรับเด็กจึงต้องแตกต่างกับผู้ใหญ่โดยแบ่งออก เป็น 4 ระดับ คือ

1. อายุไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับโทษ
2. อายุกว่า 7 ปี แต่ไม่เกิน 17 ปี ไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจกล่าวตักเตือนและวางข้อกำหนดให้บิดามารดาปฏิบัติหรือส่งตัวเด็กไปให้หน่วยงานของรัฐ (บ้านเมตตา) ดูแลอบรม สั่งสอนจนอายุครบ 18 ปี
3. อายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 17 ปี อาจใช้วิธีการดังกล่าวข้างต้นหรือลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แต่ลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่ง
4. อายุกว่า 17 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แต่ลดมาตราส่วนโทษลง 1 ใน 3 หรือ กึ่งหนึ่ง

เหตุบรรเทาโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ

เหตุบรรเทาโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดีมีหลัก คือ ใช้หลังจากที่เพิ่มโทษแล้ว เป็นดุลยพินิจของศาล ลดได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลง เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ เป็นผู้เผลอพลาดไป ปัญหา อยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้าย หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือมีเหตุอื่น ๆ ที่สมควร เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อป้องกันสังคม และแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับเข้าอยู่ในสังคมได้ต่อไป

การพยายามกระทำความผิด คือการกระทำความผิดที่พ้นขั้นตอนการลงมือกระทำความผิดแล้วแต่กระทำความผิดนั้นไม่บรรลุผล ตามที่ต่อกรามี 2 กรณี คือ กระทำการไปไม่ตลอดจนความผิดสำเร็จซึ่งอาจเกิดจากการสมัครใจเองหรือถูกขัดขวางจากภายนอกก็ได้ได้กระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลตามที่ต่อกรามี ผู้ที่พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษ 2 ใน 3 ส่วน ของโทษสำหรับความผิดนั้น

การร่วมกันกระทำความผิด การร่วมกันกระทำความผิดหรือที่เรียกกันว่า “ตัวการ” คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไปตกลงใจร่วมกันที่จะกระทำความผิดเดียวกัน ซึ่งอาจมีการแบ่งหน้าที่กันทำเพื่อหวังผลในการกระทำความผิดนั้น ทุกคนต้องรับโทษสำหรับ

ความผิดนั้น การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า “ผู้ใช้” คือ การที่ทำให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการบังคับ ชูเชิญ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการใด ทุกคนต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้ถูกใช้ไม่ได้กระทำตามที่ถูกใช้ ผู้ใช้ต้องรับโทษเพียง 1 ใน 3

การสนับสนุนการกระทำความผิด การสนับสนุนการกระทำความผิด คือ การที่เข้าไปมีส่วนในการกระทำความผิดที่ยังไม่เป็นการแต่เข้าไปช่วยเหลือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิดต้องรับโทษ 2 ใน 3

อายุความ

อายุความ เป็นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดต้องมีชนักติดหลังไปตลอดชีวิตและเป็นภาระที่เร่งรัดคดีให้ได้ตัวผู้กระทำความผิด อายุความมี 3 ประเภท คือ

1. อายุความฟ้องคดีทั่วไป มี 5 ระดับ คือ

1.1 20 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุก 20 ปี

1.2 15 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 7 ปี แต่ยังไม่ถึง 20 ปี

1.3 10 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 ปี ถึง 7 ปี

1.4 5 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 เดือน ถึง 1 ปี

1.5 1 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

2. อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ นอกจากถือตามอายุความฟ้องคดีทั่วไปแล้ว ยังต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย

3. อายุความฟ้องขอให้กักกัน จะฟ้องไปพร้อมกับการฟ้องคดีอันเป็นเหตุที่ขอให้กักกันหรืออย่างช้าภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีดังกล่าว

ความผิดต่อแผ่นดินและความผิดต่อส่วนตัว

ความผิดต่อแผ่นดิน คือ ความผิดที่มีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำแล้วยังมีผลกระทบต่อสังคม รัฐจึงต้องเข้าดำเนินการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้แม้ผู้ที่ถูกกระทำจะไม่ติดใจเอาความกับผู้กระทำความผิดต่อไปแล้วก็ตามเพื่อป้องกันสังคม

ความผิดต่อส่วนตัว คือ ความผิดที่มีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำ แต่ไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยตรง ดังนั้น เมื่อผู้ที่ถูกกระทำจะไม่ใส่ใจเอาความกับผู้กระทำผิดต่อไปแล้ว รัฐก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอีกต่อไป

เรื่องที่ 5 การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่หลักการยึดมั่นในความเสมอภาคและเสรีภาพของบุคคล เป็นการปกครองที่ยึดหลักกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรัฐธรรมนูญกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นสิ่งประกันหลักการ วิธีการและเป้าหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น สังคมหนึ่งสังคมใดจะอ้างว่ามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ถ้าไม่ยอมรับและให้หลักประกันในความสำเร็จของสิทธิและเสรีภาพบุคคล

สิทธิ คือ อำนาจหรือประโยชน์ซึ่งกฎหมายรับรองและป้องกันให้อำนาจอันชอบธรรม

เสรีภาพ คือ สิทธิที่จะทำและพูดได้โดยไม่ละเมิดกฎหมายและสิทธิของผู้อื่น การใช้สิทธิภายในขอบเขตของกฎหมาย

การใช้สิทธิภายในขอบเขตของกฎหมาย คืออำนาจอันชอบธรรมหรือความสามารถที่จะกระทำได้โดยชอบธรรม สิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับโดยธรรมเนียมประเพณีหรือกฎหมาย เพราะฉะนั้นอำนาจอื่นๆ แม้กระทั่งอำนาจของรัฐจะก้าวก่ายในสิทธิของบุคคลไม่ได้ ถ้าสิทธิของบุคคลใด บุคคลหนึ่งถูก ก้าวก่ายโดยบุคคลหรือนิติบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เขาผู้นั้นสามารถที่จะร้องขอความยุติธรรมจากศาลได้ สิทธิของประชาชนอาจจำแนกได้ ดังนี้

1. สิทธิส่วนบุคคล สิทธิมูลฐานที่ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลมีหลายประการ เช่น เสรีภาพในร่างกาย การไปไหนมาไหน การเลือกประกอบอาชีพ การนับถือศาสนา นอกจากนี้ การสมรส การหย่าร้าง ความสัมพันธ์ในครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นสิทธิส่วนบุคคลทั้งสิ้น บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพตราบเท่าที่ไม่ขัดกฎหมาย

2. สิทธิในทรัพย์สิน บุคคลทุกคนมีสิทธิจะมีสมบัติเป็นของตนเอง รัฐจะต้องทำหน้าที่ป้องกันภัยอันจะเกิดต่อทรัพย์สินของประชาชนในรัฐด้วย สิทธิของบุคคลเกี่ยวกับทรัพย์สินนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 วรรค 2 บัญญัติว่า “ทารกในครรภ์มารดา ก็สามารถจะมีสิทธิต่าง ๆ ได้หากว่าภายหลังเกิดมาแล้วอยู่รอด” หมายความว่า แม้แต่ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาก็มีสิทธิในทรัพย์สินหรือในมรดก ถ้าหากว่าหลังจากที่ทารกนั้นเกิดมาแล้วยังมีชีวิตอยู่

3. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย หากบุคคลใดตกเป็นผู้ต้องหา ไม่ว่าจะ เป็นคดีแพ่งหรืออาญา บุคคลนั้นได้รับสิทธิที่จะได้รับทราบข้อหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐรวมตลอด ถึงการได้รับสิทธิที่จะสามารถกระทำได้ เช่น ขอบพบทนายเพื่อรับคำปรึกษาหรือผลการให้การ ที่สำคัญที่สุดคือ บุคคลจะต้องไม่ถูกลงโทษถึงแก่ชีวิต เสียอิสระภาพ หรือเสียทรัพย์สิน โดยปราศจากการพิจารณาตามกระบวนการของกฎหมาย

4. สิทธิในทางการเมือง หมายถึงประโยชน์ในทางการเมืองที่กฎหมายให้แก่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย เช่น ประชาชนทุกคนเมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และเมื่อมีอายุครบ 25 ปี ก็มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

ความเป็นอยู่ของประชาชนในปัจจุบัน ย่อมเกี่ยวพันกับสิทธิในนาประการ ทั้งสิทธิของตนเอง และสิทธิของผู้อื่น การที่สังคมสับสนวุ่นวาย มีคดีแพ่งและคดีอาญาเกิดขึ้น มากมาย เพราะมีการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ถ้าทุกคนได้รู้จักสิทธิของตนเองภายในขอบเขตของ กฎหมายแล้ว สังคมทุกวันนี้ก็คงไม่สับสนวุ่นวาย

สิทธิของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ให้ หลักประกันในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไว้ เพื่อให้ทุกคนรู้สิทธิของตน ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2541 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยไว้ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกัน คนยากจน หรือคนมีเงินเมื่อได้กระทำความผิดแล้วย่อมไม่ได้รับการยกเว้น กฎหมายย่อมลงโทษเท่าเทียมกัน

2. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนาหรือลัทธินิยม ในทาง ศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อ หน้าที่ของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้ เสรีภาพดังกล่าว บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือ

เสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่นับถือศาสนานิกายศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น

3. บุคคลจะต้องไม่รับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันผิดกฎหมายซึ่งอยู่ในเวลาที่การกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษลงที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดนั้นมิได้

4. ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ความผิดในคดีอาญาจะต้องมีหลักฐานพิสูจน์ให้แน่ชัด ถ้ามีหลักฐาน ถือว่าบุคคลนั้นไม่มีความผิด ดังนั้นก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลได้แสดงความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำผิดมิได้

5. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่าจะกรณีใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติตามกฎหมาย เช่น มีหมายศาล ยืนยันระบุไว้ เป็นต้น

6. ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์พอจะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะรับการช่วยเหลือ จากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ให้อัยการเป็นทนายแก้ต่างให้

7. บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่ในภายหลังว่า บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการทดแทนและได้รับบรรดาสีทธิที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคือน

8. การเกณฑ์แรงงาน เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ทางภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรืออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศให้ใช้อัยการศึก

9. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหะสถาน ย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหะสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหะสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหะสถานก็ดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติตามกฎหมาย

10. สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการกำจัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การสืบมรดกย่อมได้รับความ

คุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเวนคืน อสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศหรือการได้มาซึ่ง ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นๆ และต้องชดใช้ค่าทดแทนภายในเวลา อันควรของเจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับการเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ตามที่ ระบุไว้ในกฎหมาย

11. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ หรือชื่อเสียงของ บุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือ เพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมโทรมทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

12. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการฝึกอบรมเมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองตาม รัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง สถานศึกษา

13. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบหรือปราศจากอาวุธ การจำกัด เสรีภาพเช่นว่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะใน กรณี การชุมนุมสาธารณะและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ในระหว่างเวลาที่ในประเทศอยู่ใน ภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือ ประกาศใช้กฎอัยการศึก

14. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์หรือ หมู่คณะอื่นๆ การรวมกัน การจัดตั้งการดำเนินกิจการและการเลิกของสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่นๆ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

15. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อดำเนินการในทาง การเมืองตามวิถีทางปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การรวมกันเป็น การจัดตั้ง การดำเนินกิจการและการเลิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ย่อมไปตามบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

16. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมายการตรวจการกักหรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลที่ติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้รู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

17. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักรจะกระทำมิได้

18. สิทธิบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

19. บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวอันร้องทุกข์ ภายในเงื่อนไขและวิธีทางที่กฎหมายบัญญัติ

20. สิทธิบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ ซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ เพื่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

21. บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานองค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมืองเว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมายหรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพหรือวินัย

22. บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ มิได้

หน้าที่ของประชาชนชาวไทย

หน้าที่ คือ พันธะหรือความผูกพันที่กฎหมายกำหนดให้กระทำ หรืองดเว้นไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะถือว่าเป็นหน้าที่นั้นต้องมีกฎหมายบังคับให้กระทำหรืองดเว้นไม่กระทำถ้าไม่มีกฎหมายบังคับก็ไม่ถือเป็นหน้าที่ บุคคลเรานอกจากจะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวแล้ว เรายังเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมและประเทศชาติ ฉะนั้นเราจึงจำเป็นต้องมี

บทบาทและหน้าที่พึงปฏิบัติต่อประเทศชาติทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติและเพื่อตัวเราเองด้วย ดังนี้

1. ต้องจงรักภักดีและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันสูงสุดของชาติ เป็นที่เคารพสักการบูชาของประชาชนชาวไทยทุกคน
2. ต้องรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย ประชาชนทุกคนจึงต้องมีหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. ต้องช่วยกันป้องกันประเทศ ประเทศชาติเป็นของประชาชนชาวไทยทุกคน ดังนั้นในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ จึงต้องมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกราชและความมั่นคงของชาติโดยการป้องกันประเทศชาติให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ซึ่งเกิดจากศัตรูทั้งภายในและภายนอกประเทศ เมื่อมีเหตุร้ายขึ้นภายในประเทศ ต่างก็ต้องช่วยกันป้องกันและปราบปรามให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานโดยตรงที่ชายไทยทุกคนจะต้องเข้ารับราชการทหาร
4. ต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด กฎหมายบ้านเมือง หมายถึง กติกาหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่วางไว้ให้ประชาชนทุกคนปฏิบัติ เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบและกำหนดกฎหมายขึ้นใช้ในประเทศ โดยการเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ออกกฎหมายในสภานิติบัญญัติ จึงเท่ากับว่าประชาชนทุกคนร่วมกันตรากฎหมายออกมาใช้ร่วมกัน ประชาชนทุกคนจึงควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกร่วมกัน
5. ต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ทางราชการ เจ้าหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาล ในการที่จะให้บริการแก่ประชาชนและปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายของบ้านเมือง ช่วยเป็นหูเป็นตา แก่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพื่อช่วยกันปราบปรามโจรผู้ร้าย หรือผู้เป็นภัยต่อความสงบสุขต่อบ้านเมือง
6. ต้องเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ประเทศชาติจะรุ่งเรืองและประชาชนจะมีความสุขอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เป็นหน้าที่

สำคัญที่ประชาชนชาวไทยจะต้องช่วยเหลือกันเสียภาษีอากร เพื่อเราจะได้มีกำลังทหารไว้ป้องกันเอกราชของชาติ มีถนนหนทางดีๆ ไว้ใช้ มีโรงเรียนให้ลูกหลานได้ศึกษาเล่าเรียน มีโรงพยาบาลสำหรับรักษาเมื่อเราเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น

การสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

ประชาชนควรปฏิบัติตน และส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยปฏิบัติและส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1. ประชาชนต้องตระหนักถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญว่า รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมาย เป็นกฎหมายสูงสุดที่กฎหมายอื่นจะขัดแย้งไม่ได้
2. ประชาชนจะต้องมีจิตสำนึกในหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องรู้ และปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะต้องรู้กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นเบื้องต้น
3. ประชาชนจะต้องมีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของบุคคลฝ่ายต่างๆ ว่ามีการดำเนินการถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องสามารถร้องทุกข์ต่อองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญได้
4. ประชาชนจะต้องมีความกล้าหาญในทางจริยธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในรูปแบบต่างๆ ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการศึกษา การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น
5. การรู้จักใช้สิทธิของตน และเสนอแนะให้ผู้อื่นใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการก่อตั้งการรัฐประหาร การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง สิทธิในการเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 50,000 คน เพื่อขอให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับรัฐ เป็นต้น
6. ประชาชนต้องรู้จักใช้วิจารณ์ญาณในการสนับสนุนคนดีให้เป็นตัวแทนของประชาชน เข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือเป็นคณะรัฐมนตรี เพื่อบริหารประเทศให้ก้าวหน้า

เรื่องที่ 6 หลักสิทธิมนุษยชนและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสิทธิ

ความหมายของสิทธิมนุษยชน

1. สิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Right) หมายถึง สิทธิมนุษยชนทุกคนเกิดมาด้วยความเท่าเทียมกันมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีอิสรภาพ เสรีภาพ ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีใครสามารถล่วงละเมิดได้โดยได้รับการคุ้มครองและได้รับความเป็นธรรมจากรัฐและผู้ปกครองรัฐ ทั้งเรื่องการได้รับความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตและการบริโภคทรัพยากรของชาติอย่างเท่าเทียมกัน

2. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) หมายถึง คุณสมบัติ จิตใจ สิทธิ เฉพาะตัวที่พึงสงวนของมนุษย์ทุกคนและรักษาไว้มิให้บุคคลอื่นละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับความยุติธรรมจากรัฐ

3. สิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542

สิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4. สาเหตุที่มนุษย์ต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เกิดจาก

1. มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิในตัวเอง
2. มนุษย์เป็นสัตว์สังคม
3. มนุษย์มีเกียรติภูมิที่เกิดมาเป็นมนุษย์
4. มนุษย์ทุกคนเกิดมามีฐานะไม่เท่าเทียมกัน

เรื่องที่ 7 กฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

ปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (ค.ศ.1948)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ (ค.ศ. 1948) เป็นเอกสารรับรองสิทธิมนุษยชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมาตรฐาน เพื่อมวลสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (ซึ่งไทยก็เป็นหนึ่งในสมาชิก) ได้ยึดถือเป็นกรอบแนวทางสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศตนและสังคมโลก อันประกอบด้วยคำปรารภและรายละเอียดของสิทธิประเภทต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

การคุ้มครองสิทธิ

1. การคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของบุคคล
  - 1.1 ความเท่าเทียมกัน
  - 1.2 การไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม
  - 1.3 การคุ้มครองชีวิตและร่างกาย
  - 1.4 การไม่ถูกบังคับเป็นทาส
  - 1.5 การได้รับสัญชาติและการเป็นพลเมือง
  - 1.6 สิทธิสมรสและครอบครัว
2. การคุ้มครองสิทธิของบุคคลจะได้รับประโยชน์จากรัฐ
  - 2.1 การศึกษาและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น
  - 2.2 การพักผ่อนจากการทำงาน
  - 2.3 การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย
  - 2.4 มีงานทำและได้รับค่าจ้างเป็นธรรม
  - 2.5 มาตรฐานการครองชีพที่ดี
  - 2.6 สิทธิที่จะได้รับการดูแลจากรัฐในบุคคลทุกวัย
  - 2.7 สิทธิด้านนันทนาการ ศิลปะ ดนตรี และกีฬา
3. การคุ้มครองสิทธิของบุคคลด้านกระบวนการยุติธรรม
  - 3.1 ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย
  - 3.2 ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์
  - 3.3 การจับกุมขังให้เสียอิสรภาพ หรือถูกเนรเทศโดยพลการไม่ได้

- 3.4 กฎหมายคุ้มครองการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลไม่ได้
- 3.5 การพิจารณาพิพากษาคดีอย่างเป็นธรรม
- 4. การคุ้มครองด้านเสรีภาพ
  - 4.1 การนับถือศาสนา
  - 4.2 การแสดงความคิดเห็น
  - 4.3 การเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย
  - 4.4 การรวมกลุ่มและทำงานด้วยกันอย่างสงบสุข

องค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องสิทธิมนุษยชนโลก

1. คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ
  - 1.1 ให้คำแนะนำต่อสมัชชาสหประชาชาติ ภาควิชาสังคมและองค์การชำนาญพิเศษต่างๆ เพื่อส่งเสริมและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชน
  - 1.2 จัดตั้งคณะกรรมการต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมในเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น คณะกรรมการสถานภาพสตรี คณะกรรมการด้านสังคม คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น
2. คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council : HRG)

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2549 ณ กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งประเทศไทยเคยเป็นสมาชิกระหว่าง พ.ศ. 2543 - 2546 มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

  - 2.1 ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนศึกษา ให้การเรียนรู้และคำปรึกษาช่วยเหลือด้านเทคนิค
  - 2.2 เป็นเวทีเพื่อการหารือประเด็นเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน
  - 2.3 ให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดทำมาตรฐานหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน
  - 2.4 ป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน
  - 2.5 ดำเนินภารกิจด้านสิทธิมนุษยชนโดยร่วมมือใกล้ชิดกับรัฐบาลสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและภาคประชาสังคม
  - 2.6 นำเสนอรายงานประจำปีต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ

3. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เกิดขึ้นเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมของสิทธิมนุษยชน เพื่อให้มีหลักประกันด้านการคุ้มครองแรงงานแก่สหภาพแรงงานกรรมการทั่วโลก โดยประเทศไทยได้ร่วมก่อตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2509

4. องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ (UNICEF)

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความร่วมมือกันประเทศกำลังพัฒนา ในความพยายามปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรวัยเด็กทั่วโลก โดยทูตยูนิเซฟประจำประเทศไทย คือ นายอานันท์ ปันยารชุน (พ.ศ. 2539) นางสาวแอน ทองประสม และนายธีรเดช วงศ์พัวพันธ์ (พ.ศ. 2551) ซึ่งมีส่วนร่วมช่วยรณรงค์ให้สังคมหันมาสนใจสิทธิเด็ก ระดมเงินช่วยเหลือเด็กยากจน

5. องค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International : AL)

องค์การนิรโทษกรรมสากล ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 ณ กรุงลอนดอน อังกฤษ มีวัตถุประสงค์ด้านการค้นคว้า การป้องกันและการยุติการทำร้ายสิทธิมนุษยชน โดยแสวงหากระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ถูกละเมิดสิทธิ รณรงค์เรียกร้องความเห็นใจจากประชาชน เพื่อกดดันให้บุคคลหรือองค์การที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจนเสนอรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปีแก่สังคมโลก

6. พันธมิตรทั่วโลกด้านการค้าหญิง (GAATW)

พันธมิตรทั่วโลกด้านการค้าหญิง ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 ทำหน้าที่เป็นองค์การประสานและดำเนินกิจกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานสตรีในทุกภูมิภาคทั่วโลกเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสตรีที่ถูกค้าและต่อต้านการค้าหญิง

บทบาทของประเทศไทยในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโลก

ในปี 2543 ประเทศไทยได้รับคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nation Commission on Human Right : & HR) เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2548 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติซึ่งประชุมกันทุกปีที่เจนีวา ถือเป็นองค์กร

ที่สำคัญที่สุดในด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ มีสมาชิก 53 ประเทศจากทั่วโลก โดยได้รับการเลือกตั้งจากคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ สมาชิกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ อยู่ในฐานะที่จะริเริ่มหรือกำหนดมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนในเวทีระหว่างประเทศ

ในกรอบการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและการประชุมในกรอบอื่นๆ ด้านสิทธิมนุษยชน ไทยได้ดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ ในการพัฒนา (Right to Development) ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในการเมืองและสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และไทยได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินงานภายในของไทยอันเป็น การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนโครงการกองทุนหมู่บ้านโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การดำเนินงานด้านยาเสพติด เพื่อฟื้นฟูผู้ติดยา การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างเป็นรูปธรรม

เรื่องที่ 8 การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน

การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน หมายถึง การที่รัฐและหน้าที่ของรัฐปฏิบัติและให้ความรับรองคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 แก่ประชาชน

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกัสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ มีดังนี้

1. สิทธิส่วนบุคคล ได้แก่

- 1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- 1.2 เสรีภาพในการเคหะสถาน
- 1.3 เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่
- 1.4 เสรีภาพในการสื่อสาร
- 1.5 เสรีภาพในการนับถือศาสนา
- 1.6 ห้ามเกณฑ์แรงงาน ยกเว้นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

หรือประกาศใช้กฎหมายอัยการศึก

- 1.7 เสรีในการในการประกอบอาชีพ
- 1.8 สิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยในการทำงาน
- 1.9 สิทธิในทรัพย์สิน
- 1.10 สิทธิการเว้นคืนอสังหาริมทรัพย์
- 1.11 สิทธิในการรับการศึกษา
- 1.12 เสรีภาพทางวิชาการ
- 1.13 สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์

2. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่

2.1 สิทธิโทษทางอาญา บุคคลผู้ถูกกล่าวหาต้องสันนิษฐานว่าไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด

2.2 สิทธิของผู้เสียหาย ต้องได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมและได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ

2.3 สิทธิเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเหมาะสม

3. สิทธิทางการเมืองการปกครองและสาธารณะ ได้แก่
  - 3.1 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
  - 3.2 สิทธิสื่อสาธารณะ
  - 3.3 สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยงานรัฐ
  - 3.4 เสรีภาพในการชุมนุม
  - 3.5 เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง
  - 3.6 สิทธิในการต่อต้านโดยสันติวิธี
4. สิทธิในความเสมอภาค และการส่งเสริมของรัฐ
  - 4.1 สิทธิบริการทางสาธารณสุข
  - 4.2 สิทธิของเด็กและเยาวชน
  - 4.3 สิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ
  - 4.4 สิทธิของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้
5. สิทธิในการรวมกลุ่มและในชุมชน
  - 5.1 สิทธิของผู้บริโภค
  - 5.2 เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม
  - 5.3 สิทธิชุมชนในการฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมของ

ท้องถิ่น

**เรื่องที่ 9 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐและ
นิติธรรม หลักเหตุผล หลักการประนีประนอมและหลักการยอมรับความคิดเห็น
ต่าง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สามัคคี ประองตอง สมานฉันท์ หลักการสำคัญ
ของประชาธิปไตย**

หลักการของประชาธิปไตยแตกต่างกันไปตามการ ทักษะของนักวิชาการแต่ละท่าน
ในที่นี้ขอกำหนดหลักการของประชาธิปไตยเฉพาะที่สำคัญๆ ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) ดังที่กล่าวมาแล้ว
ว่าประชาธิปไตยหมายถึงระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่การถือเสียงข้างมากเป็น
ใหญ่ เพราะประชาธิปไตยตั้งอยู่บนหลักปรัชญามนุษยนิยมที่เชื่อว่ามนุษย์ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี
มีคุณภาพ สามารถที่จะปกครองตนเองได้ ไม่ควรที่จะให้อำนาจสูงสุด ในการปกครองประเทศ
ไปอยู่ที่คนเดียว หรือกลุ่มคนส่วนน้อยกลุ่มเดียว หากแต่ควรที่จะให้ประชาชนทุกคนมีส่วนใน
การกำหนดความเป็นไปของสังคมและประเทศชาติร่วมกัน คงเป็นไปได้ที่จะให้ทุกคนมีความ
คิดเห็นเหมือนกันหมดทุกคน หากกลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นอย่างหนึ่ง แต่อีกกลุ่มหนึ่งมีความ
คิดเห็นอีกอย่างหนึ่ง บางครั้งการกำหนด ความเป็นไปของสังคมและประเทศชาติจำเป็นต้อง
เลือกที่จะปฏิบัติ อย่างไม่อย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นสังคมและประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจึงต้อง
ให้สมาชิกทุกคนในสังคมลงมติเพื่อให้ทราบความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่และนำมาใช้เป็น
แนวทางในการกำหนดความเป็นไปของสังคมและประเทศชาติ

อย่างไรก็ดีสมาชิกในสังคมประชาธิปไตยจำเป็นต้องเข้าใจว่าฝ่ายที่เป็นเสียงข้างมาก
ไม่ควรใช้ความเป็นเสียงข้างมากละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของฝ่ายเสียงข้างน้อย ดังที่
เรียกว่า “ปกครองโดยเสียงข้างมากและเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย(majority rule and
minority rights)” เช่น ฝ่ายเสียงข้างมากไม่พึงใช้มติเพื่อจัดสรรงบประมาณให้แก่พื้นที่ของพวก
ตนโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นของคนส่วนน้อยที่ได้รับความเดือดร้อนและเมื่อต้องปกครองด้วย
เสียงข้างมากต้องยอมรับว่าเสียงข้างมากอาจ จะบอกได้ถึงความคิดเห็นหรือความต้องการของ
คนส่วนใหญ่ในสังคมเท่านั้น แต่อาจจะไม่สามารถตัดสินความจริงและความถูกต้องได้ ดังเช่น
เมื่อประมาณห้าร้อยปีก่อน คนเกือบทั้งโลกนับพันล้านคนเชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล
มีเพียงนิโคลัส โคเปอร์นิคัส และกาลิเลโอ กาลิเลอีเท่านั้นที่บอกว่าดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง
ของจักรวาล แม้เสียงข้างมากจะลงมติให้โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล แต่ความจริงก็หาได้
เป็นไปตามเสียงข้างมากด้วย แล้วอะไรที่จะทำให้เสียงข้างมากเป็นเสียงข้างมากแห่งความจริง

และความถูกต้องก็คือการศึกษานั้นเอง ดังนั้น ประชาธิปไตยจะสำเร็จผลด้วยดีนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. หลักความเสมอภาค (equality) ประชาชนในระบอบเผด็จการย่อมมีความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์น้อยกว่าประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เช่น สิทธิทางการเมือง การปกครอง สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในฐานะมนุษย์หรือที่เรียกว่าสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

อย่างไรก็ดี มิได้หมายความว่าประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีความเสมอภาค

เสมอภาคกันทุกเรื่องทั้งหมด ความเสมอภาคนี้หมายถึงความเสมอภาคกันในฐานะมนุษย์ แต่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยอาจมีบทบาท หน้าที่ที่แตกต่างกันได้ เช่น ครูย่อมมีความเสมอภาคกับนักเรียน ในฐานะที่เป็นมนุษย์ และในฐานะที่เป็นพลเมือง แต่การที่ครูเป็นผู้ทำหน้าที่สอน มอบหมายภารกิจการเรียน วัดและประเมินผลผู้เรียน และนักเรียนเป็นผู้เรียน รับมอบภารกิจการเรียน รับการวัดและประเมินผลจากครูนั่น มิได้หมายความว่าครูกับนักเรียนไม่เสมอภาคกัน

กล่าวคือ ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยต้องยึดหลักการประสานกลมกลืน (harmony) คือการก้าวไปด้วยกัน ทำงาน และพัฒนาไปพร้อมกัน ด้วยสำนึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมไม่ใช่จำใจต้องประนีประนอม ยอมลดราวาศอกให้กัน อันอาจเป็นความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันที่ไม่ยั่งยืน

3. หลักนิติธรรม (rule of law) ประชาธิปไตยจะเข้มแข็งและมีสันติสุขได้ ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยึดหลักนิติธรรมอันหมายถึงหลักการเคารพกฎหมาย ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะเคารพกฎหมายเป็นอย่างดี กฎหมายนั้นต้องเป็นธรรมเที่ยงตรง และแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามอำเภอใจ จึงต้องเป็นกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกคนเอง เช่น กฎจราจร กฎหมายอาญา หากประชาชนไม่เคารพกฎหมายสังคมก็จะเกิดความสับสนวุ่นวายได้

ทั้งนี้หมายรวมถึงระบบศาลและราชทัณฑ์ด้วย เพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่ใช้วิธีแก้แค้น ลงโทษกันเอง ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยพึงเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายไม่ใช่จำใจปฏิบัติตามกฎหมายเพราะถูกบังคับที่คอยแต่จะฝ่าฝืนเมื่อมีโอกาส

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (constitutional monarchy)

ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึง ประเทศที่พระมหากษัตริย์มีเพียงพระราชอำนาจในฐานะที่ทรงเป็นประมุขเท่านั้น ส่วนอำนาจ นิติบัญญัติและอำนาจบริหารนั้นเป็นของประชาชนที่เลือกและมอบอำนาจให้ตัวแทนใช้อำนาจแทน แต่ต้องใช้อำนาจในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากยังมีประชาชนจำนวนมากที่คุ้นเคยและเห็นความสำคัญของการดำรงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ การบัญญัติกฎหมาย การออกคำสั่ง การบริหารราชการในนามของประชาชนด้วยตนเอง อาจไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร หรืออาจขาดเอกภาพในการปกครองประเทศได้

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแบ่งตามค่านิยม ปณิญาธรรม และสามัคคีธรรม

การที่ประเทศจะเป็นประชาธิปไตยได้นั้นจะมีแต่เพียงรูปแบบและโครงสร้างการเมือง การปกครองเท่านั้นไม่ได้แต่ประชาชนในประเทศนั้นต้องมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วย กล่าวคือประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

1. ค่านิยม คือ เห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ใช้สิทธิโดยไม่ละทิ้งหน้าที่ ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส ยึดหลักความเสมอภาคและความยุติธรรม

2. สามัคคีธรรม คือ มีจิตสำนึกรวมหมู่และทำงานเป็นหมู่คณะยึดหลักภราดรภาพ ใช้หลักสันติวิธี ยึดหลักเสียงข้างมากและเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย เห็นความสำคัญในประโยชน์ของส่วนรวม มีจิตสาธารณะ (public mindedness) และการมีจิตอาสา (volunteerism) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

3. ปณิญาธรรม คือ ยึดหลักเหตุผล ความจริง และความถูกต้อง รู้ทันข้อมูล ข่าวสารและรู้ทันสื่อสารมวลชน ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าที่จะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผล การตั้งคำถาม การวิจัย การค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การโต้แย้ง

ทักษะการสื่อสารในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การฟัง การอ่าน การค้นคว้า การจับใจความ การสรุปความ การย่อความ การขยายความ การตีความ การแปลความ การพูด การเขียน การโต้เถียง การอภิปราย การวิจารณ์ การกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พัฒนาความรู้ ความคิด จิตใจ พฤติกรรมและการทำงานของตนเองอยู่เสมอ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีความรู้พื้นฐานทางการเมือง (political literacy)

ค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 12 ประการ

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงรักความเป็นชาติไทย เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี เห็นคุณค่า ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ละความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือสังคมและบุคคลที่ควรให้รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบกับความยากลำบากและสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออก ถึงการรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ รักษาชื่อเสียง และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม เป็นการปฏิบัติสืบทอดอนุรักษวัฒนธรรม และประเพณีไทยอันดีงามด้วยความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าความสำคัญ
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน เป็นความประพฤติ ที่ควรละเว้นและความประพฤติที่ควรปฏิบัติตาม
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ถูกต้อง คือ มีความรู้ ความเข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออก ถึงการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย มีความเคารพและนอบน้อม ต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบถูกต้อง เหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา เป็นการปฏิบัติตนให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงปราศจากโรคภัยและมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่กระทำความชั่วใดๆ ยึดมั่น ในการทำความดีตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การทุจริตคอร์รัปชันนับเป็นมะเร็งร้ายในสังคมไทยที่กำลังกัดกินประเทศของเราให้สึกกร่อนลงไปเรื่อยๆ ความจริงที่น่ากลัวก็คือ ในการจัดอันดับความโปร่งใสของนานาชาติ ประจำปี 2549 จากทั้งหมด 163 ประเทศ ไทยอยู่อันดับที่ 63 (จากคะแนนเต็ม 10 เราได้ 3.6 คะแนน) และถ้านับเฉพาะในแถบเอเชียด้วยกันประเทศไทยถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความโปร่งใอยู่ในอันดับท้ายๆ โดยมีสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความโปร่งใสมากที่สุดด้วยคะแนน 9.4 คะแนน ส่วนประเทศที่มีคะแนนต่ำสุดในเอเชียคือ พม่า (1.9 คะแนน) ที่เลวร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือ ตลอดเวลา 12 ปีที่ผ่านมา(ตั้งแต่ พ.ศ 2538-2550) ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 3.3 คะแนน พ.ศ.2548 ดีขึ้นได้ 3.8 คะแนน แต่ พ.ศ 2549 ลดลงเหลือ 3.6 คะแนน จากตัวเลขที่ได้จากข้อมูลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงไม่สามารถแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้เลย

การทุจริต หมายถึงการโกง คดโกง ฉ้อโกง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หน้า 534) คำที่มีความหมายเดียวกับการทุจริต ได้แก่ การฉ้อราษฎร์ การบังหลวง คอร์รัปชัน

การทุจริตคอร์รัปชันในความรู้สึกรู้สึกของคนทั่วไปคือมะเร็งร้ายบ่อนทำลายชาติ ในทางกฎหมายการทุจริตคอร์รัปชันนับเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ตลอดเวลาที่ผ่านมาได้ มีความพยายามที่จะใช้กลไกของรัฐในรูปแบบต่างๆ เพื่อขจัดสิ่งเลวร้ายดังกล่าวไม่ว่าในรูปแบบของการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ จรรยาบรรณหรือในรูปแบบอื่นๆ การสร้างองค์กรต่างๆ ขึ้นมาปราบปรามไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายราชการประจำ หรือฝ่ายการเมืองหรือแม้การแต่กำหนดให้อยู่ในรูปแบบขององค์กรอิสระ ก็ตาม จะเห็นได้ว่ามาจนถึงทุกวันนี้ความมุ่งหมายในการที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมชอบ ยังไม่เป็นผลเท่าที่ควรในขณะที่การทุจริตประพฤตินิยมชอบนั้นได้ มีพัฒนาการทั้งวิธีการ เทคนิค รูปแบบไปมากมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของชาติแต่ละครั้งนับเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาล กลไกของระบบราชการที่จะขจัดสิ่งเลวร้ายดังกล่าวแม้จะมีมาก แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับก็คือ สังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ ทั้งระบบราชการไทยเป็นระบบบังคับบัญชาจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดลดหลั่นกันลงมาจนถึงล่างสุด ผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลสูงต่อการให้ความดีความชอบแก่ผู้น้อยอีกทั้งทัศนคติเดิมๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมักทำตัวเหมือนขุนนางเก่าถือเอาตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ใส่ตน เมื่อต่างก็คิดเช่นนี้ก็เลยไม่มีใครตรวจสอบใคร ข้าราชการชั้น

ผู้น้อยเห็นอะไรต้องเงี้ยวไว้เพราะเกรงจะไม่ปลอดภัย สู้ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นจะปลอดภัยกว่าทั้งยังได้รับความดีความชอบเสียด้วยซ้ำไป ดีไม่ดีก็ทำตามกันไปเสียเลย ซึ่งแม้หากจับได้ไล่ทันกระบวนการลงโทษก็ไม่เข้มแข็งพอเพราะจะอยู่ในลักษณะลอบหน้าปะจมูกเสียเป็นส่วนใหญ่

แนวความคิดป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยบทบาทของภาคประชาชน (ป.ป.ช.ภาคประชาชน) จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้พื้นฐานความเข้าใจว่าคนไทยทุกคนต้องมีส่วนรับผิดชอบดูแลอนาคตและความอยู่รอดของชาติไทยของเรา ในการที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐ ในฐานะ ป.ป.ช.ภาคประชาชนนั้นจึงต้องมีหลักการทำงาน ดังนี้

1. ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะอาสาเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองจริงๆ นั่นคือต้องมีความเป็นผู้มีจิตอาสา มีความเสียสละ อดทน กล้าหาญ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์ให้แก่พรรคพวก นั่นหมายความว่าเราต้องมีภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองโดยการดำเนินชีวิตแบบปรัชญาพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. ต้องติดตามข่าวสารทางปัญญาให้กับตัวเองตลอดเวลา นั่นคือต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช.ภาคประชาชน และต้องแสวงหาความรู้ให้เท่าทันเทคนิคกลโกงการทุจริตคอร์รัปชันด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นหลักในการทำงานให้ถูกต้องและเป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม

3. ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนด้วยตนเอง การติดตามข่าวสารทางปัญญาให้กับประชาชนโดยการให้ความรู้หรือการเสนอแนะช่องทางในการตรวจสอบความโปร่งใสของการทำงานของภาครัฐ การสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง และการชี้ให้เห็นอันตรายของการทุจริตคอร์รัปชัน

4. การเฝ้าระวังพื้นที่ที่เห็นว่าสุ่มเสี่ยงต่อการแสวงหาผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ไม่ชอบมาพากลต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติได้ทันการ

5. ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่องในชุมชนหมู่บ้านตำบล และในทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาทุกระดับเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงภัยร้ายของการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งทุกระดับไม่ว่าในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่นเพื่อการคัดกรองคนดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมเข้ามาบริหารประเทศ ป้องกันคนไม่ดีไม่ให้เข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ให้ส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้

7. ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการทุจริตการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองที่ใกล้ชิดตัวของพี่น้องประชาชนมากที่สุดโดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายการบริการสาธารณะให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ประชาชนประเมินการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน เป็นต้น

8. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะของสาธารณะชนเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการทำงานของ ป.ป.ช. ภาคประชาชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. จัดให้มีกิจกรรมเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณยกย่องให้กำลังใจและช่วยกันรณรงค์ปกป้องคนที่ทำความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

10. หามาตรการรองรับการทำงานและคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ ป. ป. ช. ภาคประชาชนและเครือข่าย

11. ให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของ ป.ป.ช.ภาคประชาชน อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชน ได้ทราบและรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ กับ ป.ป.ช. ภาคประชาชน กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะยังประโยชน์ในการปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชนด้วยตนเอง ได้ร่วมกันรักษาผลประโยชน์ของชาติ

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

2.1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญ หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. สิทธิมนุษยชนหมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

3. พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. กฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

5. สิทธิมนุษยชน หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 จงเขียนเครื่องหมาย x ทับตัวอักษร หน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดจับคู่องค์กรและการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรผิดจากที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ
  - ก. ค.ต.ง : ตรวจสอบบัญชีและการเงินของหน่วยงานต่างๆของรัฐ
  - ข. ศาลปกครอง : วินิจฉัยอันมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำการของหน่วยงานราชการ
  - ค. ก.ก.ต. : ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
  - ง. ผู้ตรวจการแผ่นดิน : พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของประชาชน
2. ประเทศไทยมีการใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เมื่อใด
  - ก. 17 มิถุนายน 2475
  - ข. 27 มิถุนายน 2475
  - ค. 10 ธันวาคม 2475
  - ง. 27 ธันวาคม 2475

3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
  - ก. 14 หมวด 303 มาตรา
  - ข. 14 หมวด 309 มาตรา
  - ค. 15 หมวด 303 มาตรา
  - ง. 15 หมวด 309 มาตรา
4. รัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เท่าใด
  - ก. ฉบับที่ 16
  - ข. ฉบับที่ 17
  - ค. ฉบับที่ 18
  - ง. ฉบับที่ 19
5. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
  - ก. เป็นกฎหมายที่จัดระเบียบการปกครองของบ้านเมือง
  - ข. เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในประเทศประชาธิปไตย
  - ค. รัฐธรรมนูญในประเทศประชาธิปไตยเป็นผู้นำประเทศ
  - ง. รัฐธรรมนูญเป็นหลักสำคัญสูงสุดในการปกครองของผู้นำประเทศ
6. มาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องใด
  - ก. ประมุขของรัฐ
  - ข. ความเป็นรัฐเดี่ยวของราชอาณาจักรไทย
  - ค. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความคุ้มครอง
  - ง. สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
7. องค์กรใดมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อขัดแย้งทางกฎหมายว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ก. ศาลรัฐธรรมนูญ	ข. ศาลปกครอง
ค. ป.ป.ช.	ง. ก.ก.ต.
8. กฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มีผลเป็นอย่างไร
  - ก. ยังคงใช้ได้
  - ข. ใช้บังคับมิได้
  - ค. ใช้หรือไม่ก็ได้
  - ง. ใช้ได้เพียงบางส่วน

9. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 1 ระบุว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักร
- ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
  - ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  - อันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้
  - อันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย
10. การกระทำข้อใด ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- พนักงานสอบสวนใช้ไฟส่องหน้าและใช้เวลาสอบสวนผู้ต้องหาติดต่อกันถึง 8 ชั่วโมง
  - ประหารชีวิตนักโทษตามกฎหมาย
  - ตำรวจซ้อมผู้ร้ายปากแข็งเพื่อให้รับสารภาพ
  - จำคุกตลอดชีวิต
11. สิทธิมนุษยชน คือ อะไร
- คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
  - คือ การมีสิทธิ เสรีภาพ มีหน้าที่
  - คือ การได้รับคุ้มครองด้วยกฎหมาย
  - คือ การได้รับการคุ้มครองจากสนธิสัญญา
12. สิ่งที่ประชาชนควรปฏิบัติควบคู่ไปกับสิทธิและเสรีภาพ คือข้อใด
- การประนีประนอม
  - หน้าที่ความรับผิดชอบ
  - บทบาท
  - ความเสมอภาค
13. สิทธิข้อใดไม่น่าจะเป็นสิทธิของพลเมืองไทย
- สิทธิการไปออกเสียงเลือกตั้ง
  - สิทธิการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาทุกระดับ
  - สิทธิการผูกมิตรกับกลุ่มผู้ค้าสินค้าชายแดนที่ผิดกฎหมาย
  - สิทธิในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และการรักษาคนไข้ด้วยสมุนไพร

14. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
- สิทธิที่ได้มาจากการประกอบอาชีพ
  - สิทธิที่ได้มาจากการปฏิบัติตนตามกฎหมาย
  - สิทธิที่ได้มาโดยการทำความดี
  - สิทธิมนุษยชนทุกคนพึงได้รับในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์
15. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ในตำแหน่งคราวละกี่ปี
- 4 ปี
  - 5 ปี
  - 6 ปี
  - 7 ปี
16. ข้อใดคือการคุ้มครองปกป้องผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน
- ไม่คบค้าใกล้ชิดกับบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ
  - ทำร่างกายให้แข็งแรง รู้จักเทคนิคการป้องกันตัว
  - ไม่ออกจากบ้าน และไม่เข้าไปในสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย
  - เผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
17. ข้อใดคือการคุ้มครองปกป้องตนเองตามหลักสิทธิมนุษยชน
- เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
  - ฝึกฝนการใช้สติปัญญาและเหตุผลตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง
  - กระตุ้นให้ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนลุกขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรม
  - การช่วยกันเผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
18. วิธีการที่ดีที่สุดในการคุ้มครองปกป้องผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชนคือข้อใด
- แนะนำและส่งเสริมให้เขารู้จักช่วยตัวเอง
  - เห็นอกเห็นใจและมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
  - ร่วมมือกันกระจายข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน
  - ไม่ล่วงละเมิด ติตรอนหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

19. หากพบการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ควรดำเนินการแจ้งเรื่องดังกล่าวต่อหน่วยงานใด
- ก. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
  - ข. ศาลรัฐธรรมนูญ
  - ค. ศาลปกครอง
  - ง. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
20. ข้อใดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีผลยั่งยืนที่สุด
- ก. เพิ่มโทษต่อผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน
  - ข. สร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั่วไปให้ทราบเรื่องสิทธิมนุษยชน
  - ค. ปลุกฝังจิตสำนึกและรณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงบรรจุการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน
  - ง. ตั้งหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนและเพิ่มบุคลากรด้านสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น

เฉลยกิจกรรมท้ายบทที่ 1

1.1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักศึกษาบอกความหมายของศาสนามาพอสังเขป

แนวคำตอบ

ศาสนา คือ คำสอนที่ศาสนานำมาเผยแพร่ สั่งสอน แจกแจง แสดงให้มนุษย์เว้นจากความชั่ว กระทำแต่ความดี ซึ่งมนุษย์ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนนั้นด้วยความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา

2. ให้นักศึกษาบอกวิธีแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันมาพอเข้าใจ

แนวคำตอบ

1. วิธียอมกัน คือ ทุกคนลดทิฐิมานะ หันหน้าเข้าหากัน ให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่ดูถูกไม่ตีฉันทินินทาไม่กล่าวร้ายป้ายสีศาสนาของกันและกัน พบกันครึ่งทาง รู้จักยอมแพ้ รู้จักยอมกัน หวังพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกันโดยมีผู้ประสานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับนับถือ

2. วิธีผสมผสาน คือ ทุกฝ่ายทุกศาสนาเปิดเผยความจริง มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา ทำกิจกรรมในสังคมร่วมกัน เช่น สร้างสะพานถนน ฯลฯ

3. วิธีหลีกเลี่ยง คือ การแก้ปัญหาลดความขัดแย้งโดยวิธี ขอลอนตัว ขอถอยหนี ไม่เอาเรื่อง ไม่เอาความ ไม่ไปก้าวท้าวความคิดความเชื่อของผู้นับถือศาสนาที่ไม่ตรงกับศาสนาของตนนับถือ

4. วิธีการประนีประนอม คือ การแก้ปัญหาโดยวิธีทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมเสียสละบางสิ่งบางอย่างลงมีทั้งการให้และการรับ ทุกฝ่ายยอมเสียบางอย่างและได้ บางอย่างมีอำนาจพอๆ กัน ต่างคนต่างก็ไม่เสียเปรียบ

3. ให้นักศึกษาบอกแนวทางการเจริญปัญญาที่ถูกต้องพอเข้าใจ

แนวคำตอบ

ต้องเจริญที่เหตุของการเกิดปัญญา เหตุปัจจัยของการเกิดปัญญาหรือสัมมาทิฐิ นั้นคือ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ตรัสไว้เป็นทางสายเอก คือ การวิปัสสนาภาวนา พิจารณาขั้น 5 และอินทรีย์ 5 ให้รู้เห็นสิ่งทั้งปวงที่มากระทบสัมผัสตัวเราตามความเป็นจริงของโลก และชีวิตว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

4. ให้นักศึกษาบอกความหมายของวัฒนธรรมพร้อมยกตัวอย่างวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นของตนเองมาอย่างน้อย 2 ข้อ

แนวคำตอบ

วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมา นับตั้งแต่ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา กฎหมาย ศิลปะ จริยธรรม ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ คิดค้นขึ้นมาเพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ เพราะการจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้มนุษย์จะต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และจะต้องรู้จักควบคุมความประพฤติของมนุษย์ด้วยกัน วัฒนธรรม คือคำตอบที่มนุษย์ในสังคม คิดค้นมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้

ยกตัวอย่างวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น เช่น **วัฒนธรรมและประเพณีในภาคกลาง** มีการใช้เครื่องปั้นดินเผาตามชุมชนและหมู่บ้านในชนบท การละเล่นพื้นบ้านที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ มังคละรำเต็น เต็นกำรำเคียว เพลงปรบไก่ เพลงลำตัด เป็นต้น

5. ให้นักศึกษาอธิบายถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยมาเป็นข้อๆ

แนวคำตอบ

1. **ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่** คุณลักษณะเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนที่ว่ามนุษย์เราไม่ว่ายากดีมีจนอย่างไร ต่างเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุข เวียนว่ายตายเกิดอยู่ใน สังสารวัฏด้วยกัน ความสำนึกว่าตนเองต้องตาย ย่อมก่อให้เกิดความเห็นใจกัน แสดงออกมาในรูปความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือกันและกัน

2. **การให้อภัย** คือ การยกโทษให้คนที่ทำผิด “การให้อภัย” มีความหมายว่า “ปล่อยไป” เหมือนกับที่เจ้านี้ยอมยกหนี้ให้คนที่เป็หนี้เขา เราให้อภัยคนอื่นเมื่อเราไม่ถือโทษและไม่เรียกร้องให้เขามาขอโทษหรือชดใช้ คัมภีร์ไบเบิลสอนว่าความรักแบบไม่เห็นแก่ตัวเป็นหัวใจสำคัญของการให้อภัยอย่างแท้จริง เพราะความรัก “ไม่จดจำเรื่องที่ทำให้เจ็บใจ”

3. **การยิ้มแย้ม แจ่มใส** คนไทยทุกคนคงทราบกันดีว่าประเทศไทยของเรามีความประทับใจในรอยยิ้มมาเป็นเวลาช้านานชาวต่างชาติจึงได้ให้ประเทศไทยเป็น สยามเมืองยิ้ม หรือ ยิ้มสยาม เพราะเห็นว่าคนไทยเป็นคนยิ้มเก่งยิ้มง่ายหลายครั้งที่สื่อภาษากันไม่ค่อยเข้าใจแต่คนไทยก็จะยิ้ม ไว้ก่อนเสมอทำให้อีกฝ่ายรู้สึกอบอุ่นใจว่าจะได้รับ ความช่วยเหลือด้วยน้ำใจไมตรี ที่ดีอย่างแน่นอน

4. **การเคารพผู้อาวุโส** ค่านิยมข้อนี้ได้แสดงออกในพฤติกรรมของสมาชิกสังคมไทย เช่น การมีกิริยา มารยาทสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ การเคารพ ให้เกียรติ ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ ผู้ที่สังคมยกย่องตามวาระต่างๆ

5. **ความมีระเบียบวินัย** หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความ

ขัดแย้งและถกเถียงก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็มากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่สำเร็จได้ ย่อมต้องอาศัยความมีวินัยของผู้ปฏิบัติเป็นหลัก ความมีวินัยจึงเป็นประเด็นสำคัญของค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและสังคมโลก

1.2 จงเขียนเครื่องหมาย x ทับตัวอักษร หน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. ข.	2. ค.	3. ง.	4. ก.	5. ค.
6. ข.	7. ง.	8. ข.	9. ง.	10. ง.
11. ก.	12. ก.	13. ค.	14. ข.	15. ข.
16. ง.	17. ก.	18. ค.	19. ก.	20. ค.

เฉลยกิจกรรมท้ายบทที่ 2

2.1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญ หมายความว่าอย่างไร

แนวคำตอบ

รัฐธรรมนูญ (Constitution) หมายถึง กฎหมายสูงสุดในการจัดการปกครองรัฐ ถ้าแปลตามความหมายของคำ จะหมายถึง การปกครองรัฐอย่างถูกต้องเป็นธรรม (รัฐ + ธรรม + มนูญ) ในความหมายอย่างแคบ "รัฐธรรมนูญ" ต้องมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร และไม่ใช้สิ่งเดียวกับ กฎหมายรัฐธรรมนูญ (Constitutional Law) เพราะ "กฎหมายรัฐธรรมนูญ"

มีความหมายกว้างกว่าและจะเป็นรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณีก็ได้

รัฐธรรมนูญในปัจจุบันนี้ มีทั้งเป็นลักษณะลายลักษณ์อักษร และลักษณะไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยที่ลักษณะไม่เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากจะใช้หลักของจารีต ประเพณี การปกครองแล้ว กฎหมายทุกตัวที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง ย่อมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญด้วย

2. สิทธิมนุษยชนหมายถึง

แนวคำตอบ

สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษาศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้

3. พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

แนวคำตอบ

1. ด้านสังคม การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
2. ด้านเศรษฐกิจ การประหยัดและอดออมในครอบครัว
3. ด้านการเมืองการปกครอง การเคารพกฎหมาย

4. กฎหมายระห่างประเทศ หมายถึง

แนวคำตอบ

กฎ กฏเกณฑ์ และข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากความตกลงหรือการแสดงเจตนา
เข้าผูกพันของรัฐตั้งแต่สองรัฐขึ้นไปและมักใช้เป็นหลักในการพิพาทระหว่างประเทศ

5. สิทธิมนุษยชนกับทหาร หมายความว่าอย่างไร

แนวคำตอบ

ทหาร จำเป็นต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากกรณี
เหตุการณ์ใช้กำลังเข้าระงับการชุมนุมระหว่าง วันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 ซึ่งคณะรัฐมนตรี
ได้มีมติเมื่อ 12 กันยายน 2535 รับทราบรายงานของคณะกรรมการถ่วงดุลรายงานผลการ
ตรวจสอบข้อเท็จจริงของ เหตุการณ์ดังกล่าว และเห็นชอบตามข้อสังเกตและความเห็นของ
คณะกรรมการ ฯ โดยมีมาตรการที่เกี่ยวกับกระทรวงกลาโหม คือ ข้อ 3 รับผิดชอบดำเนินการบรรจุ
วิชาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในการแสดงออกอย่างเสรีใน หลักสูตรการศึกษาทุกแขนง
โดยเฉพาะการบรรจุวิชาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในหลักสูตรวิชาทางทหาร ตำรวจ และนัก
ปกครองระดับต่าง ๆ เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติตนของ
เจ้าหน้าที่ของ รัฐ ฯลฯ

2.2 จงเขียนเครื่องหมาย x ทับตัวอักษร หน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. ค	2. ค	3. ง	4. ค	5. ค
6. ก	7. ก	8. ข	9. ก	10. ข
11. ก	12. ข	13. ค	14. ง	15. ค
16. ง	17. ข	18. ก	19. ง	20. ค

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2540). **ชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องสหประชาชาติ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546) . **ชุดการเรียนรู้ทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน (เล่ม 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะอาจารย์ กศน. **คู่มือการเรียนรู้หลักสูตรใหม่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สารการเรียนรู้ หมวดวิชา พัฒนาสังคมและชุมชน**. กรุงเทพฯ : บริษัทไผ่มีเดียเซ็นเตอร์ จำกัด
- จักรวาล คำทวี. **สันติ/สามัคคี/ปรองดอง/ค่านิยม 12 ประการ ของ คสช. : เนื้อหาช่วยสอนและจัดกิจกรรม เพื่อนครู, 2557.** (เอกสารอัดสำเนา).
- ทิพวรรณ จันทร์สวยและคณะ (2554). **สาระการพัฒนาสังคม รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง(สค31002) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ ลอง โลฟ เอ็ด จำกัด.
- เผด็จ เอมวงศ์ และคณะ (2551). **กฎหมายในประจำวัน : ตนเองครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
- ยุรรัตน์ พันธุ์ยูรา และคณะ (2552). **สิทธิมนุษยชน หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานพุทธศักราช 2544** . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 69 ก. ประกาศวันที่ 12 พฤษภาคม 2553. **พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553.**
- วิรัชภพ มีชอบธรรม (2556). **สาระการพัฒนาสังคม รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง(สค31002) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ปิยมิตร

มัลติมีเดีย จำกัด.

วิไล ทรงโฉม (2548). สื่อการเรียนรู้ หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษา
ระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัททลามัจฉาวิทยานิเทศ จำกัด

สถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงาน กศน. (2548). ชุดการเรียนรู้ทางไกล หมวดวิชา
พัฒนาสังคมและชุมชน(เล่ม 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. หนังสือเรียน
สาระการพัฒนาสังคม ราชวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง(สค31002)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.). รวม
พลังเดินหน้า ฝ่าวิกฤตคอร์รัปชัน, เอกสารประชาสัมพันธ์ มปป.

สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช.). รวมกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต, 2555.

_____.โครงการเสริมสร้างเครือข่ายประชาชนในการพิทักษ์สาธารณสมบัติ, 2553.
(เอกสารอัดสำเนา)

_____. “ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

_____.กรอบเนื้อหาสาระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต, 2556. เอกสารอัดสำเนา

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. องค์การตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (เว็บไซต์). เข้าถึงได้
จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม
2559.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. องค์การอื่นตามรัฐธรรมนูญ (เว็บไซต์). เข้าถึงได้จาก :
http://www.ago.go.th/function_2.php สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **การปกครองส่วนท้องถิ่น**. (เว็บไซต์). เข้าถึงได้จาก :

<https://th.wikipedia.org/wiki/> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์**. (เว็บไซต์). เข้าถึงได้จาก :

<https://th.wikipedia.org/wiki> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำนักงาน**

คณะกรรมการ กฤษฎีกา. (เว็บไซต์). เข้าถึงได้จาก :

<http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%BB03/%BB03-20-9999-update.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุรพงษ์	จำจด	เลขาธิการ กศน.
นายประเสริฐ	หอมดี	รองเลขาธิการ กศน.
นางตรีณัฐ	สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
นายวิมล	ชาญชนบท	ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคกลาง
ด.ต.ชาติวุฒิ	เพ็ชรน้อย	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคกลาง

ผู้สรุปเนื้อหา

นางจิรัชยา	เฟื่องพรัตน์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอสามโก้
นายบุญฤทธิ์	วิริยานุภาพพงศ์	ครู สถาบัน กศน.ภาคกลาง
นางสาวรุ่งแสง	ชูวงษ์	ครู กศน.อำเภอสามโก้
นางสาวปัทมา	พิณพิพัฒน์วรากล	ครู กศน.อำเภอสามโก้
นายธนากร	ไชโยไพคา	ครู สถาบัน กศน.ภาคกลาง

ผู้ตรวจและบรรณาธิการ

นางสาวดารัตน์	กาญจนภา	ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี
นายสันติ	อิศรพันธุ์	ครู กศน.อำเภอโพธาราม
นางฟ้าหม่น	รัตนฉายา	ครู กศน.อำเภอปากท่อ
นางสาวจิตรา	ถันอาบ	ครู กศน.อำเภอดำเนินสะดวก
นางสาวอัญชลี	ภูวพานิช	ครู กศน.อำเภอเมืองราชบุรี

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นายธนากร	ไชโยไพคา	ครู สถาบัน กศน.ภาคกลาง
----------	----------	------------------------

ผู้ออกแบบปก

นายสุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
-----------	--------------	---

ออกแบบปก : ศุภาโชค ศรียัตนศิลป์